

*A Mindentudás Egyeteme program új elemeinek
megítélése*

a tudományos ismeretterjesztéssel kapcsolatos általános attitűdök

– fókuszcsoportos kutatás –

ELEMZÉS

2006. június

TARTALOM

BEVEZETÉS.....	6
ELŐZETES MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK.....	9
A KUTATÁS ÁLTALÁNOS TAPASZTALATAI	10
I. A tudományos ismeretterjesztő műsorokkal kapcsolatos általános attitűdök a Mindentudás Egyeteme televíziós közönségének körében	10
II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése.....	11
III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése	13
AZ EGYES CÉLCSOPORTOKAT JELLEMZŐ ATTITŰDÖK, VÉLEMÉNYEK TEMATIKUS ÖSSZEFOGLALÁSA	14
KÖZÉPISKOLÁSOK	21
I. Tudományos ismeretterjesztés általában.....	21
1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák.....	21
2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei	21
3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége	22
4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások	22
5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása	22
6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások.....	22
II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése.....	23
1. ME televíziós változata új elemeinek megítélése.....	23
a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában	23
1. b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolódása a műsorba	23
1. c.) interneten, online, chat formájában való kérdések	23
1. d.) körkérdés az utca emberéhez	24
1. e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek	24
1. f.) díszlet, megvilágítás.....	24
1. g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok	24
1. h.) moderátor szerepe.....	25
2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése.....	25
3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása.....	25
4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása	25
5. Tervezett előadás tematika fogadtatása	26
6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények.....	26
III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése	26
1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága.....	26
2. Élet és Tudományról alkotott általános kép	26
3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése.....	26
Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre	27
EGYETEMISTÁK, FŐISKOLÁSOK	41
I. Tudományos ismeretterjesztés általában.....	41
1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák.....	41
2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei	41
3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége	42
4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások	42
5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása	43

6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások.....	43
II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése.....	43
1. ME televíziós változata új elemeinek megítélése.....	43
1. a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában	44
1. b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolása a műsorba	44
1. c.) interneten, online, chat formájában való kérdések	44
1. d.) körkérdés az utca emberéhez	44
1. e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek	45
1. f.) díszlet, megvilágítás.....	45
1. g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok	45
2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése.....	46
3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása.....	46
4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása	46
5. Tervezett előadás tematika fogadtatása	47
6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények.....	47
III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése	47
1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága.....	47
2. Élet és Tudományról alkotott általános kép	47
3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése.....	47
Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre	49
ÉRTELMISÉGIEK	51
I. Tudományos ismeretterjesztés általában.....	51
1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák.....	51
2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei	51
3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége	51
4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások	51
5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása	52
6. A ME előadások általános érdekessége („átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások.....	52
II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése.....	52
1. ME televíziós változata új elemeinek megítélése.....	52
1. a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában	52
1. b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolása a műsorba	53
1. c.) interneten, online, chat formájában való kérdések	53
1. d.) körkérdés az utca emberéhez	53
1. e) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek	53
1. f.) díszlet, megvilágítás.....	54
1. g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok	54
1. h.) moderátor szerepe.....	54
2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése.....	54
3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása.....	55
4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása	55
5. Tervezett előadás tematika fogadtatása	55
6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények.....	55
III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése	56
1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága.....	56
2. Élet és Tudományról alkotott általános kép	56
3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése.....	56

<i>Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre</i>	57
VÁLLALKOZÓK, MENEDZSEREK.....	59
I. Tudományos ismeretterjesztés általában.....	59
1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák.....	59
2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei	59
3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége	60
4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások	60
5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása	60
6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások.....	61
II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése.....	61
1. ME televíziós változatának új elemeinek megítélése	62
1.a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában	62
1.b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolódása a műsorba	62
1.c.) interneten, online, chat formájában való kérdések	62
1.d.) körkérdés az utca emberéhez	63
1.e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek	63
1.f.) díszlet, megvilágítás	63
1.g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok	63
1.h.) moderátor szerepe	64
Összefoglalás: A Mindentudás Egyeteme új műsor- és előadás elemeinek értékelése	64
2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése.....	65
3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása.....	66
4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása	66
5. Tervezett előadás tematika fogadtatása	67
6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények.....	67
III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése	67
1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága.....	67
2. Élet és Tudományról alkotott általános kép	68
3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése.....	68
<i>Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre</i>	69
NYUGDÍJASOK.....	76
I. Tudományos ismeretterjesztés általában.....	76
1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák.....	76
2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei	76
3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége	76
4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások	77
5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása	77
6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások.....	78
II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése.....	78
1. ME televíziós változatának új elemeinek megítélése	78
1.a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában	79
1.b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolódása a műsorba	79
1.c.) interneten, online, chat formájában való kérdések	79
1.d.) körkérdés az utca emberéhez	80
1.e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek	80
1.f.) díszlet, megvilágítás	80

1.g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok	81
1.h.) moderátor szerepe	81
Összefoglalás: A Mindentudás Egyeteme új műsor- és előadás elemeinek értékelése	82
2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése.....	83
3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása.....	84
4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása	84
5. Tervezett előadás tematika fogadtatása	84
6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények.....	85
III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése	85
1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága.....	85
2. Élet és Tudományról alkotott általános kép.....	85
3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése.....	85
Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre	86
MELLÉKLETEK	93
1. SZ. MELLÉKLET A Mindentudás Egyeteme új műsor- és előadás elemeinek értékelése	94
2. SZ. MELLÉKLET	96

BEVEZETÉS

2006 júniusában fókuszcsoporthoz tartozó kutatást végeztünk a ME televíziós közönsége körében. Ennek keretében egyrészt a ME általános megítélését általában a tudományos ismeretterjesztő tévéműsorokkal és tévécsatornákkal szembeni lakossági attitűdök vonatkozásában próbáltuk mérni. Másrészt célzottan próbáltuk megvizsgálni a ME utóbbi szemeszterében (szemesztereiben) megfigyelhető új előadás- és műsorelemek fogadtatását.

Végül pedig az egyik legnagyobb hagyományú tudományos ismeretterjesztő folyóirat, a ME egyik fontos médiapartnere, az Élet és Tudomány megítélése is a kutatás részét képezte.

A kutatás vizsgálati dimenziói:

- a.) tudományos ismeretterjesztő tévéműsorok és tévécsatornák ismertsége*
- b.) a ME helye általában a magyarországi tudományos ismeretterjesztő médiában*
- c.) a médiumokban közvetített tudományos tartalmakkal szembeni bizalom*
- d.) a ME következő szemeszterre vonatkozó tematikájának megítélése, hiányolt témák és szakterületek*
- e.) a ME új műsorelemeinek fogadtatása*
- f.) a ME tartalmak új típusú, lehetséges közvetítési formáival (vitaműsor, DVD, önálló magyar tudományos ismeretterjesztő tévécsatorna) kapcsolatos lakossági attitűdök*
- g.) tudományos ismeretterjesztő lapok olvasottsága, ismertsége*
- h.) Élet és Tudományról alkotott kép*
- i.) Élet és Tudomány lapterveinek fogadtatása*

(A részletes kérdéseket az interjúvázlat tartalmazza – lásd Mellékletet)

A vizsgálat célcsoportjai a következők voltak:

- 1.) 3–5. osztályos középiskolások
- 2.) egyetemisták-főiskolások
- 3.) középfelműveltségűek (tanárok, mérnökök, művészek stb.)
- 4.) vállalkozók, menedzserek
- 5.) nyugdíjasok

A célcsoportok kiválasztásánál arra törekedtünk, hogy mind a fővárosban, mind a vidéken élők belekerüljenek a mintába. A középiskolások esetében fontos tartottuk – a más kutatások tapasztalatai alapján jelentősen eltérő szocializációs, kulturális különbségeket mutató lakóhelyi csoportok miatt –, hogy megkülönböztessük a fővárosi, a vidéki nagyvárosi és a kisebb települések diákjait. A kutatás eredményei végül igazolták ezzel kapcsolatos előzetes hipotézisünket.

Mintavétel: meghatározott célcsoportokban azok a magyarországi állampolgárok, akik már láttak Mindentudás Egyeteme előadást akár a helyszínen, akár a televízióban. Célcsoportonként 2 fókuszcsoport került megszervezésre, 1 a fővárosban, 1 vidéki nagyvárosokban, a középiskolások esetében pedig +1 fókuszcsoport vidéki kisvárosban. A vizsgálatba bevont személyek száma összesen: 125 fő. A fókuszcsoport résztvevőinek kiválasztására a hagyományos csoportos vizsgálatok szabályainak betartásával került sor (nem lehetett a beszervezett személyek között szociológus, piackutató, illetve olyan személy, aki gyakran részt vesz ilyen vizsgálatokban stb.). A vizsgálatba bevont személyek a beszélgetés végén Mindentudás Egyeteme könyvutalványt és ajándécsomagot kaptak.

<i>fókuszcsoportok – célcsoportok szerint</i>	<i>fókuszcsoportos interjú helyszíne</i>	<i>fókuszcsoportos interjú időpontja</i>
középiskolások – I.	Budapest, MTA székház	2006. június 14.
középiskolások – II.	Győr, Győr-Moson-Sopron Megyei Iparkamara	2006. június 19.
középiskolások – III.	Tiszaföldvár, helyi középiskola épülete	2006. június 15.
egyetemisták-főiskolások – I.	Budapest, MTA székház	2006. június 23.
egyetemisták-főiskolások – II.	Debrecen, TIT épülete	2006. június 20.
középtelmesítésként – I	Budapest, MTA székház	2006. június 13.
középtelmesítésként – II.	Kaposvár, helyi általános iskola	2006. június 22.
vállalkozók, menedzserek – I.	Budapest, MTA székház	2006. június 14.
vállalkozók, menedzserek – II.	Debrecen, TIT épülete	2006. június 20.
nyugdíjasok – I.	Budapest, MTA székház	2006. június 13.
nyugdíjasok – II.	Kaposvár, helyi általános	2006. június 22.

	iskola	
--	--------	--

Adatfelvétel: a fókuszcsoportok résztvevőinek egységes, strukturált interjúvázlat alapján, moderátorok vezetésével kellett válaszolniuk a feltett kérdésekre, egymás felvetéseire is reagálva, lehetőleg minél részletesebben kifejtve saját álláspontjukat.

A fókuszcsoportos interjúk során minden csoportban levetítettünk a Mindentudás Egyeteme előadásainál alkalmazott új műsor- előadás elemeket tartalmazó filmösszeállítást, illetve bemutattuk az Élet és Tudomány különböző címlapjainak terveit ismertető nyomtatott anyagot.

Adatfeldolgozás: az adatelemzők a rögzített hanganyag tartalomelemzését végezték el, egységes tematika és feldolgozási szempontok alapján.

A továbbiakban először a kutatás legfontosabb tanulságait összegezzük, majd célcsoportonként részletesen elemezzük a fókuszcsoportos beszélgetéseket.

ELŐZETES MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

A kutatási eredmények értelmezése, az adatfeldolgozás és a csoportos interjúk tartalomelemzése során figyelembe vettük mindazokat a szakmai, módszertani előnyöket, illetve hátrányokat, korlátokat, amelyek egyrészt általában a fókuszcsoportos adatfelvétel jellemzői, másrészt ennek a kutatásnak a sajátosságai. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk az erre vonatkozó legfontosabb megfontolásokat.

1. A fókuszcsoportos vizsgálatok során a vizsgálati személyeknek lehetőségük van arra, hogy – nem csak röviden, egy-két szóban és főleg nem előre megadott válaszkategóriák alapján, mint pl. a standard kérdőíves vizsgálatok esetében – részletesen kifejthessék álláspontjukat az adott kérdés kapcsán. Ennek részeként saját élményeikről, benyomásaikról is számot adhatnak, de reflektálhatnak a csoport egy másik tagjának véleményére is. A kutatási eredmények így a kérdezettek álláspontjáról, attitűdjéről az empirikus szociológiai-szociálpszichológiai vizsgálatok közül az egyik legárnyaltabb, leginkább információ-gazdag képet adhatják.

2. A fókuszcsoportos beszélgetések során többé-kevésbé mindig érvényesülnek a csoportdinamika azon sajátosságai, amelyek eredményeképp a csoport egy-egy domináns tagjának véleménye hatással van a többi csoporttag álláspontjára, vagy legalábbis befolyásolja a nyilvánosan is kifejtett, így „vállalt” véleményeket. Ennek a jelenségnek a kutatás szempontjából előnye ugyan, hogy valószínűleg reálisabban adja vissza a társadalom tagjai között zajló valóságos kommunikációt, a gyakran összetett interakciókat magában foglaló véleményformálódási folyamatot, ám hátránya – különösen a piackutatási jellegű kérdéskörök vizsgálatánál –, hogy olykor torzíthatja a kérdezettek tényleges véleményét, attitűdjeit.

3. Jelen kutatás esetében az eredmények értelmezésénél tekintettel kell lenni arra, hogy pontosan kiknek a véleményét is tükrözik a fókuszcsoportos beszélgetések során elhangzottak. A vizsgálatba bevont személyek a Mindentudás Egyeteme meghatározott célcsoportján belül ME előadásokat már látott, vagyis a tudományos ismeretterjesztés ilyen formája iránt valamilyen szinten érdeklődők körét jelentik. Mivel tehát közel sem fedik le magát az egész célcsoportot (célcsoportokat), így ezen kutatás alapján rájuk vonatkozó általános következtetéseket csak bizonyos megszorításokkal lehet tenni. Ezt a szempontot különösen fontos figyelembe venni pl. a piackutatási jellegű kérdéskörök (DVD, magyar tudományos ismeretterjesztő tévécsatorna) elemzésénél.

A KUTATÁS ÁLTALÁNOS TAPASZTALATAI

I. A tudományos ismeretterjesztő műsorokkal kapcsolatos általános attitűdök a Mindentudás Egyeteme televíziós közönségének körében

A Mindentudás Egyeteme közönségének összes vizsgált célcsoportját a televízióban látható tudományos ismeretterjesztő műsorok iránti általános érdeklődés jellemzi. Mindez a célzottan ilyen tematikájú külföldi tévécsatornák, illetve a magyar televíziós csatornák tudományos ismeretterjesztő adásainak széleskörű ismertségében és magas nézettségében érhető tetten. A műsorok megtekintésében az **általános művelődés, tájékozódás**, továbbá a **hétköznapi, praktikus tudás** megszerzése iránti igény a fő motiváció, és csak a diákok (középiskolások, egyetemisták-főiskolások) egy kisebb része körében fedezhető fel (elsősorban a ME előadások kapcsán) a hallható-látható tartalmak direkt hasznosítási igénye is, alapvetően tanulási, felkészülési céllal. Mindemellett éppen a diákok körében találkozhatunk a legkevésbé tudatos műsorválasztással: többségük a televíziós csatornák közötti „kapcsolgatás” vagy éppen az interneten történő „szörfözés” során találkozik a tudományos ismeretterjesztő tartalmakkal. Ennek oka feltehetőleg az – és ezt az elhangzott vélemények egy része is megerősíti –, hogy az ő élethelyzetükben eleve a tanulás, a folyamatos ismeretszerzés a „főtevékenység”, és a kötelező tanulmányokon kívül nem keresik az egyetemi előadás jellegű műsorokat.

Az általános érdeklődési, művelődési és „praktikus” igényt támasztja alá az is, hogy a vizsgálati személyek által nézett műsorok gyakran egyáltalán nem kapcsolódnak saját szakmájukhoz. A Mindentudás Egyeteme **kedvelt előadás témái rendkívül széles skálán mozognak**, de ezen belül is kiemelkednek a társadalomtudományi, történelmi és az egészségtudományi előadások, amelyek arányát – szakmától, végzettségtől függetlenül – kifejezetten alacsonynak érzik a megkérdezettek. Több célcsoportban továbbá komoly igény mutatkozott a művészeti (zene, tánc, film stb.) témájú előadások iránt is.

A tudományos ismeretterjesztés műfajával kapcsolatban – a közvetítő médiumoktól függetlenül – általános bizalom tapasztalható, így a televíziós műsorok **hitelessége**, az ott hallható tartalmak tudományos megbízhatósága egyik célcsoportban sem kérdőjeleződik meg. Mindemellett a különböző tudományos ismeretterjesztő tévécsatornák esetében tapasztalt gyakori felszínességgel szemben a Mindentudás Egyeteme különösen pozitív megítélés alá esik, amiben egyrészt a műsor jellege, a „tudományos katedra” (bár ez utóbbi az egyetemisták

esetében némileg taszító hatású), másrészt az előadók komoly felkészültsége és tudományos életpályájuk megkérdőjelezhetetlensége játszik szerepet. A ME tudományos hitelességét az előadások során tapasztalt rendkívüli részletesség, a mindennekfelett álló szakmaiság is erősíti, ami viszont egyúttal olykor nehezen követhetővé teszi a műsorokat, amihez hozzájárul egy-egy kutató nem túl élvezetes előadásmódja is.

II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése

A Mindentudás Egyetemének előadásaiban bekövetkezett változások megítélése ellentmondásos. Általánosságban elmondható, hogy bizonyos új elemeket, módosításokat összességében támogatnak a ME nézői, ám ettől a tudományos ismeretterjesztő programtól – lényegében célcsoporttól függetlenül – alapvetően a hagyományos, nem interaktív, különböző design- és show elemeket nélkülöző, egyetemi előadás jelleget várják el. **A tudományos ismeretterjesztéshez való, némiképp „konzervatív” attitűd** mögött feltehetőleg nem csak az a tény húzódik meg, hogy a vizsgálatba bevont személyek többsége eleve a ME korábbi, több éves nézőközönségét, vagyis a hagyományos előadásjelleg mellett a műsor megnézésével már bizonyos értelemben „állást foglaló” közönséget jelenti, hanem az is, hogy – és ez a megfogalmazott véleményekben egyértelműen kimutatható – a ME programsorozat számukra éppen a felszínesebb, a látványosságot előtérbe helyező ismeretterjesztő műsorokkal szembeni alternatívát jelenti. Az egyetemista célcsoporton kívül – akik számára viszont a ME a kötelező egyetemi előadások felidézése miatt olykor elidegenítő hatású – a többség számára a ME műsorai a tudomány és az önművelés klasszikus, és éppen ezért vonzó formájának tűnnek, így azok hagyományos jellemzői (előadás jelleg, kevés látvány elem, korlátozott interaktivitás, alapos szakmaiság, illetve az egyetemi-tudományos miliő – a tudomány jó értelemben vett „dohossága”) nemhogy elvetendő, hanem nagyrészt megőrzendő értékeknek számítanak.

Az előadások különböző típusú szemléltetésének (grafikonok, bejátszások, kísérletek stb.) általános fontossága mellett az új műsorelemek közül csak a **tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek** szükségességét hangsúlyozzák egyöntetűen a ME nézői. A műsorok, az előadások élvezhetőségét egyáltalán nem befolyásolják olyan, a kérdezettek számára „külsődlegesnek”, „lényegtelennek” számító műsor elemek, mint a díszlet, a világítás vagy éppen a moderátor szereplése. Ez utóbbival kapcsolatban általában csak minimális elvárások fogalmazódnak meg.

Rendkívül **megosztottnak** mutatkoznak ugyanakkor a nézők az előadások **interaktív jellegét, a nézők és általában a szélesebb közönség bevonását** erősíteni igyekvő műsor elemek megítélésében. Még az olyan hagyományos televíziós megoldások is, mint az „utca emberének” megszólaltatása vagy a helyszíni nézők szavazás útján történő bevonása, sokakban a műsor tudományos komolyságának megkérdőjelezését vetítik előre – amellett, hogy az ilyen jellegű kritikákat megfogalmazók másokkal együtt szintén elismerik a bejátszások érdekességét, tanulságos voltát. Ennél is nagyobb különbségek fedezhetők fel az internet nyújtotta lehetőségek kihasználásának megítélésében. Az e-mailen feltett kérdések, de különösen az interneten keresztül történő élő (web-kamerás) bejelentkezés sokakban kifejezetten ellenérzéseket váltott ki. A negatív viszonyulás okaként alapvetően két szempontot említettek a megkérdezettek: az előadás folyamatosságának, követhetőségének „megakadását”, illetve a műsor komolyságának veszélybe kerülését a kontrollálatlan-kontrollálhatatlan nézői megnyilvánulások miatt. Emellett azonban meglepő módon, az egyetemista célcsoportot nem számítva, minden nézői réteg esetében fellelhető volt egy elsőre talán irrelevánsnak tűnő szempont, az internetes eszközökhöz való hozzáférés korlátozott társadalmi volta. A Mindentudás Egyeteméhez pozitív előjellel társított hagyományos előadásmód igénylésén túl ez utóbbi véleményekben nyilvánvalóan tetten érhető egyrészt általában a modern kommunikációs eszközökkel szembeni rejtett vagy kevésbé rejtett ellenérzés, idegenkedés, másrészt a személyes lehetőségek korlátozott volta miatti egyéni „frusztráltság”.

Összességében talán a legmeglepőbb kutatási eredménynek tekinthetjük azt, hogy az egyetemista célcsoport nagyrészt (ám közel sem egyöntetűen pozitív!) viszonyulása mellett a különböző célcsoportok mindegyikében komoly ellenérzések is megfogalmazódtak általában az interaktivitás megjelenése, azon belül is az internetes lehetőségek kihasználása kapcsán. A fentiek ismeretében már nem meglepő, hogy az olyan jellegű új fejlesztési elképzelések, mint például **a tudományos ismereteknek vita, netalán egyfajta talk show formájában való közvetítése** minden célcsoportban (és e tekintetben már az egyetemisták sem kivételek) gyakran komoly ellenérzéseket váltott ki. Ennek ellenére az esetben az interaktivitás kapcsán már ismertetett érvek (azon belül is elsősorban a követhetőség megszűnésének veszélye) mellett olyan kritikák is elhangzottak, amelyek általában a vitakultúra hazai hiányára utalnak. A tudományos ismeretterjesztés egyéb formában való megjelenésével kapcsolatban viszont döntően pozitív viszonyulás tapasztalható a Mindentudás Egyetemének közönsége részéről. Mind a ME előadások **DVD-n** keresztül történő megjelentetése (különösen, ha tematikus kiadványokról van szó), mind általában egy **önálló, magyar tudományos ismeretterjesztő**

tévécatorna elindítása egyértelmű érdeklődést váltott ki a megkérdezettek körében. Mindemellett mindkét elképzelés kapcsán megfogalmazódtak kételyek – az előbbi esetében a termék esetleges magas ára, utóbbi esetében a tévécatorna várhatóan alacsony nézettsége és ebből fakadóan a finanszírozás problematikussága mentén.

III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése

A Mindentudás Egyetemének nézőire a tudományos ismeretterjesztés televíziós megjelenési formái mellett **a nyomtatott kiadványok, tudományos-szakmai lapok iránti fogékonyság** is jellemző. Minden célcsoportban számos általuk is olvasott tudományos ismeretterjesztő folyóiratot említettek, mint például a Harmadik Évezred, a National Geographic, a História, a Tudás Fája, a Természet Világa, a Rubicon és a Galaktika. Fontos megemlíteni ugyanakkor, hogy gyakran elhangoztak általános tematikájú, döntően nem tudományos érték közvetítést folytató lapok is, mint a tudomány ismeretek iránti érdeklődés kielégítését is szolgáló kiadványok: pl. HVG, Reader Digest, Világgazdaság. Az értelmiségiek és az egyetemisták, nem meglepő módon, kifejezetten szakmai folyóiratok olvasásáról is beszámoltak.

A hazai tudományos ismeretterjesztés egyik legnagyobb hagyományokkal rendelkező folyóiratát, **az Élet és Tudományt minden célcsoportban többé-kevésbé ismerték**, egyedül a középiskolások körében volt tapasztalható, hogy nem tudtak véleményt alkotni a lapról (itt egyszerűen csak hallottak róla, de nem is olvasták soha). A lapot ismerőkhöz képest elenyésző volt azoknak a száma, akik jelenleg is olvassák azt, elsősorban a nyugdíjasok, többségük könyvtárban jut hozzá. Ennek ellenére viszonylag sokan alkottak véleményt az ÉT-ről, általában kicsit **elavult, „szocreál” stílusúnak** tartva azt, különösen a többi, hasonló témájú kiadványhoz képest (National Geographic), bár voltak, akik (különösen a nyugdíjasok) elismerően nyilatkoztak róla, kiemelve tematikai sokszínűségét és közérthető stílusát.

A bemutatott három ÉT borítótér megítélésében egyértelmű kép rajzolódik ki. Egyrészt a **„csillagképet”, „galaktikát”** ábrázoló képet tartalmazó címloldal széleskörű, bár azért nem túl nagy mértékű elismerést aratott, amelynek kapcsán a kép (háttérkép) általában a tudományra utaló jellegét hangsúlyozták. A másik végletet jelentette a meghökkentő hatást keltő kislány képe, amelyet legtöbben taszítónak és szenzációt hajszolónak tartottak, és elutasítóan nyilatkoztak róla – rendkívül kevesen voltak, akik a kép által közölt tartalom tudományos érdekességét hangsúlyozták.

AZ EGYES CÉLCSOPORTOKAT JELLEMZŐ ATTITŰDÖK, VÉLEMÉNYEK TEMATIKUS ÖSSZEFOGLALÁSA

	<i>középiskolások</i>	<i>egyetemisták</i>	<i>értelmiség</i>	<i>vállalkozók</i>	<i>nyugdíjasok</i>
I. Tudományos ismeretterjesztés általában					
<i>1. nézett tudományos ismeretterjesztő csatornák és műsorok</i>	Animal Planet, Discovery, Spektrum, National Geograpich, Viasat History, RTL Klub és TV2 tud. ismeretterjesztő műsorai	Discovery, Spektrum, National Geograpich, Delta (Kossuth Rádió: Gondolatjel, Névjegy)	Discovery, Spektrum, National Geograpich, Viasat History, Delta, Tudósklub, Duna TV tud. ismeretterjesztő műsorai	Animal Planet, Discovery, Spektrum, National Geograpich, Delta	Spektrum, National Geograpich, Miért (MTV 2), Duna TV, RTL Klub, és Budapest TV tud. ismeretterjesztő műsorai
<i>2. ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei</i>	– ME: kevésbé szórakoztató, ismeretterjesztő jelleg, híres előadók, kísérletek bemutatása, a műsor érdekessége témafüggő – tud. ism. csatornák: témától függetlenül is szórakoztató	ME: kritikus, nem a tömegeknek szól, „magyar” tudósok magyar helyzetre reflektáló előadásai	– ME: részletesebb, mélyebb ismereteket adó, kritikus, interaktív – tud. ism. csatornák: képiség dominál	– ME: felkészült és elismert előadók – tud. ism. csatornák: képiség, látvány dominál	ME: interaktív, személyesebb, de színtelen és száraz
<i>3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége</i>	hitelesek	– ME: hiteles – tud. ism. csatornák: olykor felszínesek,, félrevezetőek	hitelesek	hitelesek	hitelesek
<i>4. nézett/hallgatott ME előadások, igények</i>	– nézett: természettudomány, egészségtudomány	– nézett: matematika, nyelvészet, biológia – igényelt: művészetek,	– nézett. természettudomány, társadalomtudomány, egészségtudomány	– nézett: gazdaság, történelem, művészet, egészségtudomány,	– nézett: egészségtudomány, fizika, társadalomtudomány, földrajz, történelem,

	– igényelt: történelem, művészetek	egészségtudomány, turizmus	– igényelt: történelem, művészetek	történelem – igényelt: gazdaságtudomány, történelem, művészetek, egészségtudomány	Magyaro. kultúr- és természettörténete – igényelt: Magyaro. kultúr- és természettörténete, általában a történelem, művészetek
<i>5. ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása</i>	általános művelődés, kisebb arányban: tanulás	általános művelődés, információszerzés, kisebb részben: tanulás, vizsgára készülés	általános művelődés, praktikus tudás megszerzése	általános művelődés, praktikus tudás megszerzése, olykor: „háttér tévzés”	általános művelődés, praktikus tudás megszerzése
<i>6. ME előadások általános érdekessége, “átkapcsolás” oka</i>	rossz előadásmód, sok szakzsargon, követhetatlenség, téma érdektelensége	követhetatlenség, rossz előadásmód, téma érdektelensége, előadások „egyetemi” jellege, késői műsoridő	rossz előadásmód, követhetatlenség, szürke-száraz műsorjelleg	rossz előadásmód, követhetatlenség, sok szakzsargon, késői műsoridő	rossz előadásmód, sok szakzsargon, egyéb tévécsatornák konkurenciája, nem megfelelő időpont (vasárnap)
II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése					
<i><u>1. ME televíziós változat elemeinek megítélése (nézők bevonása a műsorba)</u></i>					

<i>a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában</i>	+ színebb, dinamikusabb + katalizátor hatás: ha a helyszínen érdeklődés van, akkor a tévénézők körében is felkeltik az érdeklődést – hitelesség, szakszerűség csökken	+ interaktivitás – helyszíni nézők véleménye túl szubjektív elem sok függ a témától	+ kommunikációnak jól tesz- interaktivitás + hangulatjavítás – megakaszthatja az előadás menetét	+ interaktivitás + változatosság, + mozgalmasság + viták gerjesztése – megakaszthatja az előadást	+ tévénéző „elhelyezheti magát”, + előadó is impulzusokat kap – megakaszthatja az előadást
<i>b.)nézők interneten keresztül történő élő (web kamerás) bekapcsolódása a műsorba</i>	+ szélesebb nézői kör kerülhet bevonásra + bárhonnan követhető előadás-bejelentkezés – technikai problémák (pl. rossz képminőség) rontják az előadás színvonalát – komolytalan hozzászólások veszélye – korlátozott hozzáférés a társadalomban	+ emberibb, közelebb hozza a tudományt + előadóval szembeni azonnali kritika, zavarba ejtés – öncélú, provokatív hozzászólások veszélye	+ színebbé teszi a műsort – általános idegenkedés a hozzászólás e formájától	+ jobban ösztönzi kérdésekre a nézőket – megakaszthatja az előadás menetét	+ színebb + spontánabb – helyszíni hozzászólások hasznosabbak
<i>c.) interneten, online, chat formájában való kérdések</i>	+ interaktivitás – komolytalan hozzászólások veszélye	+ interaktivitás: “demokratikusabb” technikai lehetőség, szemben a web kamerával – öncélú, provokatív hozzászólások veszélye	+ színebbé teszi a műsort – általános idegenkedés a hozzászólás e formájától – komolytalan hozzászólások veszélye	+ interaktivitás: szélesebb kör számára hozzáférhető – komolytalan hozzászólások veszélye	+ sokféle megközelítés lehetősége + a nézőket bátoríthatja – korlátozott hozzáférés a társadalomban
<i>d.) körkérdés az utca emberéhez</i>	+ általános érdeklődés felkeltése a tévénézőkben	+ általános tájékozottság mérésének lehetősége	+ általános tájékozottság mérésének lehetősége	+ színebbé, érdekesebbé teszi a műsort	+ szórakoztatás + részletek megvilágításának

	+ érdekesebb, színebb + általános tájékozottság mérésének lehetősége – komolytalan hozzászólások veszélye	+ nézők elgondolkodtatása + szórakoztatás – bulvárba hajló show elem	+ műsor számára “reklám” + szórakoztatás – nem reprezentatív – érdektelen vélemények	+ néző saját magát “elhelyezheti”	segítése + általános tájékozottság mérésének lehetősége – érdektelen vélemények
<i>1. ME televíziós változat elemeinek megítélése (egyéb elemek)</i>					
<i>e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek</i>	+ felvezetés, ráhangolódás segítése + előadó megismerése, hitelességének erősítése + tartalmi megértés segítése + színebbé, érdekesebbé teszi a műsort csak a reál tudományoknál fontos	+ segít „közelebb hozni” az előadó személyiségét + felkelti az érdeklődést a téma iránt magáról az előadás témájáról is kellenének felvezető műsorok	+ segít „közelebb hozni” az előadó személyiségét + előadó megismerése, hitelességének erősítése	+ segít „közelebb hozni” az előadó személyiségét + előadó megismerése, hitelességének erősítése	+ segít „közelebb hozni” az előadó személyiségét + előadó megismerése hitelességének erősítése + felkelti az érdeklődést a téma iránt
<i>f.) díszlet, megvilágítás</i>	– nem lényeges jobb, mint a korábbi díszletek	fontos, hogy ne tűnjön igénytelennek, ám komolyságot sugározzon jelenlegi díszlet jó, beazonosíthatóvá teszi a műsort	+ nézhetőség, képiség – nem lényeges	– nem lényeges (az előadó a fontos)	nem lényeges
<i>g.) előadás szemléltetése,</i>	+ jobb érthetőség	+ képiség fontos	+ jobb érthetőség	+ jobb érthetőség	+ jobb érthetőség

<i>táblázatok, grafikonok</i>	+ érdekesség növelése az előadás témájától is függ, filmben látottakkal elégedettség vizuálisan, de túl rövid ideig mutatják	+ érthetőség növelése (filmben látottakkal nagy részt elégedettség)	+ érdekesség növelése (különösen a fiatalok esetében)		filmbejátszásban és általában is túl rövid ideig mutatják
<i>h.) moderátor szerepe</i>	– nem lényeges	– nem lényeges	+ fontos a felvezetés – nem lényeges	– nem lényeges érdekes viszont figyelni arra, hogy az előadóval mindig ellenkező nemű legyen a moderátor	– moderátor keretek közé szorítja az előadást – átveszi a nézők szerepét – nem lényeges
<i>2. Vita formájában való tudom. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése</i>	+ többféle nézet ütközése – a vita elnyomhatja az előadást – tudományos hitelesség is megkérdőjeleződhet létjogosultsága az előadás témájától is függ	+ színesebbé, érdekesebbé teszi a műsort – érthetőség, követhetőség kerülhet veszélybe – átfogó jelleg veszélybe kerülhet – nem a ME “műfaja” (negatív példa: Nagy Könyv, Vita című műsor az M1-en) létjogosultsága az előadás témájától is függ	– nem a ME „műfaja” – követhetőség, érthetőség veszélybe kerülhet (pozitív példa: ME műsor a különböző egyházak előadóival)	– kevésbé felépíthető az előadás (negatív példa: választási műsorok, amerikai show műsorok)	+ érdekessé teszi a műsort – elszabadulhatnak az indulatok (negatív példa: politikai vitaműsorok) moderátor szerepe fontos lehet

		moderátor szerepe fontos lehet			
<i>3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása</i>	+ bármikor nézhetőek lennének tud. ismeretterjesztő műsorok + sokak számára csak a magyar ingyenes csatornák nézhetőek: tud. ismeretterj. iránti igény kielégítése nem lenne népszerű	– elveszhetne a ME varázsa lenne rá kereslet	+ bármikor nézhetőek lennének tud. ismeretterjesztő műsorok lenne rá kereslet	+ bármikor nézhetőek lennének tud. ismeretterjesztő műsorok lenne rá kereslet	+ tanítás funkciója + sokak számára csak a magyar ingyenes csatornák nézhetőek: tud. ismeretterj. iránti igény kielégítése lenne rá kereslet
<i>4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása</i>	+ szakterületenkénti, tematikus DVD jó ötlet – letölthető az internetről, felesleges (a könyv a ME-hez illőbb műfaj)	+ szakterületenkénti, tematikus DVD jó ötlet letölthető az internetről, felesleges	+ bármikor nézhetőek lennének tud. ismeretterjesztő műsorok + szakterületenkénti, tematikus DVD jó ötlet	+ gyermekek számára megőrizhető minden az áratól függ	+ szakterületenkénti, tematikus DVD jó ötlet – tévéből is felvehetőek a ME előadások
<i>5. Tervezett előadás tematika fogadtatása</i>	informatika: + – repüléselmélet: + – látás elmél.,pszichológ.: + – sztálinizmus, SZU: + '56-os események: +	(<i>adathiány</i>)	(<i>adathiány</i>)	informatika: + repüléselmélet: + – látás elmél.,pszichológ.: + sztálinizmus, SZU: + – '56-os események: + –	informatika: + – repüléselmélet: + – látás elmél.,pszichológ.: + sztálinizmus, SZU: + '56-os események: +
<i>6. Új előadások tematikájával</i>	drog, úrkutatás, hadtechnika,	táplálkozás, vendéglátás,	Magyarország, "magyar	történelem, gépészet,	történelem, zene,

<i>kapcsolatos igények</i>	történelem	turizmus, művészetek	témák, művészetek	csillagászat, rockzene, művészetek	nemzetiségi kérdés
III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése					
<i>1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága</i>	National Geographic, História, Tudás Fája, Harmadik Évezred, Geo, Hadikrónika, Természet Világa – Élet és Tudomány: néhányan hallottak róla, de nem ismerik	National Geographic, Interpress Magazin, Harmadik évezred, Interpress Magazin + szakfolyóiratok – Élet és Tudomány: többségük régebben olvasta, de most már nem	National Geographic, História, Galaktika, Rubicon, Természet Világa – Élet és Tudomány: többség ismeri, de (már) nem olvassa	National Geographic, História, Rubicon, Tudás Fája, Interpress Magazin, Geo – Élet és Tudomány: néhányan hallottak róla	National Geographic, História, Rubicon + egy-két szakmai folyóirat – Élet és Tudomány: néhányan hallottak róla, de nem ismerik
<i>2. Élet és Tudományról alkotott általános kép</i>	nem tudnak véleményt alkotni, nem ismerik	– a többi laphoz (pl. IPM) képest nem elég sokszínű	+ közérthető stílus + gazdag tematika	– “szocreál stílusú” – nem elég modern – romlott a színvonala	+ színvonalas – túlságosan tudományos, nem mindig érthető
<i>3. Élet és Tudomány lapterveinek (borító) megítélése</i>	+ univerzum (csillagkép): szép, figyelemfelhívó – gyerek arc: szomorúságot sugall, taszító	+ gyerek képe társadalomtudományi jelleget sugall, ezért szimpatikus (fővárosiak) + univerzum (vidékiek)	+ univerzum – gyerek arc, műholdvevő	+ univerzum – gyerek arc, műholdvevő	+ műholdvevő + univerzum – gyerek arc

KÖZÉPISKOLÁSOK

Általános észrevételek

- I. A megkérdezett korosztály tudományos érdeklődését ma már látványos tudományos, ismeretterjesztő csatornák és színes magazinok révén elégíthetik ki, így – főleg a budapesti diákok – minden más hasonló termék, műsor megítélésében ma már ezek viszonyítási pontok (pl. NG magazin sárga színe).
- II. A széles választék és a színes, látványos kiadványok, filmek dömpingjének ellenére a *Mindentudás Egyeteme arculata kiemelkedik* ebből körökben és nem tartják követendő útnak a “kommerszebb” műfaji elemek alkalmazását: (vita lehet, de ne legyen talk-show; a díszlet ne legyen túl színes, látványos, nincs szükség az egyébként fiatalok körében divatos DVD formára sem, sőt a könyv műfaja van leginkább összhangban a ME stílusával, tartalmával.) Különösen a vidéki középiskolások körében él a *Mindentudás Egyetemével* kapcsolatban egyfajta “elit jellegű ismeretterjesztés” képe.
- III. A tudományos ismeretterjesztő csatornák hatásaként tudható be, hogy minél inkább ismerik és nézik a különböző TV csatornákat – főleg a budapesti diákok – annál nagyobb volt a bemutatott *Élet és Tudomány* laptervek elutasíthatósága. .

I. Tudományos ismeretterjesztés általában

1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák

Általában minden hozzászóló *név szerint* említ egy-egy tudományos ismeretterjesztő kereskedelmi csatornát (Animal Planet, Discovery, Spektrum, National Geographich, Viasat History, illetve az RTL Klub és a TV2 tudományos ismeretterjesztő műsorait), ezen felül témák alapján választanak műsorokat (pl. II. világháború). A *vidéki középiskolások körében ismertebbek voltak a hazai televíziós csatornákon szereplő ismeretterjesztő műsorok, többen évekre visszamenőleg idéztek fel egy-egy ilyen műsort.*

2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei

A középiskolások szerint a ME – a különböző TV csatornákhöz képest – *kevésbé törekszik szórakoztatásra, a leíró, ismeretterjesztő jelleg helyett inkább az összefüggések magyarázatára koncentrál, míg egy dokumentumfilm sokkal inkább leíróbb jellegű, szórakoztatóbb.* Ebből fakadóan a ME előadásai néha nehezebben követhetőek, s ennek

tudható be az is, hogy míg egy dokumentumfilm témától függetlenül tud élvezetes és követhető lenni a középiskolások számára, addig a ME előadásainak megítélése ebből a szempontból nagyon témafüggő.

A vidéki nagyvárosok diákjai közül éppen ezért javasolják többen, hogy nagyobb szükség lenne az előadás témák előzetes tájékoztatására (pl. műsorújságban). A vidéki kisváros diákjai számára ha nem is annyira ismert, *de “tekintélyes” műsor a ME, ahol híres emberek adnak elő, részletesek az előadások és még kísérletet is lehet látni.* Szerintük egy előadás sokkal részletesebb, szemben a természetfilmekkel, amelyek gyakran nagyon felszínesek.

3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége

A ME előadások hitelességére közvetetten utal, hogy az előadásokat néha túlságosan szakszerűnek, számukra nehezen érhetőnek ítélték (“a Mindentudás Egyeteme az tudományos elég rendesen”). A hitelességet tovább erősíti a vidéki középiskolások véleménye alapján, hogy híres professzorok adnak elő. A középiskolások egyik csoportjában sem merült fel hitelességgel kapcsolatos kétely vagy negatív vélemény.

4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások

Az előadások témájára vonatkozóan *nincsenek fő trendek, egymástól távol eső témákban* soroltak fel előadásokat – főleg a budapesti középiskolások – és inkább a természettudományi területeken. (pl. nanotechnológia, cukorbetegségek)

5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása

Általában nem merült fel az előadások további hasznosítása, a vidéki középiskolások közül többen említették, hogy az *előadások hasznosíthatóak voltak az iskolai tanulásban*, egy fiatal számára az érettségire való felkészülésben is hasznos volt az egyik előadás megtekintése. A vidéki kisvárosiak közül egy fiatal említette, hogy az egyik ME előadást pszichológia témában tanórán is megtekintették.

6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások

Két fő szempont volt tapasztalható, ami vonzóvá vagy érdektelenné teheti az előadást: *elsőként a témát említették, de legalább ilyen fontos az előadás módja is.*

A vidéki városok diákjai közül említették többen, hogy az előadás közbeni át- vagy elkapcsolás leggyakoribb oka, hogy nem követhető számukra az előadás, ugyanakkor közülük többen is említettek olyan előadásokat, ahol előzetes érdeklődésükkel ellentétes téma esetén is

le tudta kötni őket egy-egy előadás. Ez köszönhető volt vagy a bemutatott kísérleteknek, vagy a szemléltető eszközök használatának, vagy a végig követhető logikai felépítésnek. Ezzel szemben a kisváros középiskolásai közül volt olyan, aki egy őt érdeklő téma ellenére is átkapcsolt más csatornára, mert nem volt követhető számára az előadás.

II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése

(nézők, széles közönség bevonása)

1. ME televíziós változata új elemeinek megítélése

a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában

Minden csoportban több mint a *részt vevők fele* vagy *túlnyomó többsége* említette a nézők aktív bevonását, mint fontos tényezőt, amely *színesíti, dinamikusabbá* teszi az előadást. A helyszínen lévő nézők katalizáló hatásában is egyetértés van, azaz, ha a helyszínen sikerül az érdeklődést fenntartani, az átragad a TV nézőkre is, de ennek fordítottja is igaz. További előnye, hogy jó felvezető műsorelem, ugyanakkor a vidéki nagyvárosi diákok közül többek szerint a nézők illetően történő bevonása *rontja az előadás hitelességét, szakszerűségét.* (“ez mégis csak egy előadás”)

1. b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolódása a műsorba

Szinte alig találni olyan kérdeztet, aki a nézők internetes (web kamerás) bejelentkezését a fontos, követendő elemek közé sorolta volna – az általános vélekedés szerint *ennek technikai problémái (rossz, darabos képminőség) rontják az előadás színvonalát.* A vidéki kisvárosi diákok között ugyan voltak néhányan (3 fő), akik fontosnak tartották ezt a megoldást, de közöttük fogalmazódott meg az a vélemény is, hogy így sok butaság is belekerülhet a műsorba.

1. c.) interneten, online, chat formájában való kérdések

A nézők e-mailen, chat formájában való bekapcsolódását is kevesen ítélték meg fontosnak, bár valamivel többen, mint az élő online bejelentkezést. Ennek ellenére ennek a megoldásnak az elfogadottsága *egyértelműen pozitív volt a budapesti és vidéki diákok körében egyaránt.* A vidéki kisváros középiskolásai, az előadás illetően történő színesebbé tétele mellett, kiemelték azt is – a webkamerás bejátszással szemben – itt *szerkeszthetők a hozzászólások, így előzetesen kiszűrhetők a nem kívánt hozzászólások.*

1. d.) körkérdés az utca emberéhez

Az utca emberének a megszólaltatást a ME műsoraiban a megkérdezettek átlag fele tartotta fontos tényezőnek, a *megítélése is felemás volt*, de többek szerint inkább segít a tévét nézők számára felkelteni egy-egy téma iránt az érdeklődést. A kisvárosi középiskolások kiemelték azt is, hogy így a közönség, néző véleménye mellett „*az átlagember*” véleményét is megismerhetjük, ezáltal realisabb képet kaphatunk arról, hogy általában mit gondolnak az emberek egy-egy témáról.

Általánosságban elmondható, hogy a nézők bevonását a középiskolások nem tartják annyira fontos dolognak, ám ezen belül a kisebb települések felé haladva (Bp.–vidéki nagyváros–kisváros) egyre inkább támogatják ezeket az előadást színesítő megoldásokat.

(egyéb elemek)

1. e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek

A tudósokat bemutató portréknak, rövidfilmeknek eltérő volt a megítélése a három csoportban: míg a vidéki nagyvárosi iskolában több mint a diákok fele tartotta fontosnak, addig a budapestiek és kisvárosi középiskolások közül csak kevesen. Az ilyen jellegű filmes betétek, bejátszások leggyakrabban említett funkciói: *műfaji szempontból az előadás bevezetése, ráhangolódást segíti elő, tartalmi szempontból pedig segít az előadás, előadó elhelyezésében, tartalmi megértésben*. További funkciója a bejátszásnak az *előadó hitelességének elősegítése*, de a vidéki kisváros középiskolásai szerint az előadókról eleve feltételezhető, hogy tudományos szaktekintélyek. A bemutatót inkább a reál tudományoknál érzik fontosnak, a humán, bölcsész tudósok esetében vagy pl. egy költő esetében az előadás tartalma szorosan kapcsolódik az életúthoz, tehát “*úgyis ki fog derülni*”.

1. f.) díszlet, megvilágítás

A díszlet, megvilágítás *nem került a fontos szempontok közé*, általános vélemény, hogy jobb mint a korábbi volt, s további előnye, hogy “*nem nyomja el*” az előadást.

1. g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok

Az előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok segítségével mindenütt pozitív megítélés alá esett, szinte alig találni olyan kérdezett, aki nem jelölte ezt a fontos szempontok közé. A legtöbbször második helyen említődött a képek, animációk használata, ennek indoka, hogy ezáltal *érdekesebb és könnyebben érthető az előadás*. Egyetértés mutatkozott abban, hogy

mindez az előadás témájától is függ, és fontos további követelmény, hogy az *animáció ne bonyolítsa túl az előadást*, hisz ezáltal diszfunkcionálissá válik a szerepe.

1. h.) moderátor szerepe

A moderátor szerepét a három csoportból (31 megkérdezett közül) csak egy fő sorolta a fontos tényezők közé, ami jelzi is, hogy *nem tartották számottevőnek sem a moderátor szerepét, sem azok számát*.

2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése

A vitát – bizonyos feltételekkel – *általában jó ötletnek tartják*, de nem indokolták meg különösebben. A többféle nézet ütköztetésének előnyeit említették néhányan, de kételyek is elhangoztak, hogy az idő rövidege miatt nem valószínű, hogy meg tudnák győzni egymást, illetve a nézőket. A budapesti diákok szerint az előadásoknak, a műsor műfajának nem használna a divatos talk-show jelleg, míg a vidéki középiskolások azt emelték ki, hogy a vitának a létjogosultsága a témától is függ, illetve nem szabad, hogy a vita “elnyomja” az előadást. Érdekes felvetés volt a vidéki kisváros diákjai részéről, hogy a vitával a tudományos hitelessége is megkérdőjeleződhet bizonyos előadásoknak.

3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása

A hasonló jellegű televízió csatornák széles választéka miatt *inkább kételkednek egy magyar tudományos ismeretterjesztő csatorna népszerűségében*, különösen a fiatalabb korosztályt tekintve. Ennek ellenére többen *támogatták az ötletet*, már csak azért is, mert így *bármikor lehetőségük lenne tudományos ismeretterjesztő műsorokat, előadásokat is nézni*, egyrészt mivel a ME előadásai kötött időpontban vannak, másrészt a vizsgálatba bekerült kisvárosi diákok jelentős része számára csak az ingyenes tévécsatornák elérhetőek jelenleg.

4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása

A budapesti diákok az előadások DVD formában történő terjesztését *feleslegesnek tartják*, az internetes letöltés, videó mellett, sőt többen a könyv formátumot dicsérték, mint az előadásokhoz illő eszközt, műfajt. Az *ötlet jóval népszerűbb volt vidéken, itt a szakterületenkénti, témánkénti DVD sorozatokat hasznosnak találnák*.

5. Tervezett előadás tematika fogadtatása

A javasolt előadás tematikáknak közel azonos volt a fogadtatásuk, a budapestiek körében a látáselmélet váltott negatív reakciókat, némi elutasítást, míg a vidéki középiskolások az informatikai témájú előadás iránt tanúsítottak kevesebb érdeklődést. Általános érdeklődés volt viszont tapasztalható a történelmi témájú előadások ('56, sztálinizmus) iránt.

6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények

Új előadásokra tett tematikájával kapcsolatos igények (egyszerű szimpátia szavazás eredményei): drog, úrkutatás, dimenziók

III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése

1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága

Az ÉT-t nem ismerték, mindössze 1 fő, más folyóiratokat ellenben név szerint említettek: Reader Digest, NG, Ufó, Tudás fája, Harmadik évezred, Geo, História, természetbúvár.

2. Élet és Tudományról alkotott általános kép

Általában ugyan ismerték, hallottak az Élet és Tudományról, *érdemi információt tartalmazó véleményt azonban* mindössze egy, a kisvárosi középiskolába járó diák tudott alkotni róla, aki pozitívként emelte ki hogy az *Élet és Tudomány közérthető, és tömören mutat be egy-egy témát.*

3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése

A bemutatott laptervek közül a beteg ember képét egyértelműen elutasították, a kislányt ábrázoló borítótervvel is az volt a probléma, hogy szomorúságot sugall. ("Engem elszomorítana, mert azt gondolnám, hogy ilyennel van tele az újság, ha már a borítón is ilyenek köszönnek az emberre") A *fekete színt is elutasítás övezte*, a budapesti diákok közül sokan eleve a NG sárga színéhez hasonlították, s ahhoz képest ítélték negatívnak.

Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre

	Budapesti	Vidéki nagyvárosi	Vidéki kisvárosi
<i>I. Tudományos ismeretterjesztés általában</i>			
<i>1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák</i>	Discoveryt, National Geographic, Animal Planet Hát például, ha van valami a II. Világháborúval kapcsolatban, akkor azt szoktam nézni Művészettörténettel kapcsolatos műsorokat	A Viasat Historyt szoktam nézni, meg néha a Discovery Channelt. Én azt a National Geographicot, vagy hogy kell mondani. Szóval én azt. Meg az Animal Planet az még jó. Spektrum Nem tudom, régebben még ment valami Repeta, vagy mi volt a címe	Én szoktam nézni a Deltát, ez nagyon érdekel, de érdekel még a madarak élete is. Természetfilmeket szoktam nézni a TV-n vagy az RTL Klubon, de nem tudom mi a címe. Az Animal Planetet, National Geographit, Spektrumot, Discoveryt szoktam nézni.
<i>2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei</i>	Igen, amikor a filmvetítés, vagy amikor a közönségnek megkérdezik a véleményét a mindentudás Egyetemről, hogy szavazzanak, tehát belevonják jobban a közönséget, és nem csak az van, hogy leadnak valamit, aztán ha értik, akkor értik, ha nem, akkor meg nem Ez attól is függ, hogy mi a téma, tehát szerintem a Spektrum meg ezek olyan felszínes dolgokat Én is a Mindentudás Egyetemét választanám, ha meg szeretném nézni az ilyen tudományos műsorokat... Én azt mondanám, hogy mindkettőt nézze meg, mert ez embertől is függ Szerintem a téma is számít, hogy éppenséggel miről van szó.	Szerintem a mindentudás egyeteme az tudományos elég rendszeren, tehát mondjuk a matek, abba csak úgy belepillantottam, azt rendszeren a bácsi ilyen táblán, vagy több táblán keresztül vezetted le. Próbálta ugyan magyarázni, de sok ember ugye nem érti amit mond, de aki olyan szinten mozog, az nagyon jól tudja élvezni egyébként. Ez jó is egy részt, de más nézőközönség számára viszont rossz, tehát nem érti. Jó ez csak mondom a matematikai része. De nagyon alapos egyébként, szerintem alaposabb, mint a többi. Olyan szintem megy szerintem, mint az Animal Planet, de szerintem mélyebb, tehát nem olyan felületes, hogy mondjuk, elmondják az állatok viselkedését, hanem azért belemegy rendszeren, megmagyarázza eléggé. Talán az a jó ebbe az egészbe, hogy itt talán híresebb professzorok vannak, tehát	A természetfilmek érdekesebbek, mert ott sok a kép. Viszont az ME előadásokon sokszor van helyben is kísérlet. A ME előadásokon vannak videó felvétel, képek és gyakran híres emberek is megjelennek.

		<p>nevesebbek, mint a többi hasonló Mondjuk én azért szeretem azt a National Geographicot, mert hogy mondjam, nagyon barátságos és nagyon érdekes, meg szórakoztatóan tudják előadni, viszont a mindentudás egyetemét, szóval ott azt sem tudom néha, hogy mi a téma. Tehát az, hogy éppen véletlenül odakapcsolom, akkor belenézek öt percet, és akkor kiderül, hogy mi a téma és utána eldöntöm, hogy érdekel-e vagy nem. Ugye elég széles körben választja meg a témáját. Mondjuk a National Geographicra átkapcsolok és ott tudom, hogy ott mindig természet megy meg ilyenek. Tehát az én szerény véleményem, hogy lehet, hogy gyakrabban nézném ezt a mindentudás egyetemét, ha mindig tudnám, hogy mi lesz a téma, és mondjuk benne van a műsorújságba, hogy konkrétan mi a téma. Meg nagyon reklámozni se látom és hogy ha érdekel- mert mondjuk amit láttam, az tényleg jó volt- akkor biztos megnézném, szerintem. Mert van olyan szintű meg színvonalas nagyon meg van olyan szórakoztató néha, mint mondjuk a másikkak.</p>	
<p><i>3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége</i></p>			<p>Sokszor inkább felületes volt az előadó és nem pontosan tudtam, hogy mi hogy van, de inkább a természetfilmeknél van ilyen érzésem sokszor. Szerintem a ME a felsőbb tanulókhoz szól. Én nem értek a témákhoz, nem tudom eldönteni, hogy egy előadás igaz-e vagy nem. Egy film ember-</p>

			barátabb
4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások	<p>Cukorbetegségről volt szó legutoljára. Mondjuk nekem a családban van cukorbeteg, de úgy érdekességképpen is néztem meg. én hallottam erről a cukorbetegségről de többet megtudhatok egy ilyen műsor kapcsán.</p> <p>Nekem a cukorbetegség, meg a munkanélküliségről volt szó, meg a kisebbségről volt, amire most így emlékszem.</p> <p>Én a meteorológiára. Visky Károly tartotta.</p> <p>Igen, egy irodalmi előadás kapcsán.</p> <p>Véletlenül kiderült, hogy a barátnóm is látta és akkor így. Előfordul ilyen.</p>		
5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása			<p>Egyszer egy nőt hipnotizáltak és rávettek dolgokra, de ezt például pszichológia órán néztük.</p> <p>Az alvás különböző szakaszairól is néztünk filmet. Így sokkal könnyebb megfigyelni dolgokat, mintha csak könyvben olvasnánk.</p>
6. A ME előadások általános érdekessége ("átkapcsolnak-e?") és a javasolt változtatások	<p>Hát mondjuk, amikor nem tudtam, hogy miről lesz szó és aztán meg nem érttem, sok szakszó volt</p> <p>Nálam csak a téma miatt, a növényekről volt szó és megmondom őszintén engem nem érdekelnek igazán az ilyenek. Általános iskolában tanultuk biológiából a fotoszintézist meg ilyesmi, hát szóval nem foglalkoztam vele akkor inkább</p>	<p>Volt, mert én is belenéztem ebbe a matek, vagy fizika, vagy nem tudom mi volt és ez engem abszolúte hidegen hagy. Olyan magas szinten volt, hogy belenéztem, és utána mondtam, hogy köszönöm szépen</p> <p>Én a fizikainál vagyok így. Talán egyszer volt ilyen, hogy tényleg átnyomtam</p> <p>Az a biológia az tényleg túl magas szinten volt, vagy hát nekem, én tényleg nem nagyon</p>	<p>Igen volt ilyen az ME esetében is. Engem érdekel ugyan a csillagászat, de pont egy ilyen előadáson fordult elő, mert nagyon a részletekbe ment bele.</p> <p>Érdekes volt, csak túl szakmai. Túl speciális volt, ha viszont túl általános a szöveg, akkor nem érdekli az embereket.</p> <p>.</p>

	<p>Én is ezt akartam mondani, ez a növényes nekem is olyan téma, hogy nézem egy darabig, de aztán mégsem. Hát, ha valami érdekel, akkor azt megnézem. Ilyenkor nem az a fontos, hogy hogyan, hanem az, hogy mit. Igen, de szerintem nagyon fontos az, hogy mennyire tudják előadni azt, amiről éppen szó van. De ha ez téged tényleg érdekel, és egy olyan szintű tudást akarsz róla akkor teljesen mindegy végül is. Szerintem is fontos, hogy van előadva. Én is láttam múltkor ami a modern autókról szólt, az elektronikáról és az úrnak a nevét már nem jegyeztem meg különben de olyan furcsán adta elő, tehát így: „ööö” tehát elkezdett „őzni” és makogni és volt mikor megállt és nagy síri csend, és még nekem égett a pofám, hogy úristen de mindegy szóval ez lerontotta az egészet. Hát szerintem, több ilyen vetítés kéne a műsorba, ami a közönséget így jobban, vagy az embereket így aktiválja, mind Interneten, mind, akik ott ülnek benn, vagy akik otthon nézik.</p>	<p>Értek belőle semmit meg olyan száraz az egész. Én is azt a matek-fizikát láttam, és amikor a matekot magyarázta meg minden, akkor mondtam én is, hogy jó kösz, ennyi volt. Kicsit magas volt, tehát matekból amúgy sem vagyok túl erős, aztán így nem tudom, bonyolultnak tűnt. Viszont nekem fizikával kapcsolatban volt egy olyan pozitív élményem, hogy általában be szoktak menni, és akkor elkezdik beszélni szárazon az anyagot és akkor vagy megérti vagy nem. Viszont volt egy olyan előadás, ahol végigkísérletezték, és úgy magyarázták meg, így sokkal érdekesebbnek tűnt, mint hogy ha valaki ki állt volna, és ábrákkal mutogatja el, hogy mi történik. Hát szerintem, ha mondjuk matekot hallgatnék, vagy fizikát akkor az egy kicsit elvontabb meg tényleg az a nagyon magas szintű. Az elejétől kell szerintem elkezdni magyarázni, teljesen az alapoktól ahonnan megérti egy közember is, talán ez csak az én véleményem talán úgy végig tudja nézni az ember. Hát meg legyen szemléletes ábrákkal, vagy képekkel, vagy grafikával vagy valamivel, amivel felkelti az érdeklődést. Hát ugye ezek a kísérletek amiket említettél.</p>	
<i>II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése</i>			
<i>1. ME televíziós változatának új elemeinek megítélése</i>			
<i>a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában</i>	Fontos az, hogy az ember érezze azt, hogy őt is megkérdezik	Hát érdekesebb, változatosabb szerintem. Meg eleve az ember azt látja, hogy mondjuk, most ezt	IGEN: Kicsit feldobja a műsort. Amikor beszél egy ember,

	<p>Szerintem is így jobb. A műsornak mindenképpen jobb, ha bevonja az embereket, tehát nem csak azzal, hogy megy egy mit tudom én valami és aztán se kép se hang, csak nézik, ülnek ott, szóval, hogy így belevonják az embert is. Fontos, hogy aktivizálják a közönséget. Régen láttam egy adást, és amikor mutatták a közönséget, hát a fele aludt, ez még nagyon az elején volt. Szubjektív vélemény az szerintem nagyon fontos, hogy mások hogy látják az adott témát.</p>	<p>a dohányzással kapcsolatos tudom felhozni, én például dohányzom és érdekes volt látni, hogy hányan dohányoznak ott még bent. Talán ezért jelöltem meg.</p> <p>Szerintem segít elindítani az egészséget, szóval van egy kérdés akkor azt megkérdezik, kiértékelik, röhögnek rajta és elkezdenek róla beszélni.</p> <p>Szerintem ez segítség is a műsorhoz.</p> <p>Azért nem, legalábbis én azért nem, mert ez mégis csak egy előadás és itt nem igazán szokták a nézőket belevonni, ettől elveszne az előadás jellege meg annak nincs értelme, hogy itt hazudnak egy ilyen kérdésben, tehát teljesen felesleges akkor, nem lehet belőle semmit leszűrni. (dohányzás)</p> <p>Szerintem tök jó ez az első rész, nekem tetszett, amit a lány mondott, de ez lett volna a negyedik, én nem jelöltem be, ha negyedik kellett volna választani, akkor már benne lett volna.</p> <p>Szerintem ebben is van nagyon nagy igazság, mert emiatt már nem olyan magas szintű az egész, nem annyira tudományos, sokkal emberibb lett. Amit mondtam az elején is, hogy ez néha jó, meg néha rossz, elég szubjektív.</p>	<p>akkor a többi is odafigyel.</p> <p>Igen, mert látszik, hogy hogyan reagálnak az emberek a kérdésekre, színesebb élményt ad.</p> <p>NEM: Mert nem lehet olyan választ kapni, ami valóban a nézők véleményét tükrözi. Nem szavaznak valósan.</p> <p>Valamilyen szinten jó, de erre nem lehet hagyatkozni.</p> <p>Nekem a többi fontosabb volt.</p>
<p><i>b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolódása a műsorba</i></p>	<p>Jó, de más módon is be lehet vonni a helyszínen levő nézőket. A szempontoknál kettő dologról beszéljünk, hogy az interneten keresztül a néző fel tehet kérdéseket, a bejátszásban is volt egy ilyen, hogy valaki számítógépes monitoron keresztül eljutotta</p>	<p>Nem tudom, én azért, mert ha valaki mondjuk Interneten keresztül nézi és pont akkor eszébe jut valami kérdés, hogy miért, vagy hogy ő másképp értelmezi, akkor azonnal meg tudja tényleg kérdezni és kap rá választ. Szóval nem az van, hogy nézi a tévét és nem érti, hogy mit</p>	<p>Ha így bejelentkezik valaki az Interneten élőben, akkor könnyen butaságot mondhat. Ehhez tudni kell értelmes kérdést feltenni.</p> <p>Szerintem fontos az Internet, mert egyre szélesebb körben elérhető.</p>

	<p>a valahogy a képét a helyszínre, kicsit vontatott volt a kép, de élőben ment. Ezt a megoldást hányan véltétek jónak, vagy fontosnak. Senki, senki nem jelölte?</p> <p>Szerintem ez az internetes dolog ez olyan, hogy nem biztos hogy mindenki megteheti hogy otthon internete legyen, vagy egyáltalán számítógépe, vidéken. Szóval ez nem biztos hogy ez annyira úgy előny.</p> <p>Persze akinek van, mert a többségének biztos van, csak nem biztos hogy otthon van számítógépe, szóval az iskolában meg tudja nézni az interneten hogy miről volt szó, meg ilyenek.</p> <p>Végül is hasznos dolog (...) de tényleg nem mindenki tudja, de ha valakinek van gépe, akkor igen is hasznos dolog. Ez kicsit olyan ...szerű, mint telefonon beszélgetni</p>	<p>miért.</p> <p>Azért nem jelöltem meg, mert így még, szóval nem volt élvezhető, hogy az úriember, aki a tévében volt, meg hogy darabos volt maga a kép, meg szaggatott. Szóval szerintem nincs meg a megfelelő technikai</p> <p>Én is csatlakozom hozzá. Meg elnézést a szóért de gagyi.</p> <p>Szerintem gagyi. Mért kell tényleg, hogy a szegény emberke feje benne van? Meg hát szerintem ezt nem sok ember csinálja meg. Én nem csinálnám meg. Nem sokan csinálnák meg, mert ugye nincsen technikai háttér, nem annyira fejlett, meg hogy darabos, ez hogyan illik bele egy ilyen komoly műsorba? A következő viszont nagyon jó, a negyedik.</p>	
<p><i>c.) interneten, online, chat formájában való kérdések</i></p>		<p>Mert itt is kifejtetik azt, hogy hát, meg ez is élő az Internet formájában, de ugye itt legalább nem darabos a kép, meg hát a leírtakat felolvassa a műsorvezető az egyik és az előadó, pedig meg tudja válaszolni ott helyben, meg hát a chatben meg tudják beszélni egymással, hogy mit gondolnak a témáról</p> <p>Végül is ez ugyanolyan, mint régen volt a telefon, csak ez úgymond ingyenes. Meg szerintem az ember nagyon, szóval nagyon sok háztartásban van Internet, ha én ezt most</p>	<p>Ez jó szerintem.</p> <p>Meg lehet szűrni a rossz kérdéseket.</p> <p>ilyen kérdések így nem juthatnak be a műsorba, mert megszűrik. Élő adásban bejelentkezve előfordulhat nem oda való kérdés.</p> <p>Más műsorban is van ilyen lehetőség, amitől színesebb lesz. Például zenei műsorokban, vagy kívánságműsorokban.</p> <p>Vagy sms-t is lehet írni, így szerintem színesebb.</p>

		<p>nézem és engem ez nagyon érdekel, akkor biztos van róla kérdésem és akkor már semmit nem jelent, ha ott ülök a gép mellett és megkérdezem, és akkor már tudom rá a választ. Meg hát sokkal komolyabb a kapcsolattartás a nézőkkel. Nem kell beszélni, nem kell várakozni, akkor ha foglalt, nem kerül semmibe.</p>	
<p>d.) <i>körkérdés az utca emberéhez</i></p>	<p>De nem teszi különösebben érdekesebbé, csak ad egy pluszt. Hogy mégis az emberek, akiket megkérdeznek, az utca embere mit gondolnak róla? De szerintem az se jó, hogy ha nagyon sokat játszanak be, azt hiszem, hogy itt hat darab volt, szerintem ez így sok már, azért tízet ne játszanak már be, hogy az utca embere mit gondol a témáról? Úgy arányosan, tehát ha kérdezik a közönséget, meg az utca emberét vagy nem tudom, akkor valahogy úgy arányosan rakja össze az egészet.</p>	<p>Hát szerintem sem jó, most például megkérdeztek egy hölgyet, aki hát válaszolt rá, hogy körte van náluk a lakásban, most szerintem ennek nincs semmi értelme, hogy ezzel húzzuk az időt. Jó, most jót nevetünk rajta, de szerintem magának az embernek is eléggé ciki akit megkérdeztek, ha viszontlátja magát meg rokonok, meg barátok vagy valami hasonló. Meg ettől én nem leszek okosabb, ha azt mondja, hogy ez ott van. Segít felkelteni az emberek érdeklődését, mert belegondol, hogy ő mit válaszolna erre a kérdésre, és ha nem érzi azt, hogy ő is hozzá tudna értelmesen szólni a témához, akkor megnézi és akkor már hozzá, tudna szólni.</p>	<p>Szerintem ez reálisabb képet ad. aki az Interneten vagy tv-ben nézi, azt biztos érdeklí a téma, de az utca emberét lehet, hogy nem, így mégis elmondja a véleményét. Az utca emberéhez intézett kérdés reálisan mutatja azt, hogy ki mit gondol a témáról. Itt az átlagember véleményét is megtudjuk.</p>
<p>e.) <i>tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek</i></p>	<p>Én azért, mert minden egyes témát be kell vezetni, hogy az embereket meg kell ismertetni, hogy miről szól és például egy tudós esetében az életéről, hogy mivel foglalkozott Nem biztos, hogy mindannyian tudják azonosítani szerintem, hogy ki ő és mit kell róla tudni és lehet, hogy egy portré</p>	<p>Én azért jelöltem meg, ha nekem egy nevet mondanak a tévében az nem feltétlenül esik le nekem, hogy maga az ember az kicsoda, és azért nem árt tudni azért mégis van mögötte tudás meg persze, hogy van tudás de nem mindegy szerintem. A köznapi életben is előjönnek néha néha az újságban például, és akkor már ezt tudom kapcsolni mihez, hogy milyen témában</p>	<p>Szerintem ez érdekessé teszi a műsort, mert meg lehet tudni, hogy ki az előadó. A Rubiconnak is van hasonló rovata, és ez szerintem jó. Ebből megtudhatják az emberek, hogy az előadó hozzáértő, de szerintem egyébként annyira nem fontos.</p>

	<p>bemutatva így jobban segítene a dolgokon</p> <p>Nekem erről a hitelesség jutott eszembe, hogy ez azért fontos, hogy ha gyakorlatilag nem tudok semmit a tudósról és az eredményeiről és, hogy hol és mit csinált akkor nem tudom akár apukám is ott állhatna de tehát hitelesebb az akit</p> <p>Nem biztos, hogy az életét de az eredményeit, munkahelyét meg hogy milyen tudományt, hogy mivel foglalkozik jobban az meggyőzőbb, mint hogy ha valaki odaáll, akinek a nevét mondják de ezen kívül semmi</p>	<p>dolgozik</p> <p>Én azért nem jelöltem meg, mert ez szerintem teljesen másodlagos.</p> <p>Most olyan mindegy, hogy milyen a díszlet. Nem ez a lényege a műsornak.</p>	<p>Egy ilyen tudományos műsorban egyébként is biztos olyan ember az előadó, aki hiteles tudományos körökben.</p>
<p><i>f.) díszlet, megvilágítás</i></p>	<p>jó tehát nagyon fehér volt és csak pálcikával mutogatott az előadó és volt egy amire mindig mutatott épp és a háttérben nem volt semmi, meg semmi különös nem volt, moderátorra sem emlékszem csak hát az elején aki felkonferálta az egészet és így a végén meg megköszönte nekem inkább a reklám helye jut eszembe elsősre, mert mondjuk ott a támogató ilyesmi, a Mindentudás Egyeteme plusz még a szponzorok és ennyi hogy az előadáson milyen a díszlet, nyilván valamilyen nagyon színes vagy ami divat mostanában de nyilván akkor nem lehet amikor olyanról van szó, ami nem igazán vidám téma</p> <p>nem szerintem direkt jó ha jó a díszlet, mert különben</p>	<p>Funkcióját tekintve megfelelt, tehát beillett a mindentudás egyetemének profiljába</p> <p>Szerintem praktikus volt felépítve, tehát lépcsőzetesen és így mindenki látott, nem az volt, hogy nem.</p> <p>Szerintem azért jó, mert fontos, hogy az embereknek mi a véleménye, meg hogy egyáltalán tájékozottak-e, szóval, ha valaki nem tudja, akkor aki kérdezi megmondja, hogy ha érdeklí, hogy mi erre a válasz akkor nézze meg ezt a műsort és akkor eleve többen is nézik meg.</p>	<p>V- valamilyen szinten fontos, de nem igazán.</p> <p>Akiket a tudomány érdekel, azok a témát figyelik, nem a díszletet.</p> <p>Egy szebb háttér figyelemfelkeltőbb, de elsősorban nem az a lényeg.</p>

	<p>elvonná a figyelmet a műsorról pl zöld szín ha meg minden fehér, akkor meg az jut eszembe, mintha kórházban lennék</p>		
<p>g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok</p>	<p>Mindenféleképpen szerintem előadáson nincs ...grafikonok, szóval valamilyen szinten illusztrálni kell azt, hogy miről van szó, szóval, hogy az embernek legyen valami halvány fogalma arról, hogy miről van szó és ez szerintem elengedhetetlen így egy előadásnál, nem is tudom elképzelni szinte. Csak úgy beszél beszél a levegőbe meg úgy mutogat hát az nekem nem tudom, annyira nem Igen ez nekem is jobb, ha nem csak így mondja az adatokat és mindenki néz hátra, és próbálja megérteni, hogy hogy s mint, hanem egy táblázatba próbálja besűríteni a lényegét...</p> <p>Meg a legtöbb ember azért vizuális típus, tehát A megértéshez jobb, hogy ha ábrázolják meg hát el is adja magát a műsor így jobban, maximálisan, nem tudom Én is részben igazat adok neki, de mondjuk ez nagyon téma függő, szóval mondjuk, ha valami gazdasági műsor van, akkor nem biztos, hogy az emberek megértik a grafikonokat, ha nagyon összetett és bonyolult, nem mindig tudják leszűrni a következtetést, de amúgy egyetértek, hogy egyszerűbb grafikonnal, mert vizuális</p>	<p>Mondjuk, aki nem tudja, vagy nem is érti, hogy miről beszél a tudós, vagy az előadó akkor így talán rájön, hogyha lerajzolják például.</p> <p>Meg alapvetően színesebb lesz az előadás, ha hoznak be ábrákat, grafikonokat.</p> <p>Meg attól függ, hogy ki adja elő, mert hogyha mondjuk olyan, aki az embereknek felkelti a figyelmét akkor már nem biztos, hogy szükséges grafikon, viszont hogyha nem, akkor nem árt néha, mert akkor legalább azt megérti.</p> <p>Ismerek olyan tanárt, akinek az óráján inkább aludnék.</p> <p>Hát ez mégis csak segítség a megértéshez. Meg hogy ha mondjuk egyszerű a téma, tehát nem biológia, vagy nem matek ahhoz felesleges. Tehát hogy ha el tudnak róla normálisan beszélgetni meg el tudják magyarázni akkor végül is nincs szükség rá, de sokat tud segíteni.</p> <p>Mondjuk azt a génmódosító dolgot azt magyarázták itt, nem? Az úgy jó volt.</p>	<p>Úgyis elmondják a lényegét.</p> <p>Én vizuális típus vagyok. Könnyebb megérteni és szemléltetni az előadónak. Aki ez érdekel és ért hozzá, az e nélkül is megérti. Ez csak színesebbé teszi.</p> <p>Sokszor az a baj, hogy az illusztrációkat rövid ideig mutatják.</p>

	<p>típusúak vagyunk nem mindenhova kell, mondjuk egy ilyen irodalmi előadáshoz szerintem nem feltétlenül kell mert mikor egy könyvről beszélünk, vagy elolvassuk, vagy beszélünk róla de most több dolgot nem lehet vele csinálni de egy gazdaságnál már tényleg kell, szerintem kifejezetten kell grafikon mert azzal meg könnyebben megértem az előadást hogy ha látom is egy irodalmi előadásnál is érdekesebb, ha arcképek ,írók vagy valami, vagy ha esetleg megfilmesítették, ha színdarab, akkor bejátszás vagy valami</p>		
<p><i>h.) moderátor szerepe</i></p>	<p>igazából ez egy olyan dolog, hogy amióta nézem a műsort, nem igazán szeretem a moderátorokat, mert ettől úgy érezem, hogy egy ilyen kereskedelmi adó szintű dologgá válik, hogy eladjuk a műsort, de amúgy viszont pont erre szükség van, viszi a műsort, felkelti az érelklődést, meg hogy pörgősebbé teszi a műsort, nem csak óránként egy ember beszél és mondja, hanem változások, a kérdéseket fölteszti. Mondjuk az néha nekem sem tetszik, hogy egyfajta, show, jó a showműsor az egy kicsit túlzás de tényleg az a szerepük, hogy vigyék a műsort, ez néha sok de szükség van rájuk függ attól, hogy milyen téma, kik hallgatják, mondjuk ha</p>	<p>Én azért nem tartom fontosnak, merthogy nem a két moderátor a lényege a műsornak, ott az előadás a lényeg, tehát ők csak ilyen mellékszereplők, tehát teljesen mindegy, hogy kettő, három, vagy egy van. Úgyis az előadást nézi az ember, nem a két moderátort. Szerintem tökre elég, ha egy professzor elmondja a dolgokat, a moderátor az egy segítség. Szerintem tök mindegy, hogy nő vagy férfi.</p>	<p>Mindegy ki mondja, ugyanaz marad, amit mond. Szerintem az is számít, hogy valaki hogy néz ki, vagy mennyire híres. Egy ismert ember szerencsés szerepeltetni, mert többen megnézik a műsor, főleg, ha megtudnak valamit az életéről. A nő jobban beszélt, mint a férfi, az mintha valami politikus lett volna. Nekem mindegy, hogy nő vagy férfi mondja.</p>

	fiatalokról szól a műsor, akkor nem biztos, hogy egy idősebb, de mondjuk az is szempont, hogy aki idősebb az tapasztaltabb, tehát nyilván hogy...		
<i>2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése</i>	<p>jó dolog csak egy helyben való lépkedés tulajdonképpen, mondjuk így nem fognak kompromisszumra jutni, mert tudósok, neki ez a véleménye, neki az a véleménye, tehát jó dolog, érdekes, meg lehet hallgatni</p> <p>igen igazából ugyanazt a témát járják körbe csak ki-ki más szempontból de szerintem ez jó, mert jobban meg lehet ismerni az adott témát nem feltétlenül kell kompromisszumra jutniuk, viszont a közönség szempontjából többféle álláspontot is megismerünk és ez jó</p> <p>ha már mindenképpen dönteni kéne, akkor szerintem egyik héten legyen előadó, a másikon pedig vitaműsor meg kell nézni., hogy az embereket mennyire érdekli, ha egy ilyen vita show lenne</p>	<p>Jó ötlet, de az, hogy folyamatosan átalakuljon ilyen vitává, nem jó, mert akkor az ember nem tudja eldönteni, hogy az ami szóval ha három tudós háromféleképpen közelíti meg a dolgot, melyiket tudja vagy érti meg belőle. Nem tudom.</p> <p>Meg hát nyilván szakszavakat használnának amiket nem biztos, hogy egy hétköznapi ember megértene.</p> <p>Hát nem a kezdetektől kezdik, hanem bele a közepébe, hogy itt van ez a gráfolog például. Így senki nem fogja megérteni.</p> <p>Esetenként viszont tényleg jó.</p>	<p>Jobb a vita, mert ott rögtön szembesíteni lehet az előadókat különböző kérdésekkel.</p> <p>Szerintem viszont egyszerre elég egy nézőpont. Elég egyet megérteni. De persze biztos érdekes lenne. Ez azonban témafüggő. Ha érdekel a téma, akkor a vita is érdekel, ha nem, akkor úgyis mindegy.</p> <p>V –Ahol vita van, ott előjönne, hogy sokszor már ők sincsenek tisztában a témával. Azon lehet vitázni, ami bizonytalan. Szerintem elég, ha egy ember elmondja.</p>
<i>3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása</i>	<p>az az igazság, hogy ilyen tv műsor van már, pl National Geographic vagy Spektrum akik ezzel foglalkoznak és nem hiszem, hogy sokan néznék</p> <p>meg így elveszítené a varázsát vagy nem is tudom, valószínűleg átcsapna ilyen felületesebbé az egész hát nekem tetszene, mármint</p>	<p>A témakörétől függ, tehát ami érdekel azt megnézem. Amúgy biztos, hogy jó dolog lenne.</p> <p>Hát mondjuk ugyanúgy, ha átkapcsolok mondjuk egy természetfilmre ha van kedvem belenézek, és ha érdekel, akkor megnézem. Csak hogy nem tudom, hogy a fiatalok mennyire vannak így, hogy igen „ez most engem mennyire érdekel” és meg</p>	<p>V - Jó lenne, nem kéne keresgetni ezeket a műsorokat, csak odakapcsolni. csak sok érdekes téma legyen.</p>

	<p>nem tudom, most volt a Mesterkurzus nem olyan rég és annak a részeit szokták leadni, amit én rendszeresen néznék, ha nem felejténém el, de tök jó lenne, ha lenne egy csatorna ahol rendszeresen adnák és sok lenne, nyilván találnék olyat ami érdekelne</p>	<p>is nézi a műsort. Elég belőle műsor is, felesleges lenne még egy csatorna. Hát nem tudom, erről inkább felnőttek tudnának nyilatkozni, mert a fiatalokat igazából nem a tudományos dolgok érdeklik, a legtöbbjüket. Engem érdekel. Én tényleg bírom azt, hogy ha valamiről nincs sok információm, és akkor valaki arról beszél, akkor majd csak meg fogom érteni. Olvastam egy novelláskötetet és olyan dolgokat írt benne az író, amik elég viccesek voltak akkor számomra, mert akkor fiatalabb voltam, mint most és így nem értettem meg. Utána visszaolvastam rá egy-két évre és megértettem ez jó. Szerintem ez attól függ, hogy hány éves az ember</p>	
<p><i>4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása</i></p>	<p>végül is jó ötlet csak hát akkor inkább letölti az internetről akinek van internet kapcsolata tegyük hozzá, mert nem mindenkinek van internet kapcsolata vagy pedig nagyon korlátozott és ennek következtében nem és inkább akkor inkább megveszi, kikölcsönzi mondjuk én vennék, mert nekem otthon nincsen internetem, és ezért nem fogok felkelni vasárnap reggel tízkor nem tudom, nekünk például megvan otthon könyvben, a könyvváltozat amit megjelentettek, talán már a harmadiknál tartanak vagy másodiknál nem tudom, mi azokat megvettük, ami egy jó</p>	<p>A tematikus része, tehát hogyha témák szerint vannak válogatva, hogy például „történelem” és akkor a hozzátartozó előadások. Hogy az ember azért ki tudja válogatni, hogy mire akarja elkölteni a pénzét. Mondjuk, ha épp akkor szükségem lenne egy történelemről szóló filmre akkor nyilván megvenném, de csak úgy nem, vagy nem tudom. Én valószínű, hogy nem venném meg, mert annyi másra elmegy a pénz és hát erre pont így nem. De lehet, hogy ajándéknak meg örülnék neki.</p>	<p>Inkább az iskolában, könyvtárban. Apukám biztosan megnézné.</p>

	dolog, meg hasznos aki szereti a könyvet, de nem tudom nekem is az jutott akkor eszembe, hogy miért nem dvd-n, mégis csak egy tévéműsor tehát most az árakról beszélgethetünk de a dvd hasznosabb lenne, bár könyvben is, mert végül is ilyen tudományosabb hatása van talán meg jó otthon a polcon de egy tv műsort inkább dvd-n veszek meg		
<i>5. Tervezett előadás tematika fogadtatása</i>	repüléstechnika, repülélelmélet 4 fő; látás elmélettel, látás pszichológiája 1 fő; Szovjetunió története, Sztálin. 6 fő, 1956 október 23-val kapcsolatos: 6 fő. a földön kívüliek, talán a színészet, színművészet, talán az űr kutatás, matematika-fizika határain lévő fogalmak, dolgok, pl. dimenzió, a drogokról	Sztálinizmus, a Szovjetunió történetével. 10 fő. Még egy történelmi témájú: 1956 okt. 23-ával kapcsolatos. Hat fő.	1. repüléstechnika, repülélelmélet: 2 ember, 2. Sztálinizmus, Szovjetunió: 6 ember, 3. 1956. október 23.: 4 ember, 4. informatika: 4 ember, 5. látáselmélet: 6 ember.
<i>III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése</i>			
<i>1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága</i>	National Geographic, számítástechnikai újságok, Readers Digest	Tudás Fája Harmadik évezred Ufó.	Az Élet és Tudomány például nagyon jó, változatos lap. A természetbúvárt könyvtárban. National Geographic,
<i>2. Élet és Tudományról alkotott általános kép</i>	hát hallani hallottam, de nem tudok róla semmit	Kicsit ismerős, de annyira nem	Előnye, hogy nem ragad ki nagyon nagy témákat. A témákat jól bemutatja. Vannak benne rövid aktuális hírek. Egyszerűen fogalmaz.
<i>3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése</i>	nem azt mondom, hogy rémisztő, csak valami	(lány) A kislány az teljesen utánzó, az a	(lány) Ez sokkal emberibb, mint

	<p>betegség, nem olyan, ami ide kapcsolódik egyébként, nem hiszem, persze amint valami betegségről van szó, persze majd akkor megfelelőnek ítélem az tény, hogy figyelemfelkeltő, csak nem annyira pozitívan vagy nem tudom nem tudom, olyan idegenkedő egy kicsit, olyan negatív szerintem az üzenete igen csak idejét múlta, szóval szerintem az összes ugyanúgy néz ki, úgyhogy az, hogy fekete a háttér szóval szerintem ez már így alpból ilyen nekem sem tetszik annyira, én szeretem a fekete színt de nem tudom ez szerintem csak a tudományról mond valamit, ebben számomra nincs olyan, hogy ez bármiben is közel lenne az élethez ez a kép, nekem erről csak a tudomány jut eszembe élet nem mondjuk a kislány az egy kicsit olyan, mint amikor a National Geographic-nál van egy ilyen, nem tudom lebombázott terület és egy szerencsétlen lányt odatesznek. De az se, nem annyira élet ez a szín embertelen ez a szín</p>	<p>van egy ilyen plakát, National Geographic-os teljesen és ez szerintem így nem jó. Utánzat teljesen.</p> <p>Nem tudom, engem meg pont a kislány fogott meg, hogy olyan tök szomorú és mély. Nem azt mondom, hogy jó, de nyilván, szóval megvenném. Szerintem ez most nem a mutogatásról szól, hogy mutogassuk a kislányt, hanem</p> <p>De mi köze van az élet és tudománynak a kislányhoz?</p> <p>Szomorú vagyok tőle, ahogy ránézek a borítón keresztül, olyan szánalomkeltő, ahogy úgy ránéz az emberre a borítóról Engem elszomorítana, mert azt gondolnám, hogy ilyenekkel van tele az újság, ha már a borítón is ilyenek köszönnek az emberre</p> <p>(űrszonda)</p> <p>Ez az űr meg tudományos. De ez sem tetszik igazán. Szerintem ez (az űrös) azért jó, mert a világűr szóval ott az életet is mutatják, meg tudományos , tehát valahogy a címére lehet belőle asszociálni.</p>	<p>a többi. Engem kíváncsivá tenne, hogy mi lehet vele.</p> <p>Nem az a lényeg, hogy hogyan néz ki, hanem jó figyelemfelhívó.</p> <p>Az eleje, ha megfog, akkor biztos kinyitom, ha a borító nem teszik, akkor nem veszem meg.</p> <p>(űrszonda)</p> <p>Szerintem ez jó utalás a tudományra.</p> <p>A másiknál (csillag) nehéz eldönteni, hogy mit akar mondani.</p> <p>Elsőre színes pacának látszik, aztán közelebből kivehető, hogy egy csillagköd lehet.</p>
--	--	---	--

EGYETEMISTÁK, FŐISKOLÁSOK

MEGJEGYZÉS: Bár szisztematikus összehasonlításra nem alkalmasak az eredmények, de mégis külön-külön jelenítettem meg a vidéki nagyvárosi és a budapesti csoport válaszait. (minden kérdés esetében az első bekezdés a budapesti egyetemista a második vidéki csoport válaszait foglalja össze, az utóbbi elsősorban az előbbit kiegészítő jelleggel)

Általános benyomásom volt, ahogy az a jegyzőkönyvekben több helyen olvasható is erre vonatkozó utalás, hogy sokkal kevesebbet láttak, hallottak a ME-ről általában, és konkrétan ME előadást annál, mint amit a válaszok sejtetni engednének. Volt aki el is mondta az interjúhelyzeten kívül, hogy kvázi készült a beszélgetésre, és amit itt elmondott, az ennek a készülésnek és nem az általános ME fogyasztói magatartásának a tapasztalata.

I. Tudományos ismeretterjesztés általában

1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák

A televíziós csatornák közül – csak a konkrétan rákérdezést követően – a National Geographic, Spektrum, Discovery televíziós csatornát említették a fővárosi és vidéki nagyvárosi egyetemisták, illetve a Delta című műsort, aminek keretében televíziós tudományos ismeretterjesztő programokat fogyasztanak. Ezen kívül egy budapesti válaszoló révén esett még szó a Kossuth rádió Gondolatjel és Névjegy című műsorai, továbbá mindenki említette az internetet, leginkább mint ami a „valaminek való utánanézés” leggyakrabban használt eszköze.

2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei

A ME legmarkánsabb jellemzője az egyetemisták körében a “megkérdőjelezhetetlenség”. A ME előadásait a tudós előadók személye teszi hitelessé, továbbá az, hogy ebben a formában az előadóknak kérdések tehetőek fel, illetve ahol kritika is megfogalmazható. A ME fontos sajátossága, hogy e szerint, hogy nem a könnyed érthetőség jegyében – képekben szól a tömegekhez, mint például a National Geographic, hanem mélyrehatóan, egy-egy témát szisztematikusan és átfogóan jár körbe. Ezek teszik a többi ismeretterjesztő kezdeményezés viszonylatában leginkább egyedivé. A ME- küldetésének szintén fontos része (többek szerint lehetne csak, mert nem teljesül a megkérdőjelezettek szerint annak minden ízében), hogy az előadók nem csak alaposan tudják az általuk előadott témát, hanem hogy közérthetően

beszélni is tudnak róla. Volt, aki a katedra-jellegét, az ennek mentén való magyarságát (kevésbé szórakoztató, porosz, a magyar oktatási rendszerre jellemző voltát) is a ME lényegi sajátosságaként jelölte meg.

A vidéki nagyváros egyetemistái szintén műfajában tartották elsősorban sajátosnak a ME-t, az előadás- jellegével, illetve fontosnak tartották azt is, hogy a magyar előadók, sokszor a magyar helyzethez igazított mondanivalójáról van szó, ami ilyen módon az elhangzottak hitelességét – érvényességét és átélhetőségét is fokozza.

3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége

Általában a megkérdezett két csoport szerint nem szükségszerűen hitelesek a tudományos ismeretterjesztő műsorok. Többször is előfordult, hogy a megkérdezettek a National Geographic felszínességével, vagy a Harmadik évezred félrevezető írásaival találkoztak egy-egy olyan témában, ahol hozzáértésként tudták megítélni az adott ismeretterjesztő anyagot. Egy ilyen bizalomvesztő akció mind a három erről beszámoló meginterjúvoltnál elég volt ahhoz, hogy felhagyjanak az adott sajtótermék fogyasztásával.

A ME kapcsán mindössze annyi “ellenmondás” merült fel, hogy sokszor az írott és az előadáson elhangzott verzió különbözik egymástól.

4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások

Az elmúlt időben látott ME előadásként a megkérdezettek konkrétan egy kombinatorikáról, egy a növények társadalmáról szóló, illetve egy nyelvészeti előadást, valamint Ferge Zsuzsa, Csányi Vilmos, Erdély Anna előadásait, illetve a Mindennapi kenyérünk című előadást nevezték néven, de sokkal inkább tűnt jellemzőnek, hogy “véletlenül szaladtak bele” egy-egy előadásba, akár a televíziós, akár az interneten elérhető formában. Figyelemfelkeltő lehet az ajánló, akár újságban, akár a televízióban, ahol az előadó vonzó személye, akár a témától függetlenül is az előadás elé ültetheti saját bevallásuk szerint a megkérdezetteket.

Többen hiányolták, hangsúlyában alábecsültnek érzik az olyan alkalmazott, vagy kevésbé „hard core” tudományos témákat, mint például a táplálkozás, vendéglátás, turizmus, a zene és táncművészet, a film.

A vidéki nagyvárosi csoportból a legtöbben mint látott előadást a a madárinfluenzáról szóló, a kombinatorikáról szólót említettél és általánosan került szóba az orvostudomány és a nyelvészet témaköre, mint ami --nem utolsó sorban két válaszoló szakmai érintettsége okán-- további érdeklődésre tart(ana) számot.

5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása

Általában és inkább a tv-zés, az internetes információ keresés része a ME fogyasztása, így, ahogy a 4. kérdés kapcsán megfogalmazódott, véletlenszerűen tv-s szörfölés, vagy internetes keresés során, akadnak rá a megkérdezett csoport tagjai egy-egy ME előadásra, nem valamilyen határozott, közvetlen céllal. Ezzel együtt előfordult többeknél, hogy tanulmányaikhoz, a vizsgára készüléshöz alkalmanként néztek meg valamit. Ahogy megfogalmazódott “jó egy órába összeszedve” hallani, röviden olvasni egy-egy témáról. Általában és inkább az általános tájékozódást elősegítendő a vidéki nagyvárosi egyetemisták számára is a ME.

6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások

A kérdezettekkel többször is előfordult már, hogy elkapcsoltak egy-egy ME előadásról. Van, hogy a téma nem elég érdekes, de konkrét előadások kapcsán is említésre került a azok követhetlensége. Az előadás, mint műfaj jellegzetességeként fogalmazódott meg, hogy az felsőoktatási napi rutin, a sok-sok kötelezően hallgatandó egyetemi, főiskolai előadás elidegenítőleg hat magára a ME-re is, illetve hogy ez jellegében egy olyan műfaj, amibe nem lehet menet közben bekapcsolódni. EZ azért fontos, mert ha elkapcsolni szoktak is megkérdezettek a tv-n szörfölés közben; ennek ellenkezőjére, vagyis, arra hogy ott ragadjon egy-egy előadáson igen kicsi az esély arra. Problémaként merült fel a “nehézen, nagy odafigyeléssel követhetőség” kapcsán a sokszor késői adásidő, ami tovább nehezíti az előadásoknak szentelődést.

Mindezzel együtt, akkor kapcsolnak át leginkább a megkérdezettek, ha száraz, egyetemi előadás jellegű a ME. “Itt nem látja a tanár, ha kimegyek (elkapcsolok) az előadásról” – fogalmazódott meg a vidéki nagyvárosi csoport tagjai részéről.

Lehetne interaktívabb, már előzetesen egy téma kapcsán a nézői kérdéseket és véleményeket, például egy internetes fórumon, begyűjtő és arra valamelyest reflektáló, sokkal inkább a mindennapi tapasztalatokra építő, azokból táplálkozó a ME, így talán kevésbé kapcsolnának el a meginterjúváltak.

II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése

(nézők, széles közönség bevonása)

1. ME televíziós változata új elemeinek megítélése

1. a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában

Lényegi különbség a két megkérdezett csoport, a vidéki nagyvárosi és a fővárosi egyetemisták között, hogy míg az utóbbiak csak egy kisebb része (3 fő), addig a vidékieknek nagy többsége (9 fő) a legfontosabb három előadás elem között említette a helyszíni nézők bevonását. Ellentmondásossá teszi ezt az elemét a szavazásnak a megítélése. Bár egyetértés látszott kialakulni abban több kérdés kapcsán is, hogy fontos az interaktivitás, a nem szakértő néző szempontja, de nem szakadt el a kételkedő hangütés attól, hogy az a néhány, az előadást személyesen hallgató néző véleménye, szavazáson mért szokása, attitűdje nem biztos, hogy annyira fontos, hogy beemeljék a műsorba. Mindezzel együtt a megkérdezettek szerint sok múlik a konkrét kérdésem, azon hogy “az mennyire való oda”. A bejátszás példái (ld. dohányzás) a többség megítélése szerint nem szerencsés, az előadás menetét érdekesebbé, követhetőbbé tevő elemek lennének szükségesek.

1. b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolása a műsorba

Csak kevesen tartották fontosnak az interneten keresztül történő (web kamerás) kérdezést. Néhányan ugyanakkor pozitívnak, sokkal emberibbnek, a tudományt is közelebb hozónak tartották, azt, hogy a közvetlen kommunikáció e formájában akár zavarba is lehet(ett) hozni az előadót. Ezzel szemben volt olyan is, aki úgy érezte, hogy a bejátszás konkrét példája öncélúan, nem is kapcsolódva a témához az előadó zavarba hozását célozta csak, amit így elég szerencsétlenül sült el.

1. c.) interneten, online, chat formájában való kérdések

Az interneten, online, chat formájában való kérdéseket is viszonylag kevesen, a két csoport tagjainak egynegyede tartotta lényegesnek. Akik támogatták, úgy nyilatkoztak, hogy technikailag többek számára hozzáférhető, így demokratikusabb, az előadás vezetése szempontjából is jobban kezelhető megoldásnak tartották ezt a közönség bevonása szempontjából.

1. d.) körkérdés az utca emberéhez

A körkérdést az utca emberéhez műsorelemet a fővárosban alig, vidéken viszont valamivel többen (4 fő) jelölték a legfontosabb három közé. A megkérdezettek leginkább show-elemnek találták, amelyik bulvárhoz hajló és a kandi-kamerát, vagy a “kész átverést” idézi, aminek a legtöbbször számára az a szerepe, hogy röhögjünk másokon, nem pedig az, hogy elgondolkodjunk azon, hogy mások mit gondolnak. Ezzel együtt a többség, ha másra jónak

nem is, de szórakoztatónak találta a körkérdést. Mindezzel együtt, a vidéki nagyvárosi egyetemisták sokkal inkább gondolták azt, hogy a körkérdés az utca emberéhez alkalmas arra, hogy elgondolkodjék valaki azon, hogy ő maga sem igazán tudna mit válaszolni egy ilyen módon neki szegezett kérdésre, illetve arra, hogy megtudjuk, mit is gondolnak az emberek általában a feltett kérdés kapcsán.

(egyéb elemek)

1. e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek

A tudósokat bemutató portrékat, rövidfilmeket a kérdezettek durván fele jelölte a legfontosabb három elemek közé. Akik így tettek azok nagyon fontosnak tartották magát a műfajt és azt, hogy az segítik láttatni azt, hogy az előadó tudós is “emberből van”. A személyiség hatása, ahogy az I/4. kérdés kapcsán is látszott, önmagában is az előadás megnézését eredményezheti. Felvetésként fogalmazódott meg, hogy nem csak a személyről, hanem magáról a témáról, akár az előadás közben annak egy-egy szeletéről is szívesen néznének a megkérdezettek filmbejátszásokat, filmes bemutatásokat.

1. f.) díszlet, megvilágítás

A díszlet, a megvilágítás kérdése a fővárosiak számára egyáltalán nem, a vidéki egyetemisták egy része számára viszont kimondottan fontos volt. A bejátszásban látottakról ebből a szempontból alapvetően kedvező a vélemény. Többek szerint „pont jó a díszlet”, fontos, hogy tárgyilagosságot sugall, hűen tükrözi, hogy “tudományos közegben vagyunk”. Szemben más műsorok díszleteivel “látszik rajta, hogy nem olcsó, gagyi” fogalmazott az egyik interjúvolt. Lényeges szempontként fogalmazódott meg, hogy a csatornák közötti szörfölés során nagyon jól beazonosíthatóvá teszi a műsort.

1. g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok

Az előadások szemléltetése, táblázatok, grafikonok szinte minden megkérdezett számára nagyon fontos volt és a filmben látottakkal elégedettek is voltak az egyetemisták. Itt fogalmazódott meg ugyanakkor néhányuk részéről (főként Budapesten), hogy alapvetően vizuálisan “száraz”, szegényes megoldásról van szó és sokkal inkább kéne a televíziós nyelvnek megfelelő képisége mentén formálni a ME-t.

Ennek valamelyest ellentmond, hogy az alapvetően a képiség mentén szerveződő televíziós ismeretterjesztő csatornákkal szemben --nem utolsó sorban a vizuális orientációjuknak

betudható “ szellemi sekélyesség” okán-- a ME legfontosabb értékének pont az előadásos, inkább nyelvi jelleget tartották a budapesti egyetemista csoport tagjai.

“Az egy kép ezer szót megér” belátása alapján fogalmazták meg a képi szemléltetés jelentőségét a vidéki nagyvárosi egyetemisták.

2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése

A vita lehetőségének felvetésére a megkérdezettek a ME sajátosságának, az egy-egy kérdés kapcsán átfogó keretet adó jellegének veszélybe kerülését vetítették előre, bár, bizonyos kérdések, vagy tudományág (társadalomtudomány) kapcsán megvalósíthatónak és jó ötletnek tartották. Problémaként merült fel, hogy a kérdést valamelyest be is kell mutatni a hallgatóságnak, illetve hogy egy szakemberek által folytatott vita miként maradhat érthető, és követhető. Szerencsétlen párhuzamként került elő a Nagy Könyv egymással szembeállított, egymás mellett elbeszélő vitázóinak példája.

A vidéki nagyvárosi egyetemista csoport egyik tagjának a Vita című m1-es műsor jutott párhuzamként eszébe, ahol a sok vélemény között elveszik szerinte a “mondanivaló lényeg”. A két szereplős, moderátoros, alaposan felépített vita lehetőségét azonban többen ígéretesnek tartották.

3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása

Többen azt feltételezték, hogy egy tudományos ismeretterjesztő csatornára (ME) lenne kereslet a többi, már létező csatorna mellett is, de voltak olyanok is, akik a ME varázsának elvesztését jósolták egy ilyen csatorna bevetésére.

A vidéki csoportban a ME korosztály-specifikussága fogalmazódott meg, párhuzamosan a fiatalabb korosztályok ismeretszerzési igényének figyelmen kívül hagyásával.

4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása

A ME DVD formájában való megjelentetése kapcsán ugyan kérdésként merült fel, hogy minek egy ilyen megoldás, ha minden előadás hozzáférhető a ME honlapján, de a többség egyetértett abban, hogy egy tematikus rendszerezésű DVD kiadása jó ötlet lehet, különösen a szakmai érdeklődőknek, illetve azoknak akik nem rendelkeznek a letöltéshez alkalmas eszközzel.

Itt is felmerült az “ez minek, minden fent van a neten” vélemény, de oktatási segédanyagként, középiskolákba eljuttatva többen jó ötletnek tartották – elsősorban szintén a technikai korlátokat áthidalandó.

5. Tervezett előadás tematika fogadtatása

(... a tervezett témák lehetséges fogadtatásáról nincs adat.)

6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények

Az új előadások tematikájával kapcsolatos igényekre az első rész negyedik pontja kapcsán már részletesen kitértünk.

III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése

1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága

Jellemzően mindkét interjú- csoport tagjai régebben találkoztak csak az Élet és Tudománnyal, leginkább az általános iskolában, de az idők folyamán “elmaradt” a lap az életükből... Többen olvassák viszont az IPM-t, a Harmadik évezred című folyóiratot, a National Geographic folyóirat változatát.

Speciálisabb a szakmához, a foglalkozáshoz közelebb álló tájékozási források is előkerültek az interjú során, amelyeket a megkérdezettek elsősorban munkahelyen, illetve egyetemi könyvtárban olvasnak. Általában említettek szakmai sajtótermékeket, gasztronómiai, kereskedelmi és logisztikai szaklapokat és valaki rákérdezésre konkrétan például a Magyar Immunológiát.

A vidéki nagyvárosi csoport tagjai elsőként említették az internetet. Általában a könyvtárat. Valamelyest a kérdés félre-, vagy nem értését sejtette, hogy azt első megközelítésben nagyon általánosan kezelték, általában az ismeretszerzés oldaláról közelítették meg a vidéki csoport tagjai a HVG-t, a Figyelőt, a Világgazdaság című lapokat említve.

2. Élet és Tudományról alkotott általános kép

A budapesti csoport egyik tagja az IPM-mel hasonlította össze a ÉT-t és sokszínűbbnek tartva az előbbit, kiemelve a benne található rejtvényeket.

3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése

A budapesti egyetemistáknál többen észrevették, hogy a kislány arca egy rekonstrukció, és ennek társadalomtudományi jellege miatt szimpatikus volt neki, ezt is választották a három közül. Ilyen módon a budapesti csoportban nagyjából kiegyensúlyozottan választották a három címlapot, míg a vidékiek elsősorban az “univerzum” mellett voksoltak, annak általános

tudományos jellege miatt másodsorban pedig a „műhold” mellett, annak műszaki tudományos jellege okán.

Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre

	Budapesti értelmiségi	Vidéki nagyvárosi értelmiségi
<i>helyszíni nézők bevonása</i>	<p>„Éppen azért érdeklő az átlag nézőt, mert az is csak egy ugyanolyan átlag ember, aki bejutott oda az előadásra, és hogy neki mi a véleménye az egészeztől”</p> <p>„...tényleg bárkit is érdekel, hogy mit gondol az első sorban ülő, cirka nyolcvan éves ember, akik végigaludták az egészet, hogy hány százalék termel, meg ilyen...”</p>	
<i>interneten keresztül nézők bekapcsolódása - általában</i>	<p>„... általában fontos lehet az előadó számára, hogy visszajelzést kap a közönségtől, hogy érdeklődik valamiről. Szerintem ez feltétlenül jó, ha más nem az előadónak mindenképpen. Azonkívül lehet, hogy olyan kérdést tesznek föl ami az előadás további menetét befolyásolhatja, ami szintén nem akármilyen, lehet fontos...”</p> <p>„Hát, szerintem a chat az már mindenkinek elérhető, akár mobiltelefonon, akár sms kiírásokat, lehet küldeni chat formájában, kiírva a képernyő aljára, esetleg a professzor úr is látja, és akkor, abból is tud szelektálni kérdéseket. És ez alapvető show elem, szerintem egy ilyen műsorba kellene. Egy ilyen sms meg chat. Az kellene.”</p>	<p>„...online az nem jó, mert ilyen direkt arra mentek át, hogy ilyen kínos helyzetbe hozzák az előadót, szerintem, vagy én azt látom. Pont olyat kérdeztek, amit , furcsát, nem tudom. Szóval inkább ez az előre való kérdés , hogy előtte feltudjon készülni, mert ennek így nincs értelme, hogy megszegyenüljenek az előadók, hogy nem tud esetleg válaszolni. Ennek szerintem nem sok értelme van.”</p>
<i>moderátor szerepe</i>	<p>„...egy jó moderátor az fontos lenne, mert interaktívva, pörgőbbé tudná tenni az előadást. Föl tudna tenni olyan kérdéseket, amelyek esetleg tényleg érdekesek, és ezáltal...”</p>	<p>„...azért fontos mert, pont a mindentudás egyetemével kapcsolatban többször is belebotlottam olyan előadásba ,amit professzorok, doktorok tartották, és számomra ilyen idegen volt az egész. Szóval ilyen terminusz technikuszokba próbáltak belemenni, tehát egyszerűen nem értetem. És a moderátornak, vagy moderátoroknak szerepe volt, hogy összefoglalja a dolgokat. S számomra ez úgy adja át, hogy számomra érthetőbb.”</p>
<i>körkérdés az utca emberéhez</i>	<p>„Ezzel szerintem mindenki így van, mint a kandi kamerával, hogy én biztos nem futnék bele, és mekkora hülye már, de ha hirtelen megkérdeznének engem is a fenntartható</p>	<p>„...szerintem fontos hogy megtudjuk , hogy az emberek igazából mit gondolnak, illetve hogy mennyire ismerik azt a témát.”</p>

	<p>fejlődésről, akkor lehet, hogy én is csak makognék. Az utca embere nem lebecsülendő, de nem is felmagasztalendő, de hozzátartozik a képhez. Éppen azért, mert tudományos dolgokról van szó, és nem mindenki ért hozzá, de lehet, hogy a közönség között éppen van, aki ért hozzá és érdekes lehet, hogy mit gondol az utca embere.”</p> <p>„De azt amin tízből nyolcan felröhögünk, azt már ne adják le.”</p>	<p>„Jó, hát valami láthatóvá válik azért többek között ez is része egy ilyen kis epizódnak, hogy legtöbben nem gyakorlott kamera előtt mozgó, de lehet, hogy utána egy doktori értekezés is eszébe jut valakinek.”</p>
<i>tudósokat bemutató portrék</i>	<p>„Meg hát az ember látja, hogy ő is emberből van, volt gyerek, meg látszik, hogy milyen ember, jó fej, vagy ilyesmi.”</p> <p>„Igen, ha az ember egy vitorlázó repülőgépen látja, közben meg atomfizikus, akkor az emberivé teszi az egészet, meg egyáltalán neki is tanulni kellett, mire eljutott odáig...”</p>	<p>„...tudom ki az előadó, aki az aktuális témát prezentálja, mert engem érdekel az előadó személyisége is.”</p>
<i>díszlet, megvilágítás</i>	<p>„...az elején egy egyetemi katedra jellegű, ez egyetemi előadóteremben állt. Az egy fontos dolog, hogy onnan kiszakították, mert így legalább az embernek nincsen olyan érzése, hogy éljen megnyertem magamnak még egy előadást, mikor hármát végigültem napközben, úgyhogy az jó, hogy egy kicsit változtattak rajta.”</p> <p>„Nekem az, hogy állandó a díszlet, direkt jó, mert így legalább megismerem... és rengeteg műsor van és tévécsatorna és nagyon soknál látszik, hogy olcsó és gagyi, bekapcsolom és látom, hogy milyen lesz és olyan is lesz. Például az atv megcsinálta ezt a dizájn újítást, meg beletett egy csomó pénzt, azt hiszem jót tett a nézettségnek. Nem úgy ül ott az ember, hogy jézusom, hogy néz ki ott az a stúdió, szóval ez nagyon fontos.”</p>	
<i>Szemléltetés, ábrák</i>		<p>„Jobban érthetőbbé teszi az anyagot, voltak a példában, ha elmondta volna a mondatot, most ilyen grafikonok és ábrák nélkül, akkor nem biztos, hogy érthető lett volna a közönségnek, egy részének.”</p>

ÉRTELMISÉGIEK

I. Tudományos ismeretterjesztés általában

1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák

A megkérdezettek egyetértettek azzal az összefoglaló megállapítással, hogy a szakma iránti érdeklődés inkább folyóiratok könyvek médiumain keresztül történik, és a televízió inkább az általános, szabadon lebegő figyelmet ragadja meg, tehát az általános érdeklődés kielégítésének médiuma. Ennek keretében a Spektrum, a National Geographic, a Discovery és a Viasat History televíziós csatornákat; a Delta, a Tudósklub és a Duna TV-ben és a Hír Tv-n látható műsorokat, illetve szakmai lapokat említettek a csoport tagjai ez utóbbiakat a gyógyszerészet, a mezőgazdaság és az egészségügy témakörében.

2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei

A ME részletesebb, mélyebb ismereteket adó, kétirányú kommunikációt lehetővé tevő, “felsőfokú” műsorként jelenik meg a csoport tagjai számára. Fontos elemként jelent meg, hogy maguk az előadók is a kérdésségükkel együtt fogalmazzák meg a tudományos állásfoglalásaikat. A különböző tud. ismeretterjesztő csatornával összehasonlítva “itt a tartalom és nem a képiség dominál”.

3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége

A ME “megemeli az igényszintet” és bár több tudományos álláspont is megkérdőjeleződött az utóbbi időben, akárcsak a tudományos intézmények, néven nevezve: az MTA hitelessége, de a személyességük révén is megnyilvánuló előadók kapcsán, akik több tíz évet töltöttek el az adott szakterületen, fel sem merülhet a hiteltelenség vádja – ahogy az a csoport tagjai részéről megfogalmazódott.

4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások

Ahogy az első kérdés kapcsán megfogalmazódott, a televíziós ismeretterjesztés felé alapvetően az általános műveltség pallérozásának igényével fordulnak a megkérdezett csoport tagjai. Ennek megfelelően elsősorban a televíziós ajánlók mentén dől el, hogy egy-egy előadást megnéznék-e vagy sem. Elsősorban az adódó lehetőségekből szemezgetnek, és nem az érdeklődésük --pl. a honlap böngészése révén, akár a régebbi műsorok felé-- vezeti a ME

fogyasztásakor a csoport tagjait. Ezzel együtt, mint érdeklődésre számot tartó téma konkrétan is említésre került a XX. századi történelem, a hittudomány, a táncművészet és a pszichológia.

5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása

A ME előadásokat az általános művelődés, inkább a nem szakmai téren való tájékozódás igényével nézik, tehát nem igazán használják fel az így szerzett tudást sem a munkájukhoz, sem egyéb konkrét célra.

6. A ME előadások általános érdekessége („átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások

Többen említik, hogy olykor át szoktak kapcsolni egy ME előadást nézése közben. Mindenki hangsúlyozza, hogy az előadó személye különösen fontos ebben a tekintetben. Konkrét példaként került említésre egy az előadását felolvasó társadalomtudós (Bence György), ahol is teljesen élvezhetetlen és követhetetlen volt a megszólaló szerint az előadás – amiért is akkor elkapcsolt a példát megemlítő válaszoló. Az előadásokat a megkérdezettek szerint színesebbé kéne tenni, például azzal, hogy több szereplős is lehetne egy-egy előadás.

II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése

(nézők, széles közönség bevonása)

1. ME televíziós változata új elemeinek megítélése

1. a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában

A helyszíni nézők műsorba történő bevonását (szavazás az előadás témájában, kérdés lehetőség) a megkérdezett vidéki értelmiségi csoport két kivétellel minden tagja a legfontosabb és támogatandó műsorelemek közé sorolta. Többek fogalmazták meg, hogy kommunikációs szempontból, illetve az előadás hangulatának is jót tesz, hogy ott a helyszínen közvetlenül megszólíttatnak az emberek, illetve kérdezhetnek. A fővárosi értelmiségieknél megfogalmazódott, hogy egy-egy ilyen műsorelem “felboríthatja” az egész műsort is. Érdekes, hogy a vidéki csoport számára e pont kapcsán nem került elő mindennek a tv-s következménye, hanem a válaszolók a közvetlen előadás helyzetre vonatkozóan értelmezték a kérdést.

1. b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolása a műsorba

Általában elmondható, hogy a vidéki értelmiségi csoport tagjai konkrét rákérdezésre sem mutattak érzékenységet az internet kínálta többlet lehetőségekre - a nézők interneten (web kamera) keresztül történő bármilyen formájú bekapcsolódását nem igazán tartották jó ötletnek. A kérdezettek egybecsengő állítása szerint ők nem használnának ilyen eszközt, bár az előadást színesítő minden kérdésnek általában örülnének. Generációs alapon magyarázták azt, hogy nem élnek az internet kínálta lehetőségekkel.

A budapesti értelmiségiek a nézők bevonása kapcsán véleményt alkotó tagjai ezzel szemben mind nagyon fontosnak, és a technika kínálta lényeges lehetőségnek értelmezték a nézők internet révén történő bevonását. Az igazi kérdést számukra az volt, hogy módszertanilag, az előadás menetét leginkább elősegítő módon miként lehet alkalmazni a lehetőséget.

1. c.) interneten, online, chat formájában való kérdések

Nem került külön részletezésre --rákérdezésre sem-- egyik csoportban se az élő, internetes bejelentkezés és az e-mailes, chat formájában való bekapcsolódás különbsége és az ennek mentén való értékelése. Mindezzel együtt mindkét csoportban megfogalmazódott, hogy mindenképpen igazítani kellene egy ilyen eszköz használatát az előadáshoz - a legfontosabb, hogy az nem zavarja az előadót és az előadás menetét.

1. d.) körkérdés az utca emberéhez

A fővárosban csak néhányan, vidéken viszont a kérdezettek fele kifejezetten jó és támogató elemnek tartották az utca emberének véleményét bemutató rövidfilmet. Van, aki szerint ez egyfajta szondaként szolgálhat a mindennapi emberek álláspontját, tájékozottságát illetően, míg a legtöbbször szerint ez az elem bár nem lényeges, de szórakoztató eleme és "jó reklámja" a műsornak. A csoportok más tagjai szerint nem más ez, mint a kandi-kamera, ami mint olyan nem igazán érdekes egy tudományos előadás kapcsán.

(egyéb elemek)

1. e) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek

Szemben az „utca emberének véleményével”, a tudósokat bemutató portrékat, rövidfilmeket Budapesten egyöntetűen nagyon fontosnak tartották a megkérdezett csoport tagjai, míg vidéken csak a válaszolók mintegy fele jelölte a legfontosabb három műsorelem közé. Ez azért is fontos, mert az előadás hitelességének erősítéséhez járul hozzá és azért is hasznos,

mert a mai tudóst nem ismerik az emberek. Felmerült ugyanakkor, hogy önmagában az előadó személye sokszor elég, hogy az előadás maga csábító és érdeklődést kiváltó legyen.

1. f.) díszlet, megvilágítás

A díszletet és a megvilágítást a fővárosi értelmiségi csoportban mindössze néhányan sorolták a legfontosabb elemek közé, de ők nagyon tudatosan kezelték a képi kommunikáció nézhetőség és általában a képesség szempontját. Vidéken senki nem emelte ki ennek jelentőségét, bár általánosan nem vitatják, hogy fontos lehet, de mégsem tulajdonítanak különösebb a jelentőségét a felvetett szempontoknak

1. g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok

Szinte minden megkérdezett értelmiségi akár a budapesti, akár a vidéki nagyvárosi csoportból került ki, nagy fontosnak tartotta az előadás során való szemléltetést. A táblázatok, grafikonok fontosságát a megértés segítségével, a szemléltetés ma már elengedhetetlen igényével magyarázzák. A vidéki csoport két pedagógus résztvevője külön is kiemelte, hogy ez a fiatalok számára különösen lehet fontos. Ennek az elemnek a megkérdezettek szerinti fontosságát hűen szemlélteti, hogy a budapesti csoportból mindenki, a vidéki nagyvárosi csoportból egy kivételével mindenki a legfontosabb három tényező közé választotta.

1. h.) moderátor szerepe

A moderátor személyének általában nem tulajdonítanak jelentőséget, bár a vidéki csoportban néhányan (3 fő) említette a legfontosabb három szempont között és többen elfogadták azt is, hogy a nézők bevonásának, az interaktivitásnak egy szintje felett ténylegesen --egy külön-- szakmai feladat a helyzet kezelése, mediálása.

A bejátszásban látható két moderátor közül, talán meglepő lehet, hogy nem utolsó sorban a z ismertsége okán, de a női moderátort tartották rátermettebbnek.

2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése

A vita formájában való tudományos ismeretterjesztés lehetőségé kapcsán a csoportok tagjai alapvetően inkább zavaró megoldásról beszéltek, nem látva biztosítva, hogy ebben a formában a tudás átadásának optimális lehetőségét. Valószínűsítik, hogy ez nehezen lenne kivitelezhető a közérthetőség fenntartásával (ami a széles közönség számára a legtöbb válaszoló szerint amúgy is problémát jelent). Bár a párhuzamos szempontok felmutatását például a négy egyház képviselője által tartott előadás során egyöntetűen nagyon

szerencsésnek, ám a tudományos kérdések nagy része esetben nem működtethetőnek találták. Szerintük a ME, mint egy-egy probléma átfogó ismertetését célul kitűző kezdeményezés “más műfajt” jelent, mit amit egy vita meg tudna jeleníteni..

3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása

Egy új tudományos ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletét többen támogatnák, például, mert az ilyen jellegű műsorok iránti igény-kielégítés tervezhetővé válna. A ME előadásokra vonatkoztatva megemlézték, hogy egy ilyen csatorna sokat segíthetne azon, hogy nem lenne az ember annyira az előadások időpontjához kötve, mert folyamatosan nézhetné az adott témájú műsorokat.

4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása

A ME DVD formájában való megjelentetését ugyan egyhangúlag, de csak az általánosságok szintjén magyarázva tartották a csoportok tagjai jó ötletnek. Érvként itt is mindössze a jelenlegi ME előadások időbeli kötöttsége (nem túl jó időpontokban sugározzák) hangzott el, ami a tetszés szerinti időpontban előadásokkal megoldást jelenthetne. Néhányan, hogy szakterületenkénti, tematikus kiadványokra, például az oktatás terén ténylegesen szükség lehet. Nem változtatott a megkérdezettek véleményén, mert számukra az elérhetőség, a használati szokások sajátossága miatt valójában nem alternatíva az a felvetés, hogy tulajdonképpen az általuk említett nehézségek az online felület igénybe vételével kiküszöbölhetőek lennének.

5. Tervezett előadás tematika fogadtatása

(... a tervezett témák lehetséges fogadtatásáról nincs adat.)

6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények

Sajátos attitűdöt fedett fel a „ME általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások” kérdés többeknél is a vidéki nagyváros értelmiségi csoportjában, amikor is jelezték, ha nem érthető számukra az előadás, akkor jellemzően nem elkapcsolnak, hanem magukban, a saját felkészültségükben kezdik el keresni a hibát, amit azonnal javítani akarnak, akár egy-egy nem érthető előadás újbóli megnézésével. Ezzel együtt mindkét csoportnál megjelent az egyszerűen nem köt le” érv. Ezt a legtöbben nem az előadás, hanem a sok irányban valamit nyújtani kívánó műsor sajátosságának tartották a válaszolók.

III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése

1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága

A kérdezettek részéről a Rubicon, a National Geographic, a História, a Galaktika és a Természetvilága mellett, mint régebben olvasott ismeretterjesztő lap az ÉT is spontánul említésre került. Olvasásnak elmaradását a válaszoló a szakmai irányultsággal, időhiánnyal magyarázta. A lapot mindenki ismerte, de alig egy-két fő volt, aki olvassa vagy alkalom adtán ismerősöknél az elmúlt fél évben belenézett volna a lapba.

2. Élet és Tudományról alkotott általános kép

Az Élet és Tudománnyal kapcsolatban csak kevesen tudtak állást foglalni, mivel többségük ugyan ismerete, de csak régebben találkozott vele. A konkrét élményeik – emlékeik ezzel együtt pozitívak a lappal, aminek elmaradó olvasása mögött legtöbbször a felgyorsuló életet látták. Az elhangzott vélemények szerint a lap közérthető stílusban íródik, többféle anyagot közöl különböző témákban.

3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése

A konkrét borító és - címlaptervek közül az “univerzumot” ábrázoló mellett voksoltak a legtöbbször a vidéki értelmiségi csoportban, a másik két tervezet (műholdvevő és kisgyerek arc) csak egy-két válaszadó számára volt szimpatikus. A véleményt megfogalmazó fővárosi értelmiségek álláspontja egyaránt nagyon negatív és elutasító mind a három ÉT címlapterv vonatkozásában.

Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre

	Budapesti értelmiségi	Vidéki nagyvárosi értelmiségi
<i>helyszíni nézők bevonása</i>	„...én sem szeretném, ha kizökkentenének, mondjuk, ha én vagyok az előadó. Hadd mondjam el a mondókámat, amit szeretnék, és akkor a végén lehet hozzászólni, kérdéseket feltenni...”	„Kommunikáció szempontjából nagyon fontosnak tartom, hogy az ott ülő emberek is kérdezhessenek, véleményük is legyen, és rögtön legyen visszajelzés az adott műsorról. Ez válasz a kérdésekre.”
<i>interneten keresztül nézők bekapcsolódása - általában</i>	„... okoska is ülhet a tévé előtt, bármikor belekérdez bármibe, csakhogy éppen benne legyen a tévében. Szóval, ennek nagyobb a kockázata szerintem. Azt hogy chat-elni lehessen, azt viszont én speciel a műsoridő végére engednék mondjuk egy fél órát, amikor még megkérném az előadót, hogy maradjon, és akkor ott valamilyen formában próbáljon válaszolni...”	„Jobban együtt van a társaság, nem annyira válik el az előadó és a hallgatóság ha erre van lehetőség, akkor közvetlenebb a hangulata, az előadásmódja.” „Nem szeretném. Kicsit távol áll tőlem.” „Az én generációm egészen másképp áll a dologhoz, mint a fiatalabbak.” „Meg nincsen internet elérhetőségünk.”
<i>moderátor szerepe</i>	„Annyi, hogy bemondja: ez lesz a téma. Sőt, még az sem kell. Egyáltalán nem kell. Az előadó odaáll, bemutatkozik, elmondja, hogy milyen témáról fog beszélni. Kész. Ennyi. Felesleges a moderátor.”	„...úgy tűnik, mint ha nem lenne spontán, nekem azért nem tetszett. Lehet hogy a forgatókönyvben benne van, hogy az egyik, meg a másik mit fog kérdezni. Nem most így konkrétan, csak amikor látom. Szerintem mesterséges.”
<i>körkérdés az utca emberéhez</i>	Szerintem, annyival jobb, hogy megtudjuk, mit gondol róla tényleg egy ember a hétköznapban. Ugye, végül is ez az egész Mindentudás Egyeteme az emberhez szól. Jó, ha minket megkérdeznek, a legtöbb témához hozzá tudunk valamelyest szólni. De ne adj’ Isten, mondjuk Józsi, a hegesztőművészhez, ha odamegy és megkérdezi, hogy hogyan kell áramot tárolni, akkor azt válaszolta, hogy: „ja”.... Szóval ilyen szörnyűségekre az ember rádöbben, hogy milyen vélemények is tudnak lenni. Hát én érdekes dolognak tartom.	„Sokszor nagyon egyszerűnek látszó kérdés, és kiderül, hogy én is rosszul gondolom. Mert végighallgatom a válaszokat, és kiderül, hogy én is rosszul gondoltam. Szóval ez nagyon szórakoztató.” „Igen, csak ez nem az a kategória, ez arra van, hogy megkérdezzük az utca emberét, és nagyon érdekes tud lenni, de amikor az ember leül és megnéz egy műsort, akkor annak a tartalmával foglalkozva, akkor engem nem érdekel, hogy mit mond róla az utca embere. Nyilván egy előzetesben nagyon érdekes lehet,

		felhívja a figyelmet, hogy azt meg kell nézni, mert most erről van előadás, de ez közvetlen egy Mindentudás Egyeteme előtt, ha én elszántam magam, hogy leülök és végignézem akkor abban a pillanatban nekem nem jön be ez az információ.”
<i>tudósokat bemutató portrék</i>	„Tudjuk, hogy hol vannak, hogy mi a témaköre... tudni fogom, hogy mi a pályafutása, ha a rövid élettörténetét megkapom. Nekem ez fontos.”	„Rögtön szimpatikus lett, nem tudott olyat mondani, hogy ne figyeltem volna.”
		„...a portré nagyon megragadó volt, ha nem érdekelt volna téma, később akkor is megnézem, mert annyira szimpatikus volt. Az előadás is jó volt, igen.”
<i>díszlet, megvilágítás</i>	„Ez olyasmi, mint a filmeknek az aláfestő zene. Akkor jó egy aláfestő zene, ha nem is veszem észre.”	„Ez az internet kategóriája.”
	„...lényegében a díszlet ott kell, például a rock-koncertnél. Ott kell egy díszlet, egy rettenetes hangerő, mert e nélkül az egész nem érne semmit, mert kiderülne, hogy az énekes nem tud énekelni – ezért az kell, hogy olyan látványok legyenek, amik lekötik a közönséget. Ha végiggondoljuk, az egészet ez köti le, és nem is az, amit csinál az illető. És itt meg fordítva. A lényeg itt az, hogy mit beszél, és lényegtelen, hogy mi van a háta mögött...”	
<i>előadás szemléltetés</i>	„...sokkal színesebbé teszik az előadást ... sokkal érdekesebb az előadás, ha nem csak hallom az előadásból a dolgokat”	„Igen kellene, nagyon jók, az arányok, grafikonok.”

I. Tudományos ismeretterjesztés általában

1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák

A Mindentudás Egyeteme mellett a két vállalkozói csoportban megegyezően, a megkérdezettek a Spektrum, National Geographic, Animal Planet, Discovery csatornákat említik. A budapesti válaszadók nosztalgiával gondolnak a múltban vetített Üveges Professzor előadásaira, melyeket nagyon jónak ítélnék, s az ismétlést is támogatnák („Régen volt az Üveges Professzor, az nagyon jó volt, olyan jó lenne ismételni a gyerekeknek”). Hasonlóképpen pozitívan értékelik a Delta műsorát, s hogy ismét vetítésre került. A vidéki válaszadók a Tudás Fája „folyóiratot” hangsúlyozzák, mint a tudományos ismeretterjesztés egy formáját gyermekek részére.

2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei

Összehasonlítva a Mindentudás Egyetemét más ismeretterjesztő műsorokkal egyrészt a műfaji különbségek hangsúlyozódnak. Míg a többi csatorna, s az azokon vetített műsorok esetében a képi jelleg dominál, a látványosság nagyobb hangsúlyt kap, addig a Mindentudás Egyeteme esetében épp ennek feleslegessége mellett érvelnek a válaszadók („elsősorban előadás jellegűek ezek az ismeretek, ismertetések. A más csatornákon meg inkább képi jellegűek, tehát teljesen más a kettő” „teljesen mindegy, hogy mi a háttér, meg hogy nincs díszlet vagy semmi, odafigyel az ember, odafigyel, mert velős, amit mond”). Míg a formai jegyekben, a látványosságban, képi kidolgozottságban az egyéb csatornák, műsorok hangsúlyozódnak, addig a Mindentudás Egyetemének előadásait az előadók felkészültsége, közismertsége és elismertsége jellemzi („itt az előadók, mindig nagyon felkészültek, tehát professzionális szinten mutatják meg mindazokat, amiről adott esetben szólnak”, „közismert emberek, magyar emberek, akik elismertek a szakmájukban”). A válaszadók kiemelik az előadók lelkesedését, ami a nézőket magával képes ragadni („azért szeretem ezeket a történelmi témákat is, mert tényleg úgy áll oda az előadó, hogy ő is lelkesedik érte, nem az, hogy na most én akkor elmondok valamit, hanem, hogy lelkesedik és örömmel adja elő tényleg. Tehát az ember szívesen megnézi, meghallgatja”). Így „teljesen mindegy, hogy mi a háttér, meg hogy nincs díszlet”, a hallgató „érzi, hogy tanul”.

3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége

Az előadások hitelességét elsősorban az előadók felkészültségével, lelkesedésével értékelik a megkérdezettek. Legtöbbször az előadókat nagyon felkészültnek látják, és egyben a téma iránti elköteleződés és lelkesedés is átérezhető a vélemények szerint („az előadók, mindig nagyon felkészültek”, „tényleg úgy áll oda az előadó, hogy ő is lelkesedik érte”). Általában a tudományos ismeretterjesztő műsorokkal kapcsolatban nem merül fel a hitelesség problémája, hangsúlyozzák azonban, hogy az előadások komolyságát az is igazolja, hogy olykor „előképzettség” sem ártana a megértéshez, de mindenképp „széles látókört biztosítanak”.

4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások

Azzal kapcsolatosan, a Mindentudás Egyetemének mely előadásait követték, esetleg melyek érdeklik a válaszadókat, a budapesti és vidéki megkérdezettek körében látható némi különbség. A vidéki válaszadók elsősorban az egészséggel, orvostudománnyal összefüggő témákat említik, emellett csak a gazdasági terület szerepel. Mindenképpen hangsúlyos e témákban a személyes érintettség („betegségekről például lehet többet megtudni, főleg ha érdekeltek vagyunk”). A budapesti válaszadók jóval több érdeklődési területet sorolnak fel. Az egészséggel kapcsolatos témák itt is kiemelten, ismétlődve szerepelnek („egészséggel kapcsolatos, és az egészséges életmóddal kapcsolatos témák érdekelnek”, „Néha az allergia is, mert ugye az egész család allergiás”, „főleg az egészség”), s ebben itt is érezhető a személyes érintettség szempontja, azonban emellett nagyon színes a témák felhozatala. A természettel kapcsolatos előadások, a történelmi, vagy a történelemhez kapcsolható témák (pl. vallás) egyaránt megjelennek, de nem hiányzik a művészetek iránti érdeklődés sem. Így a természet és társadalomtudomány egyaránt hangsúlyozódik („Inkább társadalomtudomány”, „Érdekel a ME-e, társadalomtudomány és sok minden”).

5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása

Ha a Mindentudás Egyetemét nézők körében a megtekintés célját, hasznosítási módjait vizsgáljuk, nem találunk konkrét hasznosítási területeket, az ME előadások követésében nem neveznek meg munkával, tanulással kapcsolatos célokat. A műsorokat inkább, mint érdekes ismereteket közvetítő előadásokat tekintik („Érdekes témákat taglalnak”), az érdeklődési körök, és az előadók szerint is válogatnak („volt, legalábbis nálam, hogy az előadó is fontos volt, tehát, hogy volt, azt hiszem a beharangozójában volt, hogy ki lesz”). Amennyiben a „hasznosítási területeket” tágabban értelmezzük, akkor az egészséggel kapcsolatos előadások preferenciáját értelmezhetjük úgy, mint az egyén és a család problémáira való válaszkeresést,

ismeretszerzést, tájékozódást („betegségekről például lehet többet megtudni, főleg ha érdekeltek vagyunk”). Így a család és egyén életmódjára való hatást hangsúlyozhatjuk, a problémákról való tájékozódást tekinthetjük egyik fő célnak, segítő eszköznek. Ugyanakkor megjelenik a ME előadásainak családi programként való megjelenése („a család mindig várja, hogy mikor lesz és akkor úgy közösen szoktuk megnézni”), s háttérként való hallgatása is („háttérrádiózás, vagy háttértévézés”).

6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások

A kérdezettek közül többen megneveznek olyan eseteket, hogy valami miatt nem nézték végig a Mindentudás Egyetemének előadását. Némi hangsúlybeli eltérés tapasztalható a vidéki és budapesti válaszadók körében. Az előadások megszakításának okaként a budapestiek erőteljesen az előadó előadói készségeiben látják a figyelem lankadásának okát („Biztos, hogy előadófüggő a dolog, de nem tudott lekötni az előadó. Nem volt kifejező, csak mondta, mondta, és előbb utóbb észrevettem, hogy nem értek semmit.”), „Mint a gyerekek, ott ülnek az iskolában, ha jó a tanár és jól tud előadni, akkor azt szeretik, de ha nem jól ad elő azt nem szeretik”, „hiába mondják el az anyagot, nem ad át valami kis pluszt, amitől azt mondom, hogy ez érdekel”, „Olyan is volt, hogy annyira monotonon beszélt az előadó, hogy olyan szépen benéztem, néztem a saját gondolataimat, két órát úgy aludtam, mint a szél, nagyon jó volt”). Az előadó szempontokon túl esetenként a téma volt kevésbé központi vagy érthető számukra (pl. fizika sok szakkifejezéssel, vagy fordítva éppen a leegyszerűsítés következtében, „el tud veszni egy pontnál, ha olyan szavak vannak, és onnantól kezdve meg már persze, hogy nem érti, akkor inkább föláll és elmegy, holott érdekelné tovább, csak elvesztette a fonalat.”). A vidékiek hasonlóan az előadó és a téma szempontjait is említik („előképzettség kell hozzá, hogy megértsék. Nagyon magas szinten vannak ezek az előadások”), sőt, felmerül annak igénye, hogy készülni lehessen egy-egy érdekesebb előadásra, hogy jobban követhető, érthető legyen („akár az Interneten vagy akármilyen interaktív formában, nem tudom tehát, hogy rá tudjon készülni a néző”). Ezeken túl azonban újabb szempontként előtérbe kerül a késői adás okozta nehézség is („késő este, változó időpontokban szokott lenni”).

II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése

(nézők bevonása a műsorba)

1. ME televíziós változatának új elemeinek megítélése

1.a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában

A helyszíni nézők műsorba való bevonását mindkét megkérdezett csoportban (vidéken és Budapesten egyaránt) a csoporttagok több mint fele a legfontosabb három közé sorolta. Szerintük ezáltal lesz változatosabb, mozgalmasabb az előadás („Mindenképpen változatosabb a néző nem alszik el”, „aktivizáló, mindenképpen mozgalmasabbá válik, mint az előadás, mint a műsor”, „felrázza a közönséget”, „pörgősebb, mozgalmasabb”). Ugyanakkor a kérdezők hozzájárulhatnak ahhoz, hogy érthetőbb legyen az adott tudományos terület („sokkal érthetőbbé válik egy-egy helyszíni kérdezés során”). A több reagálás pedig viták kialakulását is segítheti új szempontokat felmutatva, ami a nézők motivációját is erősítheti („Ha valaki felszólal, akkor lehet a mellette ülő is fog reagálni az elhangzottakra és akkor egy ilyen vita alakulhat ki”).

1.b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolódása a műsorba

Az interneten keresztül való bekapcsolódást a Mindentudás Egyetemének előadásaiba nem sokan, a csoporttagok ötöde, negyede emeli ki, mint lényeges szempontot („Ezt nagyon jónak tartom, abszolút nagyon jónak”). Az indokok között szerepel, hogy így „jobban fel merik tenni az emberek a kérdéseiket”. Hangsúlyozzák annak lehetőségét, hogy a műsor így nem csupán televízió keresztül követhető, s ez szélesebb nézői bázist jelenthet („így olyanok is nézik esetleg, akik egyébként nem tudnák nézni”). Az interneten való követése a műsornak „garancia” arra, hogy „élőben megy, és valóban az, ami”. Ugyanakkor ellenérvként hangzik el, hogy az előadás menetét ez kizökkenetheti.

1.c.) interneten, online, chat formájában való kérdések

Az interneten, online, chat formájában való bekapcsolódás eltérő megítéléssel szerepelt a budapesti és a vidéki mintában. Meglepő módon talán, de az ily módon megfogalmazható kérdések a budapesti mintában kevéssé kaptak nagy hangsúlyt, mindössze ketten választották, míg a vidéki mintában a csoport fele a legfontosabb három közé sorolta. Ugyanakkor, míg a budapestiek a tágabb felhasználhatóságot hangsúlyozzák („kicsit kibővítettebb, mert más is hozzá tud férni”), a vidékiek között inkább a nehézségek, a hozzászólások szűrésének nehézsége hangzott el („ha a cseten az nem valószínű, hogy szűri”).

1.d.) körkérdés az utca emberéhez

Az előző, online bekacsolódással ellentétben az utca emberének megkérdezését a budapestiek ítélték fontosabbnak (csoport fele megszavazta), mint a vidékiek (két fő választotta). Szerepét mindkét csoport esetében valaminek a kiélésében, a felfokozott izgalomban látták, aminek háttérében a megkérdezettekkel való azonosulás, a váratlan vizsgahelyzet izgalma lehet, felszabadítva azonban őket a valódi megmérettetés terhe alól („Kiélik az emberek, meg azok akik nézik a műsort, hogy az utca ember gyakorlatilag milyen szinten van”). Így a körkérdés szerepét egyben az önmagunkhoz való viszonyításban látták („viszonyítás önmagamhoz”), azzal az izgalommal és kíváncsisággal, hogy „minden benne van a pakliban”.

(egyéb elemek)

1.e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek

A tudósokat bemutató rövidfilm kedvelt, hangsúlyos része a ME műsorainak, mind a vidéki, mind a budapesti csoportban a válaszadók több mint a fele a legfontosabb három közé sorolta, mint szempontot („Fontos és hiteles”). Ezáltal a személyesebb, emberközelibb szempontok hangsúlyozódnak („szimpatikusabb lesz”, „emberibbé teszi”). Azon túl, hogy a megismerés útján közelebb kerülnek az általuk ismeretlenek, távoli világban élőknek vélt tudósokkal, egyben az életútjuk megismerése által azonosulni is könnyebb velük, s az előadás témájával ezáltal. A portrék kapcsán válik, látatóvá, hogy a „tudóssá válás” mögött a hétköznapi ember mindennapjai, apró előrehaladásai, küzdelmei lehetnek („honnan jutott el idáig és most ő itt előadást tart”). Az azonosuláson túl ezáltal az előadó hitelesebbé is válik.

1.f.) díszlet, megvilágítás

Az előadások díszlete, megvilágítása nem emelkedett ki, mint fontos szempont az ítéletek alapján, egyik csoportban sem volt olyan személy, aki a legfontosabb három szempont közé választotta volna. Ugyanakkor némi kritika elhangzott a változtatásra, fejleszthetőségre vonatkozóan („az a tér nagyon durva, letakarva szebb lenne”)

1.g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok

Az előadás szemléltetése, formai adottságai, ellentétben az előadás helyszínének formai jegyeivel mindenki számára nagyon fontosnak ítélt szempont, maximális pontszámmal szerepelt. A táblázatok, grafikonok segíthetik a megértést, a viszonyításokat, tisztázhatnak apró kérdéseket, részleteket. Az előadás auditív jellegét ellensúlyozandó erősíti a vizuális

megértés segít szerepét, amit hangsúlyoznak a hozzászólók is („Vizuális vagyok. Igen, vizuális vagyok”).

1.h.) moderátor szerepe

A moderátor szerepét nem látják jelentősnek a megkérdezettek, mint nem a legfontosabb szempontot nevezik meg. Hozzászólásaikban önmaguk számára is keresik a moderátor szerepét. Így van, aki az előadás érthetőbbé tételében látná jelentőségét („segítheti is fordítani”), mások azonban kevésbé jelentős szempontokat fogalmaznak meg („Jó addig pihen az előadó. Jó tudom”, „a moderátorok jellemi szerepe az annyi, hogy amikor kezdődik az előadás, akkor rögtön ne az előadó legyen, meg a végén is legyen valaki és ez erre tökéletesen elég is”). Mások a moderátor jelenlétének semmilyen hatását nem érzékelik („Úgyis kedves, bájos, értelmes embereket választanak moderátornak, de azért ez most nem fogja eldönteni azért az előadás színvonalát”, „Nincs akkora jelentősége”). Végül vannak, akik a moderátor ellen emelnek szót („az ember inkább a témáról szeretne többet hallani”). Érdekes szempontként hangsúlyozódik, hogy az előadókkal ellentétes nemű moderátor szerintük kedvezőbb, kiegyensúlyozottabb helyzetet jelent („ha egy férfi előadó van, akkor jobb egy női moderátor, ha női, akkor meg egy férfi moderátor, mert ez ellensúlyoz, vagy kiegyenlít”).

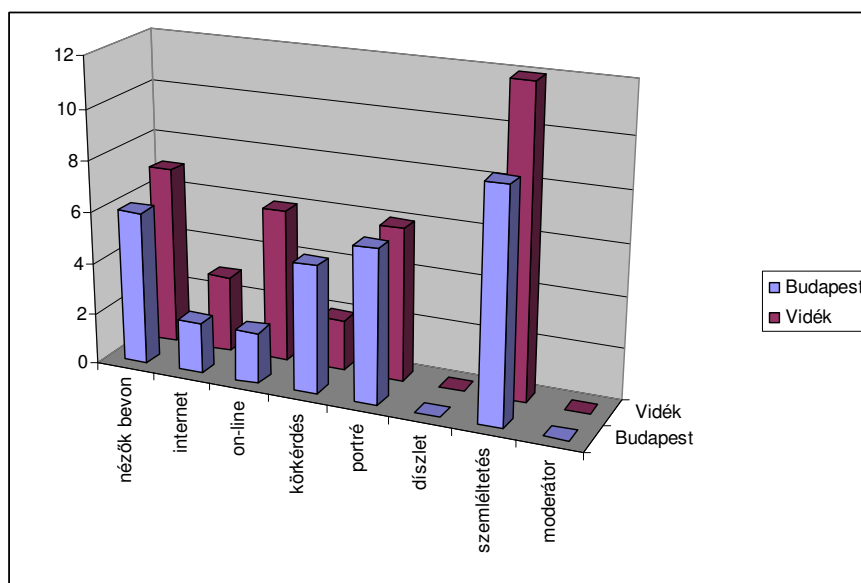
Összefoglalás: A Mindentudás Egyeteme új műsor- és előadás elemeinek értékelése

Áttekintve a Mindentudás Egyetemének előadásaiban az új műsor – és előadás elemek értékelését, azt láthatjuk, a legfontosabb három szempontnak az előadások szemléletes megjelenítését, a helyszíni nézők bevonását, valamint a tudósokról szóló portréfilmek vetítését tekinthetjük. Bár a vidéki és budapesti válaszadók e három elsődlegesen preferált szempontok tekintetében megegyeznek, mégis mutatkozik különbség a vidék és Budapest válaszadói között. Míg a budapestiek előkelőbb helyre sorolják az utca emberének megkérdezését, addig a vidéki válaszadónál az interneten való kérdezés, az online bekapcsolódás kapott nagyobb hangsúlyt.

	<i>nézők bevonása</i>	<i>interneten keresztül</i>	<i>online, chat formájában</i>	<i>körkérdés az utca emberéhez</i>	<i>tudósok bemutatása</i>	<i>díszlet, megvilágítás</i>	<i>előadás szemléltetése</i>	<i>moderátor szerepe</i>
--	-----------------------	-----------------------------	--------------------------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------------	------------------------------	--------------------------

Bp.-i 10 fő	6	2	2	5	6	0	9	0
Vidéki 12 fő	7	3	6	2	6	0	12	0

1. táblázat: Melyik elemet-szemponthoz sorolták a résztvevők a legfontosabb 3 közéleti szavakat megoszlása csoportonként- vállalkozók csoportjai

1. ábra: (Melyik elemet-szemponthoz sorolták a résztvevők a legfontosabb 3 közéleti szavatok megoszlása csoportonként)- vállalkozók csoportjai

2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése

A vállalkozói válaszadók mind a budapesti, mind a vidéki csoportok tekintetében alapvetően bizalmatlanul, az előadások színvonalát féltve álltak a tudományos viták megítéléséhez. Elsőként csupán a műsoridő rövidege merült fel, mint szempont („Nem lesz elég a műsoridő”), azonban ezáltal is már a nézőktől való eltávolodás félelme rajzolódik ki („ezek a professzorok nagyon bele tudnak mélyedni”). Majd formálódott az erőteljesebb ellenérvek. Ilyen a túlzott szakmai terminusokba, gondolatokba csúszás veszélye („Túl szakmai nem...?”, „Igen a professzorok nagyon aprólékosan belemennének egy témába, leragadnának és már vége is van a műsornak”, „Szegény néző azt gondolná, hogy eddig értette, de most aztán tényleg nem ért semmit”, „ha több szaktekintély beszélget az túl tudományos lesz”). De ezzel épp ellentétesen a show-műsorok felé való elhajlás lehetőségét is elvetnék, tartanának tőle („Ezek túl komoly témák ahhoz, hogy így legyenek”, „Elveszítené a tudományos jellegét”). A

tudományos vitával kapcsolatban többek számára felmerült az amerikai show műsorok, és a választási beszélgetések analógiája, s ezzel kapcsolatban is aggodalom fogalmazódik meg. (pl. „szerintem, elmehegy ilyen amerikai típusú show műsor jellegbe, csak akkor az a baj, hogy a tudományos része fog háttérbe szorulni”, „választási show műsorokat is ilyenek találom”, „és akkor az lesz, hogy mondjuk három tudós egyszerűen egymásnak ugrik...mint egy olasz tévében, bár azok talán politikusok voltak”). A vélemények szerint vita esetén kevésbé lehet felépíteni az előadást, és a show-műsorokká válással a hitelesség kérdéssé válhat (pl.„Mindent el lehet mondani, de az tőlünk függ, hogy mit hiszünk el”). Végül javaslatként fogalmazódik meg az előadást követő vitafórum lehetősége, ami megtartaná az előadás értékeit, ugyanakkor lehetőséget teremtne a vitára, s így az eszmecserére is („Az is lehetne, hogy lenne egy előadás bizonyos témában, majd lenne egy vitafórum erről. Nem fontos közvetlenül az előadás után. Lehetne külön ME előadás és ME vita ugyan abban a témában”).

3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása

A tudományos ismeretterjesztő csatornák a vélemények alapján nagyon hiányoznak a médiából, jó ötletnek tartják a válaszadók egy ilyen jellegű, magyar tévé csatorna elindítását („Biztos jó lenne”, „Az nagyon hiányzik a médiából.”, „akit ez érdekel, az nézné. Ez jó ötlet.”). Fontos számukra, hogy nem lenne ekkora időbeli kötöttsége a vetítéseknek (ME), ha választható, többször megnézhető volna („Ez akkor egy olyan csatorna lenne, ahol az ember nincs időhöz kötve”). A nehézséget mégis éppen az idői kihasználtságban/kihasználatlanságban látják, hiszen a teljes nap bizonyosan nem nézi valaki a tudományos adót („Abból a szempontból biztos jó, hogy bármikor, ha ilyen műsort akarok nézni, odakapcsolok, de biztos nem fogok napokat előtte tölteni”, „Biztos nem néznék annyit, mint egy olyan csatornát, ahol mindenféle műsor megy. Azért az ME előadása elég száraz, ami nem lehet egész nap nézni”).

4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása

A válaszadók az ME előadásainak DVD formában való kiadását anyagi szempontból értékelik elsődlegesen („ha ilyen nem borsos árat diktálnának, akkor igen, biztos sokan áldoznának erre”). Fontos szempont ugyanakkor értékmegőrző volta, lehetőség a későbbi generációknak való továbbadásra, hogy megőrizhető a gyermekek számára is („De azt a gyermekemnek

akkor megőrzöm”). Igényként hangzik el, hogy a DVD formának témakörök szerint kellene megjelennie, hogy választani lehessen témák és előadók alapján egyaránt („Igen, de témakörök szerinti DVD-k kellenének”; „Szelektálni kellene előadók és témák szerint”). A DVD formátuma nem csupán a kor követelménye („már szinte minden DVD-én meg CD-én árulnak, és lassan már nem élünk nélküle”), hanem „olyan lenne mint egy élő lexikon, ha nem tudok valamit, beteszem, és megnézem az adott DVD-t”.

5. Tervezett előadás tematika fogadtatása

Az interjú során felvetett témák alapján, a tervezett előadások közül a megkérdezettek felét érdekelné a repüléstechnika, ami így nem tartozott a legnépszerűbb választások közé. Az informatikáról a hallgatóság háromnegyede tudna meg többet, tájékozódna a ME-nek előadása alapján. A legnépszerűbb, mindenki által támogatott téma a látás elméletének megismerése volt, amit mindenki szívesen fogadott volna.

6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények

Saját elképzeléseket, kívánságokat megfogalmazva elhangzik az építészet témaköre, nem csupán történeti korokat bejárva, hanem a mai ember számára ötleteket, információkat adva is („Építészetet például nem láttam, olyat, hogy megvan a földem és építek rá valamit. Vagy például az építész az őskortól napjainkig”). Közkedvelt, többek által javasolt téma a magyar történelem egyes eseményeinek megismerése, amik közül kiemelhetjük a honfoglalást („A honfoglalás tényleg nagyon érdekes”), de szerepel az Árpád házi királyok bemutatásának igénye, és a magyar történelem általában is. Érdekes felvetés a korábbi témák visszatérésének lehetősége („Lehetnének visszatérő témák is, felfrissítve a régi témákat”), mely egy-egy előadás igazán sikeres, érdeklődést felkeltő voltára is utal. Vannak, akik a különböző korok különböző stílusjegyeiről, irányzatairól hallanának szívesen („Jó lenne a különböző stílusokról is hallani, a reneszánszról stb”).

III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése

1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága

Ismeretterjesztő folyóiratként eltérés mutatkozott a vidéki és budapesti válaszadók felsorolásai között, a budapesti válaszadók körében jóval több folyóirat került megnevezésre.

Míg a vidéki válaszadók a tudás Fáját, a HVG-t és a National Geographic-ot nevezték meg, és az Élet és Tudományt alig ismerte egy-két válaszadó, addig a budapestiek körében elhangzott a Geo, az Élet és Tudomány, National Geographic, Interpress Magazin, Képes Történelem, Rubicon, Historia. Az Éle és Tudománynak elfizetője is volt a csoportban.

2. Élet és Tudományról alkotott általános kép

A budapesti válaszadók az ÉT-t szocreálnak, kissé idejétmúltnak tekintik („Szocreál. Megmaradt annak, ami régen volt. Nem követi a kort. Nem vette fel a felpörgetett életritmust.”). E kritika nem csupán a tartalmat érinti, de a külső jegyekre is érvényesnek vélik, a régi kor szelleme külsejében is megmutatkozik, szemben a National Geographic szebb, színesebb megjelenésével („Szerintem nem fogy annyira mint a NG, mert az szebb, több a kép, színesebb”).

3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése

Az Élet és Tudomány lapterveinek megítélésben az A5-ös formátumra, és a „csillagtűznek”, vagy „víz alatti felvételnak”, „univerzumosnak” nevezett borítóra esett a legtöbb választás. A megítélés szempontjai között szerepelt, hogy mely köthet jobban a ME-nek előadásaihoz („Szerintem a két kisebb kép köthető a ME előadásaihoz”), számított a borítóterv mérete, ahol a kisebbet részesítik előnyben („Praktikus szempontból számít a méret is, mert pl. a kisebb könnyebben belefér a táskámba.”). A képek konkrét megítélésben a viaszos emberalakot tekintik a legrosszabbnak, ellenérzést kelt a megfigyelőkben („Én nem szívesen látnék ilyen arcot az újság elején.”, „Én viszont kíváncsi lennék, hogy mi lehet vele.”, „Nincs jó érzésem tőle.”). Legtöbben az „univerzumosnak” nevezett tervet részesítik előnyben, bár ezt sem teljes elragadtatással („Az univesumos jobb, de egyik sem az igazi”).

Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre

	Vállalkozók- Bp. 10 fő	vállalkozók-vidék 12 fő
<i>I.1. Milyen egyéb tud. ismeretterjesztő műsorokat, csatornákat ismernek, néznek?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Spektrum, National Geographic, Animal Planet, - Hát a National - A Discovery is van - Régen volt az Üveges Professzor, az nagyon jó volt, olyan jó lenne, ismételni a gyerekeknek - Meg most újból van a Delta 	<ul style="list-style-type: none"> - a gyerekeim annak idején a Tudás Fája című sorozatot kezdték el megvásárolgatni, - Spektum televízió, National Geographic, Discovery, Animal Planet
<i>I.2. Miben látják a többi ismeretterjesztő műsor és az ME lényegi különbségét?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Én azt tapasztaltam, hogy itt az előadók, mindig nagyon felkészültek, tehát professzionális szinten mutatják meg mindazokat, amiről adott esetben szólnak, beleértve a természettudományt, képzőművészetet, vagy bármelyik területet, tehát ők közismert emberek, magyar emberek, akik elismertek a szakmájukban... és elsősorban előadás jellegűek ezek az ismeretek, ismertetések. A más csatornákon meg inkább képi jellegűek, tehát teljesen más a kettő - Nem lehet összehasonlítani. És ha kellően jó az előadó a ME-én, és mindig kellően jó, és akkor annyira magával ragadó, hogy az embert leszögezi a televízió elé, és teljesen mindegy, hogy mi a háttér, meg hogy nincs díszlet vagy semmi, odafigyel az ember, odafigyel, mert velős amit mond. - Más csatornákon is azok az ismeretterjesztő műsorok az érdekesek igazán, amikor egy-egy témakört úgy konkrétan bemutatnak és magyaráznak is benne, tehát nem az van, hogy most például krokodilvadász hát az nevetséges, tehát azt valaki megnézi és jól szórakozott rajta. Tehát amikor egy madárvilágnak egy-egy fajtát bemutatják, hogy mik a szokásai a madárnak, tehát azok igazán érdekes műsorok, tehát a ME-én azért szeretem ezeket a történelmi témákat is, mert tényleg úgy áll oda az előadó, hogy ő is 	

	<p>lelkeseedik érte, nem az, hogy na most én akkor elmondok valamit, hanem, hogy lelkeseedik és örömmel adja elő tényleg, tehát az ember szívesen megnézi, meghallgatja és úgy érzem, hogy tanulok is ezáltal, merthogy nem úgy van, hogy mond valamit, hanem, hogy látszik, hogy ő annak utánanézett és szakértője</p> <p>- Nyilván függ attól, hogy milyen korosztálynak adja elő... hogy ez a MT általános iskolája, vagy egyeteme, nyilván lehetne látványosabb, de viszont ezt</p>	
<p><i>1.3. Általában hitelesek-e, megbízhatóak-e számukra a tud. ismeretterjesztő műsorok, előadások?</i></p>	<p>- az előadók, mindig nagyon felkészültek</p> <p>- tényleg úgy áll oda az előadó, hogy ő is lelkeseedik érte,</p>	<p>- komolyabb ilyen előképzettséget igényel bizonyos adások</p> <p>- Széles látókört-biztosít és jó, h az ember tudja, hogy mi miért van</p>
<p><i>1.4. Milyen ME előadásokat láttak, mi érdekli őket?</i></p>	<p>- Természet</p> <p>- egészséggel kapcsolatos, és az egészséges életmóddal kapcsolatos témák érdekelnek</p> <p>- a ME-nél elsősorban a történelmi témák, amik érdekelnek engem. Vagy például a történelemhez kapcsolódik, például amikor volt ez a vallások egyebek, tehát ilyen ezek azok a területek melyek, de természetesen, ha genetikáról</p> <p>- ME-ét ha tehetem, akkor meg szoktam nézni, nagyon szeretem. Most legutóbb, amikor a Rembrandtról szólót néztem, mert engem viszont a művészeti ág érdekel nagyon. Néha az allergia is, mert ugye az egész család allergiás, de inkább a művészet</p> <p>- Ha tehetem, nézem én is, én is láttam pont most a Rembrandtot, legutóbb és ami elsősorban ... (nagy háttérzaj) az egészség és a természettudomány is</p> <p>- Inkább társadalomtudomány</p> <p>- Én is szeretem a ME-ét, főleg amikor nem tudok aludni, és főleg az egészség, de mindent szeretek, szóval nincs kifejezetten, bármelyiket nagyon szeretem, elég családias a légkör</p>	<p>- betegségekről például lehet többet megtudni, főleg ha érdekeltek vagyunk</p> <p>- elsősorban a gazdasági területek érdekelnek</p> <p>- orvostudományi, egészségügygel foglalkozó részeket nézem.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Érdekel a ME, társadalomtudomány és sok minden - mindig mindent bele nézem, nekem minden terület érdekes... - Nem sokat szoktam tévét nézni, de ha jól emlékszem az allergiáról láttam egy adást 	
<p><i>1.5. Milyen céllal néznek/hallgatnak ME előadásokat? Használják-e valamire (munka, tanulás) a hallottakat az általános érdeklődésen túl?</i></p>	<p>háttérrádiózás, vagy háttértévézés</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Érdekes témákat taglalnak, nálunk a család mindig várja, hogy mikor lesz és akkor úgy közösen szoktuk megnézni, betegségekről például lehet többet megtudni, főleg ha érdekeltek vagyunk - volt, legalábbis nálam, hogy az előadó is fontos volt, tehát, hogy volt, azt hiszem a beharangozójában, hogy ki lesz
<p><i>1.6. Átszoktak-e kapcsolni előadás közben? Ha igen, miért? Miért nem érdekesek az előadások? Min kellene ezért változtatni?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Többször volt - Túl sok szakkifejezés szerintem - Fizika - Biztos, hogy előadófüggő a dolog, de nem tudott lekötni az előadó. Nem volt kifejező, csak mondta, mondta és előbb utóbb észrevettem, hogy nem értek semmit - Tehát amikor az előadó megpróbálja túlságosan is leegyszerűsíteni a dolgokat, hogy úgymond a köznép is megértse, amit ő beszél és emiatt valamiért nem sikerült átvenni azt, amit ő ténylegesen beszélni akart - Nem az, hogy leegyszerűsíti, hanem megpróbálja, de mégse tudja, mégse tudja - De viszont sokszor jó, hogy érdekeseket mondanak, de nem kell látni az embert, és én közben tehetek a lakásban bármit és hallgatom, mert teljesen jó, viszont egy másik műsornál most mondjuk a Spektrumnál ott le kell ülni, és nézni kell, ami ugye idő - Tehát ez háttérrádiózás, vagy háttértévézés szintjén is mehet, ha nincs annyi képi anyag - ...mint a gyerekek, ott ülnek az iskolában, ha jó a tanár és jól tud előadni, akkor azt szeretik, de ha nem jól ad elő azt nem szeretik. Végül is én is így voltam vele, hogy sok tanárt szerettem, sokat nem, mert hiába mondják el az anyagot, nem ad át valami kis pluszt, amitől azt mondom, hogy ez érdekel, egy gyereknek is felkelti az érdeklődését. És 	<ul style="list-style-type: none"> - , késő este, Változó időpontokban szokott lenni - olyan előképzettség kell hozzá, hogy megértsék. Nagyon magas szinten vannak ezek az előadások - jobban reklámozni - akár az Interneten vagy akármilyen interaktív formában, nem tudom tehát, hogy rá tudjon készülni a néző - Petőfi rádió- ott rá lehet kicsit készülni - néztem már műsort és sok mindenre visszakeresnék, ha lenne rá lehetőség

	<p>ezért van, hogy átkapcsolok, mert már harminchatodszor hallok valami olyan kifejezést, hogy kisfiam gyere, keressük meg.</p> <p>- el tud vészni egy pontnál, ha olyan szavak vannak, és onnantól kezdve meg már persze, hogy nem érti, akkor inkább föláll és elmegy, holott érdekelné tovább, csak elvesztette a fonalat. Például, ha olvasok egy könyvet és van, amikor egy idő után azt veszem észre, hogy nem tudom, hogy miről van szó...</p> <p>- Olyan is volt, hogy annyira monotonon beszélt az előadó, hogy olyan szépen benéztem, néztem a saját gondolataimat, két órát úgy aludtam, mint a szél, nagyon jó volt</p>	
<p><i>II.1. Mely szempontokat, előadás-műsorelemeket tartanak legfontosabbnak? (Sorrend a szavazás alapján is!)</i></p>	<p>Nézők bevonása 6:</p> <p>- És sokkal érthetőbbé válik egy-egy helyszíni kérdés során.</p> <p>- Sokszor jó a kérdés, az előadások sokszor hosszúak és egy időben feltett kérdés az így felrzza a közönséget, tehát nem alszanak el, ha éppen olyan a téma és ez szerintem fontos, mert pörgősebb, mozgalmasabb és ez fontos, minél több helyszíni... és ez jó</p> <p>nézők internetes élő bejelentkezése 2</p> <p>- Ezt nagyon jónak tartom, abszolút nagyon jónak</p> <p>- így olyanok is nézik esetleg, akik egyébként nem tudnák nézni,</p> <p>- élőben megy és valóban az, ami</p> <p>- Engem kizökönt abból, ha odafigyelek egy előadásra, a témára, az előadóra, az nem baj, hogy úgy mondjam, van az embereknek élménye, véleménye is</p> <p>e-mailen kérdések, chat-elés, 2</p> <p>kicsit kibővítettebb, mert más is hozzá tud férni</p> <p>körkérdés az utca emberéhez 5</p> <p>Kiélük az emberek, meg azok akik nézik a műsort, hogy az utca ember gyakorlatilag milyen szinten van?</p> <p>-viszonyítás önmagamhoz</p>	<p>Nézők bevonása 7:</p> <p>Mindenképpen változatosabb a néző nem alszik el</p> <p>aktivizáló, mindenképpen mozgalmasabbá válik, mint az előadás, mint a műsor</p> <p>Ha valaki felszólal, akkor lehet a mellette ülő is fog reagálni az elhangzottakra és akkor egy ilyen vita alakulhat ki</p> <p>nézők internetes élő bejelentkezése 3</p> <p>- jobban felmerik tenni az emberek a kérdéseiket</p> <p>- ennél jobb lehetőség nincs, hogy közvetlen kapcsolatba kerüljön az előadóval, témával.</p> <p>e-mailen kérdések, chat-elés, 6</p> <p>ha a cseten az nem valószínű, hogy szűri</p> <p>körkérdés az utca emberéhez 2</p> <p>Minden benne van a pakliban</p> <p>tudósokat bemutató rövidfilmek 6</p> <p>- de ha így fel van vezetve, esetleg be van mutatva, hogy mit csinál, mivel foglalkozik, akkor lehet szimpatikusabb lesz, nem tudom.</p> <p>- Emberebbé teszi.</p> <p>- honnan jutott el idáig és most ő itt előadást tart.</p> <p>díszlet, világítás 0</p>

	<p>tudósokat bemutató rövidfilmek 6</p> <p>Fontos és hiteles</p> <p>díszlet, világítás0</p> <p>előadás szemléltetése 9</p> <p>- Ha az előadó jó és magával ragadó, akkor teljesen mindegy, hogy hol ad elő, egy szoba közepén, konyhában, egy fűzőld tábla előtt krétával, mindegy, odaszögezi az embert</p> <p>- Sokkal érthetőbb így, a viszonyítások, jobban szemléletes látásmód és láttam, hogy megjelentek ezek a lábjegyzetek, hogy egy-két szó, amit nem ért, mondjuk sok van, jó azért ez túlzás, de jó, hogy van</p> <p>moderátor szerepe 0</p> <p>- Nincs akkora jelentősége</p> <p>- Az előadás színvonalát nem növeli, és nem csökkenti</p> <p>- Úgy is kedves, bájos, értelmes embereket választanak moderátornak, de azért ez most nem fogja eldönteni azért az előadás színvonalát</p> <p>- Talán az, ha egy férfi előadó van, akkor jobb egy női moderátor, ha női, akkor meg egy férfi moderátor, mert ez ellensúlyoz, vagy kiegyenlít</p>	<p>az a tér nagyon durva, letakarva szebb lenne</p> <p>előadás szemléltetése 12</p> <p>- Vizuális vagyok. Igen, vizuális vagyok</p> <p>moderátor szerepe 0</p> <p>Van ennél fontosabb</p> <p>- az ember inkább a témáról szeretne többet hallani</p> <p>- Jó addig pihen az előadó. Jó tudom</p> <p>- segítheti is fordítani</p> <p>- a moderátorok jellemi szerepe az annyi, hogy amikor kezdődik az előadás, akkor rögtön ne az előadó legyen, meg a végén is legyen valaki és ez erre tökéletesen elég is</p>
<p>2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése</p>	<p>- Nem lesz elég a műsoridő, ezek a professzorok nagyon bele tudnak mélyedni</p> <p>- Túl szakmai nem...?</p> <p>- Igen a professzorok nagyon aprólékosan belemennének egy témába, leragadnának és már vége is van a műsornak</p> <p>- Szegény néző azt gondolná, hogy eddig értette, de most aztán tényleg nem ért semmit</p> <p>- ha több szaktekintély beszélget az túl tudományos lesz.</p> <p>- bizonyos témákban tényleg nem lehet eldönteni, hogy ki mond igazat.</p> <p>- Az is lehetne, hogy lenne egy előadás bizonyos témában, majd lenne egy vitafórum</p>	<p>- Szerintem, elmehet egy ilyen amerikai típusú show műsor jellegbe, csak akkor az a baj, hogy a tudományos része fog háttérbe szorulni.</p> <p>- választási show műsorokat is ilyenek találom</p> <p>- Mindent el lehet mondani, de az tőlünk függ, hogy mit hiszünk el</p> <p>- egy ilyen vitában nem tudják felépíteni az előadást</p>

	<p>erről. Nem fontos közvetlenül az előadás után. Lehetne külön ME előadás és ME vita ugyan abban a témában.</p> <ul style="list-style-type: none"> - vagy a nézőket is be lehetne vonni, mert akkor rögtön kiderülne a visszajelzésekből, hogy az adott téma mennyire érdekli az embereket. <p>Ha talk show:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ezek túl komoly témák ahhoz, hogy így legyenek - Elveszítene a tudományos jellegét - És akkor az lesz, hogy mondjuk három tudós egyszerűen egymásnak ugrik...mint egy olasz tévében, bár azok talán politikusok voltak. 	
<p>3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Biztos jó lenne - Az, hogy ilyen műsor vagy tv indul az jó, de szerintem sem fog 18 órát a tv előtt ülni. - Kicsit odakapcsol, aztán továbbkapcsol. - Abból a szempontból biztos jó, hogy bármikor, ha ilyen műsort akarok nézni, odakapcsolok, de biztos nem fogok napokat előtte tölteni. - Biztos nem néznék annyit, mint egy olyan csatornát, ahol mindenféle műsor megy. <p>Azért az ME előadása elég száraz, ami nem lehet egész nap nézni</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Az nagyon hiányzik a médiából. - akit ez érdekel, az nézné. Ez jó ötlet. - És különösen olyan dolgokat boncolgatnának, aminek még nem látható veszélyei vannak. Mondjuk itt benne van a génkezelt - Ez akkor egy olyan csatorna lenne, ahol az ember nincs időhöz kötve - Igen, a fiatalok körében is lenne nézettsége
<p>4. ME dvd formájában való megjelentetésének fogadtatása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Igen, de témakörök szerinti DVD-k kellene - Szelektálni kellene előadók és témák szerint. - Olyan lenne mint egy élő lexikon, ha nem tudok valamit, beteszem és megnézem az adott DVD-t. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hát az árak függvényében biztos, de ha ilyen nem borsos árat diktálnának, akkor igen biztos sokan áldoznának erre. - már szinte minden DVD-en meg CD-en árulnak, és lassan már nem élünk nélküle - De azt a gyermekemnek akkor megőrzöm
<p>5. Tervezett előadás tematika fogadtatása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Repüléstechnika, repüléselmélet: úgy látom a társaság felét érdekelné - A látás elmélete (mindenki), és az utolsó az informatika (7 ember). 	
<p>6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Építészetet például nem láttam, olyat, hogy megvan a földem és építék rá valamit. Vagy például az építész az őskortól napjainkig. - Magyar történelem, honfoglalás, árpád házi 	

	<p>királyok bemutatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A honfoglalás tényleg nagyon érdekes. - Vagy a csillagászat. - Lehetnének visszatérő témák is, felfrissítve a régi témákat. - Jó lenne a különböző stílusokról is hallana a reneszánszról stb. 	
<p>7. Milyen tud. Ism.terjesztő folyóiratokat ismerek, olvasnak? ÉT ismertsége?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Geo, Élet és Tudomány, National Geographic - Interpress Magazin, Élet és Tudomány, Képes Történelem, Rubicon - A National Geographicra fizetek elő. - A Historiát könyvtárban olvasom 	<p>Tudás fája, HVG National Geographic,</p>
<p>8. ÉT-ről általában</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szocreál. Megmaradt annak, ami régen volt. Nem követi a kort. Nem vette fel a felpörgetett életritmust. - Szerintem nem fogy annyira mint a NG, mert az szebb, több a kép, színesebb. 	
<p>9. ÉT lapterveinek megítélése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szerintem a két kisebb kép köthető a ME előadásaihoz. - Praktikus szempontból számít a méret is, mert pl. a kisebb könnyebben befér a táskámba. Viaszbáburól: - Én nem szívesen látnék ilyen arcot az újság elején. - Én viszont kíváncsi lennék, hogy mi lehet vele. - Nincs jó érzésem tőle. - Tulajdonképpen figyelemfelkeltő, hogy mi lehet vele. - Az univeszumos jobb, de egyik sem az igazi – de erre szavaznak kilencen A viaszos a legrosszabb 	<p>víz alatti felvétel vagy univerzum? Csillagtűz A5-ös méretben</p>

NYUGDÍJASOK

I. Tudományos ismeretterjesztés általában

1. A kérdezettek által ismert tudományos ismeretterjesztő műsorok és csatornák

A nyugdíjas válaszadók a tudományos eredményekről elmondásuk szerint elsősorban televízióban és folyóiratokban, újságokban tájékozódnak, ám mégis elhangzik a beszélgetés során a Mindentudás Egyetemének rádióban való követése, s ennek nehézsége az ábrák, képek hiányában. A tájékozódásnál, ismeretszerzésnél elsődlegesen magyar csatornákat neveznek meg (MTV2 Miért című műsora, RTL, Budapest TV, Duna TV – Főtér című műsora), de ismert és nézett a Spektrum és a National Geographic csatornája is. A tévé-csatornákhöz hasonlóan a folyóiratok tekintetében is széles a tudományosság értelmezése, a gyógyászati témákat feldolgozó folyóiratoktól az UFO magazinig említenek meg kiadványokat.

2. A ME és a többi tudományos ismeretterjesztő műsor, csatorna különbségei

A Mindentudás Egyetemének más ismeretterjesztő műsorról szemben legfőbb jellemzője személyes jellege, az, hogy „lehet kérdéseket feltenni, ilyen szempontból a Mindentudás Egyetemét előbbre venném”- mondják. Más műsorokkal szemben, ahol „nem tudunk beleszólni semmibe, kérdezni, semmit”, a Mindentudás Egyeteménél „van lehetőség kérdéseket feltenni. Ami érdekli az embert, arra tud választ kapni”. A műsor eme jellemzőjének fokozására is tesznek javaslatot: „több spontán kérdés is lehetne. Egy kicsit lehetne talán 20 perccel hosszabb a műsor ahol, több kérdés elhangozhatna”.

3. Tudományos ismeretterjesztő műsorok, előadások által közvetített tartalom hitelessége

A Mindentudás Egyetemének előadásait alapvetően pozitívan értékelik a válaszadók. A különböző témákat, előadásokat felelevenítve érezhető lelkesedésük, ahogy az előadások magukkal ragadták őket, mint nézőket („volt olyan előadás, nem tudom emlékeznek-e rá, ahol fákról, növényekről volt szó, és a társadalom szerkezetéhez hasonlították össze, igazán élvezetes műsor volt. Nem tudom ki volt az előadó, de le a kalappal előtte, mert az olyan igazán jó volt”, „Hámori professzornak volt egy csodálatos, azt hiszem két részből álló. Ez évekkal ezelőtt volt, de nagyon csodálatos volt”). A pozitív értékeléseknél így egyfelől az

érzelmi ráhangolódás jelenik meg, másrészt általánosan, a magas szakmai színvonalat hangsúlyozzák, szintén személyes szempontokat kiemelve („nagyon sok tudományos dologról van benne szó, lehet belőle tanulni”, Sokkal többet tud meg tőlük az ember a különböző betegségekről. Lehetne még több, sok betegsége van az embernek”). Általános vélemény, hogy a „leghitelesebbnek nevezhető”. A kritika, ami elhangzik a vidéki nyugdíjasok részéről, a túlzott szakmaiságra, bonyolult kifejezések használatára vonatkozott („aki elvégezte az ELTE-nek a matematika szakát, az se értette, ha közepes, akkor biztos nem értette meg”), de a budapesti csoporttagok is a műsor figyelemfelkeltő feladatát hangsúlyozták.

4. A kérdezettek által nézett/hallgatott ME előadások

A válaszadók között többségben vannak a rendszeres műsornézők, de megtalálhatók a véletlenszerűen bekapcsolódó érdeklődők úgyszintén („Nagy érdeklődéssel néztem a Mindentudás egyetemét, majdnem minden előadást megnéztem, sőt, körülbelül 90 %-át, ami különösebben érdekelt fel is vettem videóra, többször is meghallgattam.” „Véletlenszerűen nézem, ha bekapcsolom a tévét, de nem is emlékszem rá, csak arra, hogy érdekes mindenképpen”). A témákat tekintve a nyugdíjas csoport elsődlegesen az egészséget érintő témákat említi, hangsúlyozza, többen kiemelik a cukorbetegségről szóló műsort („A cukorbetegséggel kapcsolatban, végig néztük volna háromszor is”). Főként azok számára hangsúlyozódik az egészség, mint téma, akik kevésbé rendszeresen nézik a Mindentudás Egyetemét. De hasonlóképp felmerül számukra az öregedés kérdése, vagy a vegyszerekkel, élelmiszerekkel kapcsolatos kutatások, érezhetővé téve azt az igényt, hogy a mindennapi élethez kapcsolódjanak a hallottak. A rendszeres ME nézők széles érdeklődési körről számolnak be, szívesen néznek jogi, történelmi tárgyú előadásokat, megismernék a magyarság eredetét, hallgatnának fizikai előadást, de említik a klímaváltozást, a történelmet, irodalmat, filozófiát, a természet – és társadalomtudományokat általában is. A válaszadók hangsúlyozzák a műsorok elején szokásos előadó bemutatását, mint ami fontos kiegészítője, érdekes tényezője magának a téma megismerésének.

5. A ME előadások megtekintésének célja, illetve hasznosítása

A Mindentudás Egyetemének előadásait, bár mint fentebb látható volt, a legtöbben a mindennapok kérdéseire próbálják kapcsolni, mégsem fogalmazódik meg konkrét „felhasználási területe”. A Spektrum csatornáját említik csupán, ahol a kertészkedésben

kapnak hasznos információkat, jelezve ezzel is, hogy a „felhasználhatóság” ezen a praktikus szinten értelmeződik.

6. A ME előadások általános érdekessége (“átkapcsolnak-e?”) és a javasolt változtatások

A Mindentudás Egyetemének előadásait megszakítók, vagyis elkapcsolók, az adott előadás mind tartalmi, mind formai jegyeit megjelölik okként. Előfordul, hogy a téma nem kelti fel az érdeklődésüket, nem eléggé kapcsolható mindennapi életükhöz („Közelebb kellene kerülni kicsit az élethez, az embereket a közvetlenebb dolgok érdeklik elsősorban.”, „Legújabb kutatásokat tényleg mennyire hozzák ember közelbe.” „Szerintem mindenkinél volt, hogy nem érdekli valami, ez nem kritika, elteszi, mert nem minden érdekelhet mindenkit”, „volt pár olyan dolog, ami abszolút nem tudott lekötni”). Olykor az előadóban látják a hibát („Nem akarok senkit megbántani, de hát az előadóról is el lehet mondani, hogy vannak sajnos olyan előadók, akik nem tudják előadni, hogy odafigyeljenek az emberek”). Ebben az esetben leginkább a túlzott szakmai zsargon, szakszavak használata jelent meg kritikaként („Nem annyira érthető számunkra talán. Matematikai előadások pl”). A formai szempontokat tekintve a látványosság szempontja merült fel („a Spektrumon, a National Geographikon sokkal látványosabban előadott, nézhetőbb műsor. Mind hasonló témákról szólnak, és hasonló mélységben mennek bele a témába. Kicsit látványosabbnak tartom, itt is valami ilyesmit tudnék elképzelni”). A látványosság alatt több filmbejátszást, nézőpontok ütköztetését említik. E szemponton túl a formai adottságokhoz sorolhatjuk a műsor vetítési idejét, melyet többen (főként a vidékiek) kifogásolnak („az időpontok nem jók”, „Mert a Mindentudás Egyeteme vagy vasárnap délben szokott lenni az M1-en, vagy a Duna TV-n hétfőn tíz óra után. A vasárnapi ebéd a családban komplikált hogy odarángassam őket, a hétfő este, meg csak én tudom nézni”).

II. Mindentudás Egyeteme új elemeinek és továbbfejlesztési irányainak megítélése

(nézők bevonása a műsorba)

1. ME televíziós változatának új elemeinek megítélése

1.a.) helyszíni nézők bevonása a műsorba – szavazás az előadás témájában

A válaszadók a nézők bevonásának szempontját nagyon jelentősnek, a műsor fontos részének tekintik, a többség a három legfontosabb közé választotta. Elsősorban a nézők témával kapcsolatos szavazását hangsúlyozták, amit érdekesnek, hasznosnak ítétek. A szavazás „feldobja a műsort”, „izgalmas, olyan dolgok kiderülnek, amit az ember nem is gondolna”. Ugyanakkor ez visszajelzés az eladó számára, s ebből így „az előadó is tanul”. A nézők szavazata a hozzászólás átfogó jellegére utal, ekkor mindenki hozzáteheti, hozzáteszi a maga, véleményét, észrevételét. Hasonlóképpen pozitív annak a megítélése is, mikor egy-egy résztvevő kérdéseket fogalmazhat meg. Ekkor is a nézők általános bevonódásának erősödése merül fel szempontként, a kérdező által a többi hallgató is jobban azonosulhat, megtapasztalhatja érintettségét („Mindenkinek van egy nézőpontja, pro, vagy kontra, és valamelyikkel biztos, hogy azonosul, és látja, hogy a többséghez képest ő most hol áll”).

1.b.) interneten (web kamera) keresztül nézők bekapcsolódása a műsorba

A Mindentudás Egyetemének előadásainak interneten való követése nem tartozik a legfontosabb szempontok közé, bár voltak páran, akik fontosnak ítélték. Mégis, inkább az a vélemény érvényesült, miszerint „Magyarországon nem állunk olyan szinten, hogy óriási népszerűség lenne a néző számára az internetnek”. Ugyanakkor az interneten keresztül történő kérdés, kapcsolatfelvétel több gondolatot elindított, ám mégsem szerepelt még az interneten való bejelentkezés fontossági szintjén sem.

1.c.) interneten, online, chat formájában való kérdések

Nagyon sokan, sokrétűen hozzászóltak az interneten, e-mail-en, chat formájában való bekapcsolódáshoz a ME-nek előadásait követendő, ám a fontossági sorrendben mindkét csoportban (Budapest és vidék egyaránt) elenyésző volt azok száma, akik a legfontosabb három közé választották. Talán meglepő módon a vidékiek esetében ketten szavaztak e szempont fontosságára, míg Budapesten senki nem választotta a legfontosabb három közé. Az észrevételek azonban mégis érdekesek. Elsősorban a több, sokszínűbb, sokrétűbb kérdésfeltevés hangsúlyozódik, az, hogy ezáltal érdekesebbé válik a műsor, s hogy ez „érdeklődést kelt azokban a nézőkben is, akik nem voltak olyan a szándékkal, hogy hozzászóljanak”.. Másrészt mindkét csoportban kiemelik a spontaneitást, életszerűbb jelleget,

ami ezáltal is „érdekesebbé teszi” az előadásokat. Megjegyezzük, talán mindkét észrevétel a háttérben a hozzászólások, nézői aktivitások segítségét, bátorítását hangsúlyozza.

1.d.) körkérdés az utca emberéhez

Az utca emberének megkérdezése kiemelten értékelt, a megkérdezettek fele a legfontosabb három közé választotta. A választásban az izgalom és a kíváncsiság játszott szerepet, az ön maga elhelyezése adott területen „tét nélkül”, ugyanakkor a humor lehetősége, ami feldobhatja az előadást. Mindez az izgalom, amit a megkérdezett helyébe képzelve magukat átélnek, a humor, és megkönnyebbülés, amivel reagálni lehet az esetleges suta válaszokra, segítheti az emlékezést, és a részletek megvilágítását („ez izgalmas, egy kis humor is belekerül ha éppen úgy nyilatkozik. Földobja kicsit az előadást”, „izgalmas kérdéseket tesznek fel, és nagyon izgalmasan reagálják, lehet hogy humorosan is, meglepő és mulatságos”, „egy településnek emberi mivoltáról egy óriási kaleidoszkópot ad, hogy milyen válaszokat kap”)

(egyéb elemek)

1.e.) tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek

A tudósokat bemutató rövidfilmek mindkét csoportban a válaszadók többségénél, több, mint felénél, a legfontosabbnak ítélt három szempont között szerepelt. Szerepét elsősorban abban látják, hogy „ember közelbe hozza a tudósokat”, vagy ha „ismerik, egy csodálatos előadást várhatnak”. Ezen szempontok a rövidfilmek adott témára való ráhangolódásban betöltött szerepét jelzik, megismerkedni az előadóval olyan lehet, mint kicsit bennfentesebbé válni adott témában, kíváncsian várva a részleteket („Nagyon sok lényeges információt tartalmaz a bemutatása”, „ember közelbe hozza a tudósokat, akikről sokszor azt gondolják, hogy egy elefántcsonttoronyba bezárkózva csak a tudományoknak él”).

1.f.) díszlet, megvilágítás

A Mindentudás Egyetemének díszletét, a megvilágítást kevesen (1-2 ember) választották a fontos szempontok közé, ugyanakkor olyan szempontnak bizonyult, ahol a többségben kritikák fogalmazódtak meg. Javítandónak ítélték egyrészt az optimálisabb kiemelés,

világítás, hangsúlyozva, hogy („az fontos, hogy lássák a táblát”). Másrészt a hangsúlyozás lehetőségeire, a látvány fejleszthetőségére hívták fel a figyelmet („A fényhatásokkal fel lehet dobni egy előadást, nagyon. A díszlettel, különböző fényhatásokkal ki lehet hangsúlyozni”, „Fejleszthető”, „fontos, mert az emberek nézik, a látvány azért nem mindegy”).

1.g.) előadás szemléltetése, táblázatok, grafikonok

Az előadás táblázatokkal, grafikonokkal való szemléltetése a nézők bevonásával és az előadói portrék, kisfilmek bemutatásával megegyezően, kiemelten fontos szempontnak bizonyult. Hangsúlyja egyértelműen a megértés segítségéből fakad, az átláthatóbb, így követhetőbb, megjegyezhetőbb jellegéből („Amiről szó van, azt jobb ha látom, ha valamit nem értek, megfigyelem”, „Jobban megragad az emberben”, „jól ki lehet fejezni” a bonyolultabb összefüggéseket is). A megértés segítségével, további információkkal, részletekkel gazdagíthatja az előadást („további részletkérdésekről ad felvilágosítást”). Kritikaként fogalmazzák meg, hogy gyakran kevés ideig mutatják az ábrákat, vagy nem eléggé átláthatók, láthatók.

1.h.) moderátor szerepe

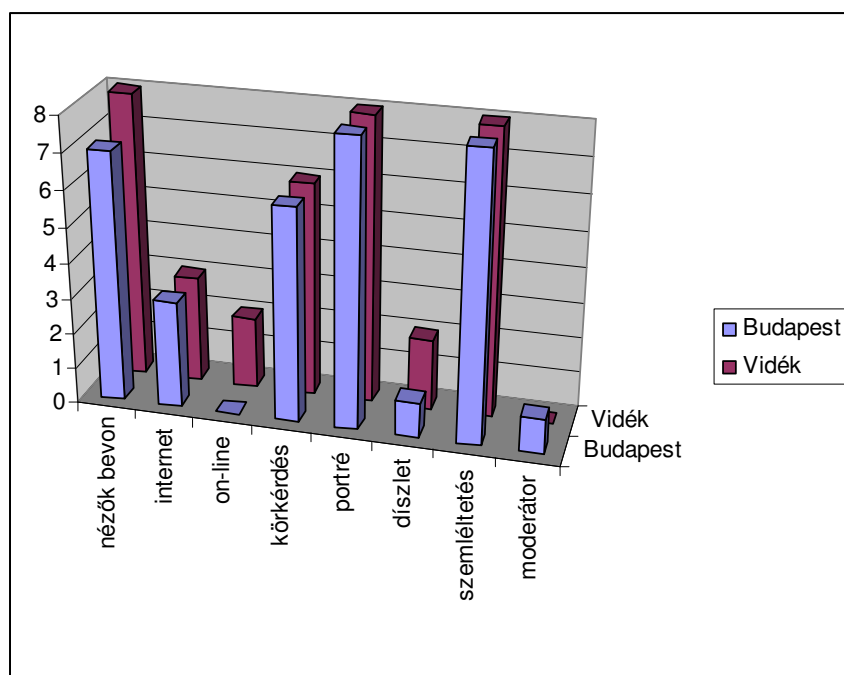
A moderátor szerepe a legkevésbé fontosnak ítélt szempont, a két csoportban összesen egyetlen személy jelöli meg. Szerepének szóban történő megítélése sem egyértelmű, egyrészt pozitívként jelölik meg az újabb szempontok felvetésének lehetőségét a moderátor által („újabb szempontokat is felvethetnek”), másrészt éppen e szabályozó, terelő-vezető funkcióját vitatják, sérelmezik („nem kellene keretek közé szorítania az előadónak a működését. Tehát inkább a nézők kérdéseire keresztül fejtse ki a véleményét. Sem időben, sem témában egy moderátor nem képviselheti a nézőket”). Mindez azonban mintha bocsánatos bűn volna, ha a moderátor, csinos, vagy ismert személyiség. Értelmezhetjük úgy is, hogy ha a nézők úgy érezhetik, hogy a moderátor személye által is színesebb, gazdagabb műsort kapnak („Szerintem egy csinos nőt jobban megnéznék. A másik az, hogy egy népszerű vagy ismert személyiség lép fel a műsorban, pl. Erős Antónia, ő rá úgy is figyelnek”). Megjegyezzük azonban, hogy a moderátor szerepel nagy hangsúlyt kap, mikor a vita formájában való műsort véleményezik a válaszadók, ahol a vitatkozó felek „kordában tartásánál” elengedhetetlennek ítélik az erős moderátort.

Összefoglalás: A Mindentudás Egyeteme új műsor- és előadás elemeinek értékelése

Áttekintve az eddigieket látható egyrésről, hogy a budapesti és vidéki válaszadók megítélésében lényegi eltérés nem tapasztalható, mindkét mintában hasonló súllyal szerepelnek a legfontosabb elemek, a kevésbé jelentősek között található némi változékonyságot. A legfontosabbaknak azonban mindenütt a helyszínen jelen lévő nézők bevonását, a tudósok, előadók bemutatását és az előadás szemléletes megjelenítését ábrákkal, táblázatokkal való segítségét sorolták. Legkevésbé jelentős mindenütt az online, vagy chat formájában való bekapcsolódás, a díszlet, megvilágítás jelentősége, és a moderátor szerepe bizonyult.

	<i>nézők bevonása</i>	<i>interneten keresztül</i>	<i>online, chat formájában</i>	<i>körkérdés az utca emberéhez</i>	<i>tudósok bemutatása</i>	<i>díszlet, megvilágítás</i>	<i>előadás szemléltetése</i>	<i>moderátor szerepe</i>
Bp.-i 12 fő	7	3	0	6	8	1	8	1
Vidéki 13 fő	8	3	2	6	8	2	8	0

1. táblázat: Melyik elemet-szemponatot sorolták a résztvevők a legfontosabb 3 közé- szavatok megoszlása csoportonként- nyugdíjas csoportok

1. ábra: (Melyik elemet-szemponthoz sorolták a résztvevők a legfontosabb 3 közé- szavatok megoszlása csoportonként)- nyugdíjas csoportok

2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése

A vita formájában való ismeretterjesztéshez ambivalensen állnak a válaszadók. Egyfelől izgalmasnak vélik, jó elképzelésnek, lehetőséget látnak benne arra, hogy a néző maga mérlegeljen több szempont, vélemény között („Nagyon izgalmas lenne”, „mindjárt már az embernek van lehetősége összehasonlítani mind a kettőt, hogy ő mit tart valószínűbbnek”). Ezt elsősorban a vidéki nyugdíjasok képviselik. A budapesti nyugdíjasok körében azonban sok ellenérzés is megfogalmazódik, tartanak az elszabadult indulatoktól, a politikai műsorok idéződnek fel számukra. Hangsúlyozzák a moderátor szerepét („Jó lenne, csak annyit a moderátor személyiségéről hogy kordában tudja tartani őket, hogy ne egyszerre beszéljenek, mint egy politikai műsorban”, „Akkor az teljesen leveszi ezt a műsort. Mindenki a saját igazába kapaszkodott, mindig csak arról beszél, hogy elmondja a saját igazát”). Ellenvetésként szerepel az is, hogy a vitával kevesebb idő jut a konkrét információkra, az érdekességre, újdonságra, s hogy a vitával az előadások folyamatossága szűnik meg („ne álljanak le vitatkozni, hanem valaki mondja el a legújabb kutatásokat, ne legyenek megszakítva ilyenekkel”). Javaslatként hangzik el, hogy egy-egy előadás után legyen inkább kerekasztal-beszélgetés, hogy megmaradjon az előadás sok információja, folyamatos jellege

(„lehetne egy ilyen kerekasztal szerű beszélgetés. Szakértőket, akik ebben benne vannak, beszélgetés”). Szélsőséggént a vita elvetése is elhangzik.

3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása

A tudományos ismeretterjesztő csatorna ötletét nagyon jónak, támogatni valóknak ítélik, olyannak, ami „valahol természetes lenne, ne csak a kereskedelmi adókat növeljük”. Hangsúlyos, hogy ez értékeket közvetíthetne, vagy „ezzel lehetne nevelni, és tanítani”. Érdekes szempontként merült fel, hogy egy magyar ismeretterjesztő csatornát esetleg azok is inkább tudnak nézni, akik hasonló külföldi csatornákra nem fizetnek elő, vagy nem tudnak fogni („Csomó ember úgysem tudja fogni ezeket, a külföldi adókat, és azoknak nagyon jó lenne. Sokan örülnének neki, ha lenne egy ilyen magyar”).

4. ME DVD formájában való megjelentetésének fogadtatása

A DVD formában való megjelenés szintén kettős megítéléssel jellemezhető. Elsődlegesen anyagi szempontok merülnek fel mind a budapesti, mind a vidéki mintában („elérhető áron. Olcsón”). Ehhez kapcsolhatjuk azon észrevételeket, melyek e forma feleslegességét is hasonló szempontból közelítik meg, például, hogy “akár a tévéből is fel lehet venni”. A vidékiek emellett a DVD kevésbé elterjedt voltát említik („A CD járható út lenne, a DVD annyira nem járható, mert az sem annyira elterjedt”). A budapesti csoportban a tematikus jelleg iránti igény fogalmazódik meg, a válogatás lehetősége („akkor minden rajta lenne, az is, ami engem nem érdekel”, „csoportosítani kellene témánként, a történelem az történelem” „Azt én sem szeretném, hogy minden olyan rajta legyen., ami engem sem érdekel. Hanem lehessen válogatni”).

5. Tervezett előadás tematika fogadtatása

Az új szemeszterre tervezett előadástémák közül a legnagyobb érdeklődést a történelmi témájú előadásokkal ('56, sztálinizmus) kapcsolatban fogalmazták meg a válaszadók („Sztálinizmus, Szovjetunió története : „Engem nagyon érdekelne”, „engem is”, „engem is”). Emellett a látás elméletével, pszichológiájával kapcsolatos előadás szerepelt kiemelten, ahol azonban feltételként elhangzott a jó előadó, tartva talán a téma bonyolultabb, orvosibb jellegétől („ez érdekes, ez jó”, „ha jól adják elő, akkor jó”). A lehetséges előadástémákról beszélgetve sok ötlet, javaslat elhangzott, melyek között leginkább történelmi (magyar történelmi), zenei, társadalmi (migráció, bevándorlás) kérdések szerepeltek.

6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények

A lehetséges eladástémákról beszélgetve sok ötlet, javaslat elhangzott, melyek között leginkább történelmi (magyar történelmi), zenei, társadalmi (migráció, bevándorlás) kérdések szerepeltek, a kutatásfejlesztés eredményeinek bemutatása, vagy a nemzetiségi kérdések, de akár aktuális érdeklődési területek is szóba kerültek.

III. Tudományos folyóiratok olvasottsága, Élet és Tudomány megítélése

1. Tudományos ismeretterjesztő folyóiratok és az ÉT ismertsége, olvasottsága

A csoportokban nem fogalmaztak meg konkrét folyóiratokat, amiket rendszeresen olvasnának, amikre előfizetnének. Ennek oka elsősorban ezek anyagi vonzata („Kicsit drágák. Lehetnének olcsóbbak. Hogy ne csak egy Élet és Tudományt lehessen megvenni, hanem az érdeklődési körének megfelelően többet”). A folyóiratokat elsősorban könyvtárban lapozgatják, vásárolni nem vásárolják ezeket. A hozzáférés további módja, hogy a hozzájuk látogató fiataloktól kapnak példányokat, a fiatalok által megismert lapokba néznek olykor bele („a fiataloknál van, ők elhozzák és otthagyják”). Konkrét folyóiratot azonban nem említenek ezek közül. Az Élet és Tudományt többen ismerték, egy válaszadónak jár rendszeresen, többek azonban könyvtárban jutnak hozzá („csak a könyvtárban időnként”).

2. Élet és Tudományról alkotott általános kép

Elismerően nyilatkoznak a válaszadók az ÉT-ről, olyannak tekintik, amiről elmondható, hogy “mindig van benne valami”. Ugyanakkor olykor nem érthető számukra, túlságosan tudományos („Olyan téma van, amit az ember nem ért. Nem olyan az iskolai végzettsége hogy megértse, a tudományos cikkekhez, mert tanulnak kell lenni az olyan tudományos”, „az olyan cikk, ami nem érdekel, megyek tovább, ugrok”).

3. Élet és Tudomány lapterveinek megítélése

Az Élet és Tudomány borítóterveinek megítélésében a többség a „úrhajósat” választaná („Feltűnőbb, jobban felkelti az érdeklődést”), és a kisebb méret is döntő a választásnál („A kisebb formátum jobb volt, mert vihettem magammal, az ilyen nagyobb már nem biztos hogy belefér a táskába. Ezt a nagyot nem lehet összehajtani”). A “csillagkép”-nek nevezett felkelti a kíváncsiságot, míg az “úrhajós” kutatásra utal.

Példák az adott kérdés kapcsán megfogalmazódó véleményekre

	Nyugdíjasok – Budapest	Nyugdíjasok- vidék
<i>I.1. Milyen egyéb tud. ismeretterjesztő műsorokat, csatornákat ismernek, néznek?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - MTV 2-es műsora a Miért? című, a különböző korokban történt események oknyomozati rávilágítása - Spektrum, meg National Geographic - Budapest TV is nagyon jó volt 	<ul style="list-style-type: none"> - Tévében, vagy újságban, rádióban nem - RTL - az RTL-t a National Geographikot, Explorert. Régészettel kapcsolatos, felfedezésekkel. - Az is olyan rossz időpontban van, nagyon érdekes műsor, amikor különböző tájegységeket falvakat mutatnak be. Nem is tudom, melyiken van. - A Duna tévének van a Fötér. - UFO magazint én is szoktam olvasni - gyógyászati dolgok
<i>I.2. Miben látják a többi ismeretterjesztő műsor és az ME lényegi különbségét?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Spektrumnál nem lehetséges a nézőknek kérdéseket feltenni, ilyen szempontból a Mindentudás Egyetemét előbbre venném. Másfelől az igaz hogy kicsit szárazabb, nem olyan színes képfelvételekkel, bármivel tarkítják meg. Szerintem a Spektrumon több szenzációs színezete is van egy műsornak. Próbálnak olyanokat is mondani, ami nem is érdekes. - A Mindentudás Egyetemében is vannak ábrák, képek, annyira nem is száraz. - több spontán kérdés is lehetne. Egy kicsit lehetne talán 20 perccel hosszabb a műsor ahol több kérdés elhangozhatna. 	<ul style="list-style-type: none"> - Személyesebb a Mindentudás Egyetemében, mint más ismeretterjesztő műsorok. Csak a filmek, és csak a narrátor alábeszél. És gondolom ez másoknak is fontos, azét nézik - nem tudunk beleszólni semmibe, kérdezni, semmit. Ugyanakkor a Mindentudás Egyeteménél a jelenlévőknek illetve az interneten van lehetőség kérdéseket feltenni. Ami érdekl, arra tud választ kapni. - A leghitelesebbnek nevezhető - Attól tényleg kapunk valamit. Egészen más.
<i>I.3. Általában hitelesek-e, megbízhatóak-e számukra a tud. ismeretterjesztő műsorok, előadások?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - nagyon sok tudományos dologról van benne szó, lehet belőle tanulni - nagyon jó előadások vannak, és szeretem is nézni őket. Sokkal többet tud meg tőlük az ember. Lehetne még több, sok betegsége van az embernek - Tudja ezzel az a baj, az embernek mondanak valamit, de az embernek nincs az agyában, hogy utána nézzen, hogy megkérdezzen valakit a környezetében, hogy mit szól, mi a véleménye. Egy laikus 	<ul style="list-style-type: none"> - az előadásmód az kicsit szakmai volt, szóval sok idegen névvel előadva, de volt egy olyan előadás, hogy lézertechnika, volt olyan előadás, nem tudom emlékeznek e rá, ahol fákról, növényekről volt szó, és a társadalom szerkezetéhez hasonlították össze, igazán élvezetes műsor volt. Nem tudom ki volt az előadó, de le a kalappal előtte, mert az olyan igazán jó volt. - Hámori professzornak volt egy csodálatos, azt hiszem két részből álló. Ez évekkkel ezelőtt volt,

	<p>embernek ugye megint más, mint aki ezzel foglalkozik.</p> <p>- Lehet, van olyan előadás, ami nem mond el mindent, nem maximalista, de utána lehet nézni, figyelemfelkeltő is</p>	<p>de nagyon csodálatos volt</p> <p>- láttam egy matematikus előadását, jó előadó volt, sok-sok mindent mondott, de azt hiszem, hogy aki elvégezte az ELTE-nek a matematika szakát, az se értette, ha közepes, akkor biztos nem értette meg</p> <p>- A leghitelesebbnek nevezhető</p>
<p><i>I.4. Milyen ME előadásokat láttak, mi érdeklí őket?</i></p>	<p>-Véletlenszerűen, ha bekapcsolom a tévét, de nem is emlékszem rá, csak arra, hogy érdekes mindenképpen.</p> <p>- Nagy érdeklődéssel néztem a Mindentudás egyetemét, majdnem minden előadást megnéztem, sőt, körülbelül 90 %-át, ami különösebben érdekelt fel is vettem videóra, többször is meghallgattam. Egyébként én teológus vagyok.</p> <p>- én is majdnem minden adást végignéztem, de elsősorban jogi, és mint magánemberi érdeklődésemre tekintettel a történelmi tárgyú előadásokat is különösebb figyelemmel kísértem.+ a mindennapi életet és egészséget jellemezték</p> <p>- én is nem rendszeresen néztem ezt az előadást</p> <p>- a természet, az egészségügy. Én sokat láttam, csak sajnáltam, hogy ami kimaradt azt nem tudtam megnézni, mert az ismétlés az túl későn volt, és nincs is Duna televíziónk. Ezek továbbra is érdekelnének.</p> <p>- Nem sok előadást láttam, kb. 6-8-10-et. Történelem nagyon kevés volt. Szerintem nagyon sok embert érint, és szeretnék sok mindent megtudni a történelmünkről, ami úgy mélyebben megmozgatja.</p> <p>- A cukorbetegséggel kapcsolatban, végig néztük volna háromszor is</p> <p>- történelem, földrajz is, nem minden műsort láttam, de amiket láttam, az nagyon tetszett. Amit nem tudtam élőben megnézni, az írásos változatot olvastam el egy napilapban.</p>	<p>- egészséggel kapcsolatos dolgokat, cukorbetegségről, természet</p> <p>- fizikai előadás</p> <p>- klímaváltozással kapcsolatos</p> <p>- történelem, az irodalom, a filozófia, a természettudományok, társadalomtudomány. Tehát mindenevő vagyok, általában megnézem.</p> <p>- láttam egy egészségi témával kapcsolatos előadást, a cukorbetegségről kapcsolatosan. Több közérthető dolog volt, tehát elmagyarázta a (...) szerepét, és annak működését, az inzulin tevékenységét a szervezetben, nagyon jó előadás volt.</p> <p>- Jó, hogy bemutatják ki az a személy, (...) az maga nagyon érdekes.</p>

	<p>- a magyarság eredetét</p> <p>- Rendszeresen nem nézem a műsort, időnként, főként az egészséggel kapcsolatos előadásokat, az öregedéssel. Szeretném ha az élelmiszereknél a vegyszerekkel többet foglalkoznának.</p>	
<p><i>I.5. Milyen céllal néznek/hallgatnak ME előadásokat? Használják-e valamire (munka, tanulás) a hallottakat az általános érdeklődésen túl?</i></p>	<p>- a Spektrumon, mert a hobbim a kertészkedés,</p>	
<p><i>I.6. Átszoktak-e kapcsolni előadás közben? Ha igen, miért? Miért nem érdekesek az előadások? Min kellene ezért változtatni?</i></p>	<p>- volt pár olyan dolog, ami abszolút nem tudott lekötöni. Ha figyelembe vesszük azt, milyen nagy a konkurenciája ennek a műsornak a Spektrumon, a National Geographikon, sokkal látványosabban előadott, nézhetőbb műsor. Mind hasonló témákról szólnak, és hasonló mélységben mennek bele a témába. Kicsit látványosabbnak tartom, itt is valami ilyesmit tudnék elképzelni. Nem akarok senkit megbántani, de hát az előadókról is el lehet mondani, hogy vannak sajnos olyan előadók, akik nem tudják előadni, hogy odafigyeljenek az emberek.</p> <p>- közelebb kellene kerülni kicsit az élethez, és ez a nano, ez nekem is megragadta a figyelmemet, mert ezt nagyon kevés ember érti. Biztos szép dolog, de az embereket a közvetlenebb dolgok érdeklik elsősorban. De én nagyon hasznosnak tartom, és én nagyon sok ilyen műsort nézek, és azok közül is legjobbak közé tartozik szerintem.</p> <p>- a téma volt olyan</p> <p>- Szerintem mindenkinél volt, hogy nem érdekli valami, ez nem kritika, elteszi, mert nem minden érdekelhet mindenkit</p> <p>- a téma is, meg az előadó. Gépies volt.</p> <p>- volt, hogy miért nem mondja tovább, mert vége lett az adásnak</p>	<p>- Mert a Mindentudás Egyeteme vagy vasárnap délután szokott lenni az M1-en, vagy a Duna TV-n hétfőn tíz óra után. A vasárnapi ebéd a családban komplikált hogy odarágassam őket, a hétfő este, meg csak én tudom nézni, ha akkor nézem, úgyhogy ha lehetne olyan időpontokra is berakni, hogy nem kéne nézni, hogy a nézettség mekkora, mert ezek olyan értékes műsorok, hogy inkább, ennek a rétegnek, aki ezt nézné.</p> <p>- Nincs internet hozzáférés, vagy...</p> <p>- az időpontok nem jók</p> <p>- Ha én odakapcsolok, akkor azt általában végig is nézem</p> <p>- Nem annyira érthető számunkra talán. Matematikai előadások pl.</p>

	<p>- Esetleg egy témát több oldalról megvilágítani, témákat ütköztetni egymással, ez még olcsó. De hát inkább ez még az előadás módra vonatkozik. Vagy esetleg több filmbejátszás. A Spektrumon tényleg ez a jó. Meg az, hogy a legújabb kutatásokat tényleg mennyire hozzák ember közelbe, mert az ember ezekről nem nagyon tud. És arra nem nagyon van pénze, hogy folyóiratokat vegyen, gyakorlatilag szintén rádió, tévé.</p>	
<p><i>II.1. Mely szempontokat, előadás-műsorelemeket tartanak legfontosabbnak? (Sorrend a szavazás alapján is!)</i></p>	<p><i>Nézők bevonása- 7:</i></p> <p>(szavazásról) Valahogy fel is dobja ez a műsort szerintem, sokkal érdekesebbé teszi. Izgalmasabb, olyan dolgok kiderülnek, amit az ember nem is gondolna. Illetőleg ha az előadás száraz volna, azon is tud segíteni egy kis átmenet.</p> <p><i>nézők internetes élő bejelentkezése - 3</i></p> <p>Szerintem itt Magyarországon nem állunk olyan szinten, hogy óriási népszerűsége lenne a néző számára az internetnek</p> <p><i>e-mailen kérdések, chat-elés 0,</i></p> <p>- aki interneten teszi föl a kérdést, az teljesen más, az spontán történik. Biztos, hogy sokkal érdekesebbé teszi a műsort</p> <p>- Aki kintről telefonál be, hozzászól, nem biztos, hogy mindenkit érdekli a válasz</p> <p><i>körkérdés az utca emberéhez 6</i></p> <p>- egy ország, és egy településnek emberi mivoltáról egy óriási kaleidoszkópot ad, hogy milyen válaszokat kap</p> <p><i>tudósokat bemutató rövidfilmek 8</i></p> <p>-ember közelbe hozza a tudósokat, akikről sokszor azt gondolják, hogy egy</p>	<p><i>Nézők bevonása 8 :</i></p> <p>- kiegészülnek az ott lévők tapasztalataival</p> <p>- ebből az előadó is tanul</p> <p>- Mindenkinek van egy nézőpontja, pro, vagy kontra, és valamelyikkel biztos, hogy azonosul, és látja, hogy a többséghez képest ő most hol áll.</p> <p><i>nézők internetes élő bejelentkezése 3 :</i></p> <p><i>e-mailen kérdések, chat-elés 2</i></p> <p>- Több kérdés lehet, mint ahány szóban</p> <p>- még több, sokrétűbb kérdést tudnak így feltenni</p> <p>- egy jó kérdés emeli az előadás színvonalát, érdeklődést kelt azokban a nézőkben is akik nem voltak olyan a szándékkal hogy hozzászóljanak</p> <p>- válaszoltak rá, ez életszerűbb</p> <p><i>körkérdés az utca emberéhez 6</i></p> <p>ez izgalmas, egy kis humor is belekerül ha éppen úgy nyilatkozik. Földobja kicsit az előadást. Meg az ember látja, hogy jézusmáriám ezt gondolja. Szóval ez élénkebbé teszi érdekesebbé, azon túl, hogy nagyon izgalmas kérdéseket tesznek fel, és nagyon izgalmasan reagálják, lehet hogy humorosan is,</p>

	<p>elefántcsonttoronyba bezárkózva csak a tudományoknak él,</p> <p>- Nagyon sok lényeges információt tartalmaz a bemutatása.</p> <p><i>díszlet, világtás 1</i></p> <p>problémát okozott, az fontos, hogy lássák a táblát.</p> <p><i>előadás szemléltetése 8</i></p> <p>- Amiről szó van, azt jobb ha látom, ha valamit nem értek, megfigyelem</p> <p>- Jobban megragad az emberben további részletkérdésekre ad felvilágosítást</p> <p>- nagyon rövid ideig mutatják</p> <p>- Az bosszantó ha valamit nem látok</p> <p><i>Moderátor szerepe – 1</i></p> <p>- újabb szempontokat is felvethetnek</p> <p>- Szerintem egy csinos nőt jobban megnéznék. A másik az, hogy egy népszerű vagy ismert személyiség lép fel a műsorban, pl. Erős Antónia, ő rá úgy is figyelnek</p>	<p>meglepő és mulatságos.</p> <p><i>tudósokat bemutató rövidfilmek 8:</i></p> <p>- esetleg ismerik, és nagyon jó a szakmájában, és egy csodálatos előadást várhatnak</p> <p><i>díszlet, világtást 2 :</i></p> <p>- A fényhatásokkal fel lehet dobni egy előadást, nagyon. A díszlettel, különböző fényhatásokkal ki lehet hangsúlyozni.</p> <p>- Fejleszhető</p> <p>- fontos, mert az emberek nézik, a látvány azért nem mindegy</p> <p><i>előadás szemléltetése 8</i></p> <p>- jól ki lehet fejezni</p> <p><i>Moderátor szerepe 0</i></p> <p>A moderátor, hát lehet, hogy rosszul ítélem meg, de nem kellene keretek közé szorítania az előadónak a működését. Tehát inkább a nézők kérdésein keresztül fejtse ki a véleményét. Sem időben, sem témában egy moderátor nem képviselheti a nézőket.</p>
<p><i>II.2. Vita formájában való tud. ismeretterjesztés lehetőségének megítélése</i></p>	<p>-Jó lenne, csak annyit a moderátor személyiségéről hogy kordában tudja tartani őket, hogy ne egyszerre beszéljenek, mint egy politikai műsorban</p> <p>- Akkor az teljesen leveszi ezt a műsort. Mindenki a saját igazába kapaszkodott, mindig csak arról beszél, hogy elmondja a saját igazát. Inkább egy kérdés válaszolásra tenném a voksomat.</p> <p>- rövid ez az egy óra</p> <p>- lehetne egy ilyen kerekasztal szerű beszélgetés. Szakértőket, akik ebben benne</p>	<p>- Nagyon izgalmas lenne</p> <p>- mindjárt már az embernek van lehetősége összehasonlítani mind a kettőt, hogy ő mit tart valószínűbbnek</p>

	<p>vannak, beszélgetés.</p> <ul style="list-style-type: none"> - kevesebb az újdonság az érdekes, ne álljanak le vitatkozni, hanem valaki mondja el a legújabb kutatásokat, ne legyenek megszakítva ilyenekkel. Legyenek kérdések, amire válaszol az előadó, de nem kell vita. Vita csak egy-két dologban lehetne, ami szubjektív 	
<p><i>II.3. Tud. ismeretterjesztő csatorna (ME) ötletének fogadtatása</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Valahol természetes is lenne, ne csak a kereskedelmi adókat növeljük - Ezzel lehetne nevelni, és tanítani - ha már odaszögez 2 millió embert a tévé elé, hát akkor az már nagy eredmény. Csomó ember úgysem tudja fogni ezeket, a külföldi adókat, és azoknak nagyon jó lenne. Sokan örülnének neki, ha lenne egy ilyen magyar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jó ötlet lenne - támogatni való, és lenne nézőközönsége
<p><i>II.4. ME dvd formájában való megjelentetésének fogadtatása</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Érdekelne, de felvenni is lehet, akár a tévéből is fel lehet venni. - DE akkor minden rajta lenne, az is, ami engem nem érdekel. - csoportosítani kellene témánként. A történelem az történelem. - elérhető áron. Olcsón. - Azt én sem szeretném, hogy minden olyan rajta legyen., ami engem sem érdekel. Hanem lehessen válogatni 	<ul style="list-style-type: none"> - Anyagi szempont - A CD járható út lenne, a DVD annyira nem járható, mert az sem annyira elterjedt.
<p><i>II.5. Tervezett előadás tematika fogadtatása</i></p>	<p>Sztálinizmus, Szovjetunió története : Engem nagyon érdekelné, engem is, engem is</p> <ul style="list-style-type: none"> - látáspszichológiájáról: ez érdekes, ez jó. - ha jól adják elő, akkor jó - Történelmi témában rengeteg ötletem lenne De magyar történelem, hangsúlyozom - A zenéről lehetne - migrációról, a bevándorlásról 	
<p><i>II.6. Új előadások tematikájával kapcsolatos igények</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Történelmi - Zenéről - Davinci kóddal kapcsolatos 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Kutatásfejlesztések - nemzetiségi kérdésről 	
<p><i>III.1. Milyen tud. ismeretterjesztő folyóiratokat ismernek, olvasnak? ÉT ismertsége?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - (ÉT) Minden számot megkapom, mindegyiket elolvasom 	<ul style="list-style-type: none"> - a fiataloknál van, ők elh hozzák és otthagyják - csak a könyvtárban időnként
<p><i>III.2. ÉT-ről általában</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kicsit drágák. Lehetnének olcsóbbak. Hogy ne csak egy Élet és Tudományt lehessen megvenni, hanem az érdeklődési körének megfelelően többet. - Olyan téma van, amit az ember nem ért. Nem olyan az iskolai végzettsége hogy megértse, a tudományos cikkekhez, mert tanulni kell lenni az olyan tudományos - az olyan cikk, ami nem érdekel, megyek tovább, ugrok 	<ul style="list-style-type: none"> - Mindig van benne valami
<p><i>III.3. ÉT lapterveinek megítélése</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Feltűnőbb, jobban felkelti az érdeklődést. Nekem ez tetszik jobban, a kisebb - A kisebb formátum jobb volt, mert vihettem magammal, az ilyen nagyobb már nem biztos hogy belefér a táskába. Ezt a nagyot nem lehet összehajtani. 	<ul style="list-style-type: none"> - a többség az úrhajósat választaná - A csillagkép az kíváncsivá tesz. - Ez kifejezetten kutatásra utal

MELLÉKLETEK

1. SZ. MELLÉKLET A Mindentudás Egyeteme új műsor- és előadás elemeinek értékelése

(Melyik elemet-szemponcot sorolták a résztvevők a legfontosabb 3 közé– szavatok megoszlása csoportonként)

	középiskolások			vállalkozók		nyugdíjasok		értelmiség		egyetemisták, főisk.	
	Budapest	vidéki nagyváros	kisváros	Budapest	vidéki nagyváros	Budapest	vidéki nagyváros	Budapest	vidéki nagyváros	Budapest	vidéki nagyváros
	résztvevők száma: 8 fő	résztvevők száma: 12	résztvevők száma: 11	résztvevők száma: 10	résztvevők száma: 12	résztvevők száma: 11	résztvevők száma: 13	résztvevők száma: 12	résztvevők száma: 12	résztvevők száma: 12	résztvevők száma: 12
helyszíni nézők bevonása, szavazás	7	6	8	6	7	7	8	5	11	3	9
moderátor szerepe	1	0	0	0	0	1	0	0	3	5	2
nézők internetes élő bejelentkez ése	0	1	3	2	3	3	3	3	0	3	2
e-mailen kérdések, chat-elés,	1	2	3	2	6	0	2	0	0	3	3
tudósokat bemutató	3	7	2	6	6	8	8	10	5	6	4

rövidfilmek											
díszlet, világítás	1	0	0	0	0	1	2	3	0	4	0
körkérdés az utca emberéhez	3	6	7	5	2	6	6	3	6	2	4
előadás szemlélteté se, grafikonok, táblázatok	7	12	10	9	12	8	8	12	11	10	12

2. SZ. MELLÉKLET

Fókuszcsoportos vizsgálat

A Mindentudás Egyeteme és az Élet és Tudomány megítélése, fejlesztési lehetőségei

– 2006. június –

Csoportos interjúvázlat

– *Vizsgálati személyek:* ME előadást már látott vagy tudományos folyóiratot már olvasott személyek. 5 célcsoport: 3–5. éves középiskolások, főiskolások-egyetemisták, nyugdíjasok, értelmiségiek, vállalkozók-menedzserek. Célcsoportonként 1-1 fókuszcsoport Budapesten, illetve vidéki nagyvárosban + 1 középiskolás fókuszcsoport vidéki kisvárosban. Összesen: 11 fókuszcsoport.

Résztevő személyek száma: 8–12 fő/csoport.

– *Helyszín:* MTA Roosevelt téri székház (Budapest), iparkamera épülete (Győr), Kaposvári Egyetem épülete (Kaposvár), ...(Debrecen), szakközépiskola (Tiszaföldvár).

– *Időpont:* 2006. június 13. 15.00 óra és 18.00 óra (Bp.); június 14. 15.00 óra és 18.00 óra (Bp.); június 15. 14 óra (Tiszaföldvár); június 19. 15.00 óra (Győr), június 20. 15.00 óra és 18.00 óra (Debrecen), június 22. 15.00 óra és 18.00 óra (Kaposvár), június 23. 15.00 óra (Bp.)

Tervezett időtartam: 80–100 perc/csoport.

– *Adatrögzítés:* képanyag és hangrögzítés.

I. Felvezető kérdések

MODERÁTOR:

1. Bemutatkozás. A megbízó és a kutatás lebonyolítóinak ismertetése.
2. A kutatás célja. A kutatási eredmények hasznosítása, várható eredmények.
3. A vizsgálati személyek adatainak kezelése, a válaszok-vélemények felhasználásának módja (névtelenség).

A vizsgálati személyek bemutatkozása (egyenként!):

4. Mindenki mondja meg a keresztnévét és hogy mivel foglalkozik (középiskolásoknál, egyetemistáknál-főiskolásoknál: melyik iskolában tanul)!

5. Ki milyen Mindentudás Egyetem előadást látott a tévében vagy hallott a rádióban eddig? Milyen gyakran szokott nézni/hallgatni ME előadásokat? Milyen témájú előadásokat látott eddig?

II. Mindentudás Egyeteme – általában

1. Szoktak-e nézni/hallgatni tudományos ismeretterjesztő műsorokat, tévécsatornákat vagy esetleg a Mindentudás Egyeteméhez hasonló előadásokat? Ha igen, melyek ezek?

2. Különböző tartalmú, többféle témájú előadásokat szoktak megnézni a tévében, meghallgatni a rádióban vagy inkább csak egy-két meghatározott témát érintő előadást?

Általában érdeklődnek érdekesebb tudományos témájú előadások iránt vagy konkrét témákat figyelnek?

3. Véleményük szerint mi a lényegi különbség a Mindentudás Egyeteme és más tud. ismeretterjesztő műsorok között?

4. Előfordult-e már, hogy egy tudományos ismeretterjesztő műsor után valakiben kétségek támadtak az elhangzottak-látottak hitelességét, megbízhatóságát illetően? Milyen esetben fordult ez elő?

5. Ki milyen céllal szokta megnézni/meghallgatni a Mindentudás Egyetem előadásokat?

Általában érdeklődnek érdekesebb tudományos témájú előadások iránt vagy konkrét témákat figyelnek?

6. Előfordult-e már, hogy a pusztán érdeklődésen túl valamiben segített egy Mindentudás előadás? Ha igen, miben? Használják-e, vagy használták-e a ME előadáson elhangzottakat a munkájukhoz (nyugdíjasoknál: korábbi-jelenlegi munkájukhoz, egyetemistáknál és középiskolásoknál: jelenlegi tanulmányaikhoz)?

A továbbiakban elsősorban a televízióban látható Mindentudás Egyeteme előadásokkal kapcsolatban szeretnék feltenni kérdéseket (a beszélgetés végén pedig a tudományos ismeretterjesztő lapokkal fogunk egy kicsit foglalkozni).

7. Elfordult-e már, hogy elkezdtek nézni egy Mindentudás Egyeteme előadást, de közben kikapcsolták a tévét, abbahagyták a nézését vagy átkapcsoltak más műsorra?

8. Ha igen: mi volt ennek az oka?

(Nem tetszett valami a műsorban, unalmasnak találták, hosszú volt, túl részletes stb.)

MODERÁTOR! NE ADJ KONKRÉT TIPPEKET, HOGY MIÉRT NEM NÉZTÉK VÉGIG A MŰSORT! HA ELŐSZÖR NEM MONDANAK MAGUKTÓL INDOKOT, AKKOR PRÓBÁLD CSAK RÁVEZETNI ŐKET A KONKRÉT VÁLASZOKRA, DE NE SUGALLJAD NEKIK A VÁLASZOKAT!

9. Véleményük szerint min kellene változtatni annak érdekében, hogy egy ME előadás végig lekösse a nézőket, ne kapcsoljanak át közben egy másik műsorra/ne kapcsolják ki a tévét?

III. Mindentudás Egyeteme – előadás új elemeinek értékelése

Most azt szeretném kérni, hogy tekintsünk meg együtt egy Mindentudás Egyeteme előadás részletet! A kb. 10-15 perces összeállítás után néhány kérdést fogok majd feltenni a látottakkal kapcsolatban. Ehhez már most kiosztok egy lapot mindenkinek, amelyen felsoroltunk néhány műsor-előadás elemet, szempontot: ezeket is figyelembe véve figyelje mindenki a filmet!

MODERÁTOR! ELŐSZÖR OSZD KI A SZEMPONTOKAT TARTALMAZÓ LAPOKAT, EGY FÉL PERCBEN OLVASSÁK ÁT A RÉSZTVEVŐK, MAJD CSAK UTÁNA INDÍTSD EL A FILMLEJÁTSZÓT!

HAGYD, HOGY VÉGIGNÉZZÉK A FILMET, ÉS CSAK UTÁNA TEGYÉL FEL NEKIK KÉRDÉSEKET! HA ESETLEG KÖZBEN VÉLEMÉNYT NYILVÁNÍTANAK, MEGJEGYZÉST TESZNEK, AKKOR RÖVIDEN REAGÁLJÁL RÁ, DE KÉRD MEG ŐKET, HOGY MAJD A VÉGÉN BESZÉLJENEK RÓLA!

Arra kérek mindenkit, hogy a lapon található műsor-előadás elemek, szempontok közül karikázza be azt a hármat, amelyiket a legfontosabbnak tart, vagyis amelyikről azt gondolja, hogy egy Mindentudás Egyeteme előadás színvonalához, élvezhetőségéhez, érdekességéhez a legfontosabb! Csak hármat szabad megjelölni, többet semmiképp, azon belül a sorrend viszont már nem érdekes!

1. Ki jelölte meg a legfontosabb három között a helyszíni nézők bevonását a műsorba – szavazást az előadás témájában? Aki megjelölte, az kérem, hogy emelje fel a kezét! Miért

tartják ezt a legfontosabbnak? ..... És akik nem jelölték meg, azok miért nem tartják annyira fontosnak?

2. Ki jelölte meg a legfontosabb három között a *moderátor szerepét*? (.....)

MODERÁTOR! EGYENKÉNT SZAVAZTASD MEG A MŰSOR-ELŐADÁS ELEMÉKET, JEGYEZD FEL A SZAVAZÁS EREDMÉNYÉT, MAJD MINDEGYIK ESETÉBEN KÉRD MEG A RÉSZTVEVŐKET, HOGY ÉRVELJENEK MELLETTÉ ÉS ELLENÉ!

3. (...) *interneten keresztül, közvetlenül (web kamera) nézők kérdései* (...)

4. (...) *interneten, online kérdések, chat formájában* (...)

5. (...) *tudósokat bemutató portrék, rövidfilmek* (...)

6. (...) *díszlet, megvilágítás* (...)

7. (...) *körkérdés az utca emberéhez* (...)

8. (...) *előadások szemléltetése, grafikonok, táblázatok* (...)

9. Érdekelne-e Önöket olyan tudományos ismeretterjesztő műsor, amelyben a résztvevők, a meghívott tudósok, szakemberek vitatkoznak egymással, akár egy Mindentudás Egyetem előadás keretében? Mennyire tartja fontosnak a vita szerepét az ilyen műsorokban?

10. Érdekelne-e Önöket egy új, magyar nyelvű tudományos ismeretterjesztő tévé csatorna? Ha nem, miért? Véleményük szerint Magyarországon mennyire lenne népszerű egy ilyen tévé csatorna? Kik néznék, kinek szólhatna egy ilyen műsorkínálat?

11. Érdekelne-e Önöket, ha a Mindentudás Egyeteme keretében megtartott előadásokhoz sokoldalú anyagokat tartalmazó DVD formájában is hozzá lehetne jutni? Ha nem, miért nem? Tudnának-e Önök egy ilyen DVD anyagot valamire használni? Mire használnák?
(középiskolások:, főiskolások-egyetemisták: oktatási célra, tanulásra)

A Mindentudás Egyetemével kapcsolatos utolsó kérdésem a következő szemeszter előadás tematikájára vonatkozna. Felolvasok néhány tervezett előadás témát, és arra kérek mindenkit, emelje fel a kezét, ha az elhangzó téma őt érdekelné, egy azzal kapcsolatos előadást szívesen megnézne a televízióban vagy meghallgatna a rádióban!

12.a.) Tehát kit érdekelné a *repüléssel, repülés elméletével* kapcsolatos előadás? (...)

**MODERÁTOR! EGYENKÉNT SZAVAZTASD MEG A KÜLÖNBÖZŐ TÉMÁKAT ÉS
JEGYEZD FEL A SZAVAZÁS EREDMÉNYÉT!**

- b.) (...) látás, látás pszichológiája (...)
- c.) (...) Szovjetunió, sztálinizmus története (...)
- d.) (...) 1956-os magyarországi események (...)
- e.) (...) informatika (...)

13. Van-e ezeken kívül olyan téma, szakterület, amellyel kapcsolatban szívesen megnéznének/meghallgatnának egy tudományos ismeretterjesztő előadást? Melyek ezek?

IV. Élet és Tudomány ismertsége, új tervek megítélése

1. Ismernek-e tudományos ismeretterjesztő folyóiratot? Ha igen melyeket? Milyen gyakran szokták olvasni? Előfizetik-e vagy megvásárolják, illetve egyéb formában jutnak hozzá?
2. Ismerik-e az Élet és Tudomány című folyóiratot? Hallottak-e róla valamit? Milyen jellegű lapról van szó, mit tartalmaz?
3. Aki ismeri: Szokták-e olvasni? Milyen gyakran? Milyen formában jutnak hozzá: előfizetik vagy megvásárolják, illetve más módon jutnak hozzá?
4. Mi a véleményük a lapról? Mit tartanak pozitívnak benne, és mit nem? Min kellene változtatni Önök szerint, hogy jobb, színvonalasabb kiadvány legyen?

Most átadok néhány lapot, amelynek segítségével az Élet és Tudomány új megjelenését, szerkesztési formáját kívántuk szemléltetni. A mai alkalom utolsó témájaként erről fogunk egy kicsit beszélgetni. Kérem mindenkit, hogy 1 percig nézegesse az anyagokat, majd utána feltennék néhány kérdést!

MODERÁTOR!

ADD ÁT A VIZSGÁLATI SZEMÉLYEKNEK A AZ ÉLET ÉS TUDOMÁNY PRINT ANYAGOT!

KB. EGY-KÉT PERCIG HAGYD, HOGY NÉZEGESSÉK AZOKAT, ÉS CSAK UTÁNA TEDD FEL NEKIK A KÖVETKEZŐ KÉRDÉSEKET!

5. Arra kérek mindenkit, hogy a látott három lapterv-borítóterv közül mondja meg, hogy melyik tetszett neki a legjobban? Mondja meg azt is, hogy miért a kiválasztott terv neki a legszimpatikusabb! És a többi miért nem tetszett?

MODERÁTOR! EGYENKÉNT SZAVAZTASD MEG A HÁROM LAPTERVET ÉS JEGYEZD FEL A SZAVAZÁS EREDMÉNYÉT!

Köszönjük, hogy eljöttek és hogy elmondtátok a véleményüket!

A kolléganőm át fog adni Önöknek egy könyvutalványt és különböző egyéb ajándékokat.